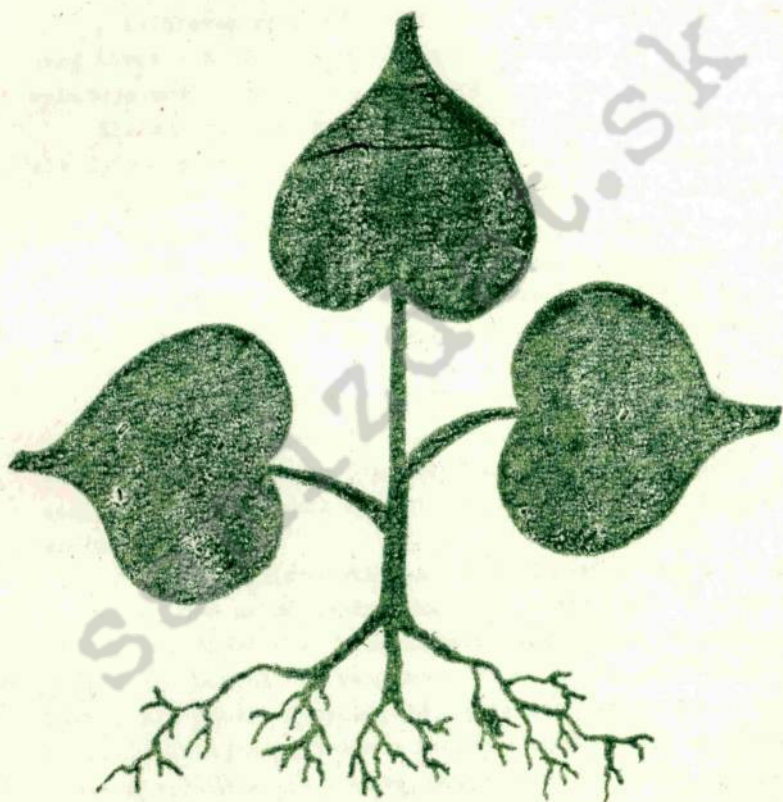

Radosť a Nádej

2 - 1988

SLOBODA BEZ KORIEK?

Jedno z najväčších nebezpečenstiev našich čias v myslení je určite nepochopenie slobody. V mene slobody sa vystupuje proti norme a autorite. Vidí sa porušená autonómia, ak sa jeden človek viaže v láske na druhého. Dokonca sa myslí, že ľudská sloboda a Božia existencia sú nezlučiteľné.

Takéto nepochopenia sa budú tým viac ľutovať, čím viac bude sloboda pre niekoho akutočnou záležitosťou. Sloboda nemôže znamenať jednoducho sľubu, nezáväznosť a ľubovôľu. Veď človek by sa ako osobnosť sám načisto znížil. Sloboda musí však znamenať, že človek rozhoduje nad sebou tak, že si môže vytvárať svoj život v daných pomeroch čo najrozumnnejším spôsobom. To však vyžaduje zrelosť osobnosti a veľa práce na sebe samom.

Sloboda nie je však iba kvalitou jednotlivcej osobnosti, ale aj sociálneho a politického života. Ďalej tu najde iba o čo najväčší priestor pohybu pre jednotlivca, ale aj o pozitívne možnosti spolupôsobenia, sloboda tu znamená možnosť uzatvárať sociálne vzťahy, ktoré neslúžia len na vykorisťovanie jednej alebo druhej strany, nielen na ideologickú manipuláciu nejakej spoločnosti, ale na uskutočňovanie spoločných hľadanych hodnôt.

Sociálne vzťahy potrebujú koordináciu konania a integráciu jednotlivca do tradície s určitými vzormi konania a normami. Normy zaisťujú práva osoby a vytvárajú poriadok, ktorý neslúži len fungovaniu kolektívu, ale aj rozvoju jednotlivého jedinca.

V každej spoločnosti jestvuje štruktúra vedenia a poriadenia. Tým sa má umožniť konanie a dôkyselné spolupôsobenie. Autorita má teda v spoločenstve služobnú funkciu. Tomu zodpovedne pealúšnosť neznamená vŕdať sa vlastnej zodpovednosti, ale ochotu k spolupráci a úsilie neataráť sa iba sám o seba, ale aj o blížneho a o spoločenstvo. Kde sa autorita chápe a vykonáva ako služba, znamená veľkú šancu pre dobré spoločenstva a jednotlivca.

Pravdaže cieľavedomé a účinné vedenie môže nútiť k opatreniam, ktoré sú pre jednotlivca nepríjemné. Ak nerešpektuje

dostatočne práva iných zbytočne škodí spoločnému dobru, spoločnosť sa bude musieť brániť. Kušiteľa práva potrestá. Nakoniec však aj trest sa nemá pokladať za zlo, ale za možnosť nového usmernenia a za nové pohnutky pre jednotlivca. I keď možno trest zneužiť za pomstu - potom protirečí to ľudakej dôstojnosti - treba jeho oprávnenie zásadne podržať, pretože práva blízkých treba brať vážne a pozitívne hodnoty sociálneho života chrániť.

Morálno-teologická reflexia ľudakej slobody musí však rovnomerne iba individuálneho a sociálneho uskutočnenia hodnotiť, preskúšať a pýtať sa po inštancii, pred ktorou sa musí človek konečne zodpovedať: po Bohu a jeho vôli. Človek zakusuje nárok tejto vôle vo svedomí. I keď - pokiaľ ide o konkrétne možnosti konania - môžu nastať omyly, človek vie predsa na neokynnú otázku povedať svoje áno k dobrému tým, že verí, dúfa a miluje aj keby sa mu stalo hocičo.

Mnohé, čo sa má pri týchto úvahách povedať, protirečí vulgárnemu chápaniu mravnosti. Biblia hovorí ináč o slobode človeka, ako to poznáme z politickej propagandy alebo módnjej filozofie hromadných informatívnych prostriedkov. Tým dôležitejšie je zaoberať sa touto témou. Kde sa o tomto pojednáva, ukáže sa, že kresťanstvo môže povedať o mravnej zodpovednosti človeka hlbšie a obšťastňujúcejšie než možno počuť odinakiaľ.

Z r e n i e k s l o b o d e

Sloboda sa zdá byť základnou vecou moderného človeka. Chceli by sme sa odpútať od závislosti a vytvoriť si autonómny život. Ale táto sloboda sa chápe veľmi rozličným spôsobom alebo sa aj zle chápe. Počínajúc ľudovouľou, až po názor o nezmeniteľných nevyhnutnostiach, existujú najrozličnejšie výklady pojmu sloboda. Pritom nejde len o teoretickú diskusiu. Ide predovšetkým o pochopenie, ktoré má ďalekosiahle následky pre postoj pedagogický, sociálny a politický. Tak otázka o správnom chápaní slobody je základnou záležitosťou každej etiky.

J e č l o v e k s l o b o d n ý ?

Niektorí dnes popierajú slobodu človeka vôbec. Psychológia ukázala, že človek koná vždy z istých pohnutí. Podobne ako

u zvierat aj u ľudí existuje schéma dráždivo-reakčná. Najmä u malého dieťaťa je to zreteľné. Počas vývoja nastane zmena v pomere k vonkajším dráždivám a pohnutiam. To súvisí s vývojom uvedomenia si času. Zatiaľ, čo vedomie dieťaťa ostáva obmedzené ešte značne na okamžik prítomnosti, dorastajúci si rozvíja stále viac pomer k budúcnosti a minulosti. Učí sa svoj život a konanie plánovať a hodnotiť.

Budúcnosť znamená čas, ktorý nie je ešte tu, ale ktorý príde. Človek je si vedomý, že musí s budúcnosťou počítať bez toho, aby mohol s určitosťou vedieť, čo mu prinesie. Vedomie budúcnosti obsahuje vždy istý faktor neistoty. Aj ak sa pokúšame budúcnosť veľmi presne vypočítať, môže nakoniec prejsť ináč dopadnúť a môže sa stať, že sa jej vôbec nedožijeme.

Ciele, ktoré si kladie človek pre svoju budúcnosť, ho môžu lákať a motivovať jeho konanie. Mladý človek navštevuje strednú školu, aby sa pripravil na určité povolanie. Súčasne však pozná neistotu svojho plánu. Svoj cieľ nedosiahne asďa nikdy a potom by bolo márne jeho úsilie. V tomto riziku, v nemožnosti pokladať budúce dielo za zaistené a objektívne proti ostatným hodnotám odvážené, záleží podstatný dôvod ľudskej slobody. Človek sa má riadiť vo svojom konaní budúcim cieľom, ktorého dosiahnutie a hodnota je zatiaľ neistá. Motív v sebe neurčitý a ako taký ľuďom známy, nemôže podľa všetkých pravidiel logiky determinovať človeka k istému určitému konaniu.

Ak sa človek rozhodne proti istému budúcemu cieľu, tak predpokladá od seba iniciatívu, ktorá vychádza nad to, k čomu ho môže vonkajší cieľ pohnúť. Človek sa pustí vedome do niečoho, hoci musí počítať s tým, že jeho rozhodnutie sa ukáže neskôr ako nepriaznivé. Nedáva sa pohýňať iba motívmi a pudovými vlohami, ale rozhoduje sa konať v slobode. Sloboda stojí vo vnútornom vzťahu k otvorenosti budúcnosti. Sloboda znamená, že človek sa neodovzdá okamžitej nálahe a okamžitým dojmom, ale vnesie do svojho života plán a smer.

V i a z a n i e s a n a v l a s t n é r o z h o d n u t i a

Sloboda znamená, že človek sám si môže položiť ciele svojho konania. K tomu patrí, že vonkajšie podmienky také samoplá-

novanie svojho života a konania dovoľujú, ale tiež, že sám je v stave za svojím rozhodnutím stáť a presadzovať ho proti najpremanitejším odchýlkam. Ze slobody rozhodovania sa musí stať sloboda rozhodnosti:

Až vernosť k urobenému rozhodnutiu mu dáva zmysel. Ak chce človek priniesť do svojho života trvalý zmysel, musí byť pripravený stáť za svojimi prv urobenými rozhodnutiami. Väzba sa na vlastnú minulosť je nutné doplnenie opatrenia o vlastnej budúcnosti. Kde sa táto väzba neuznáva, človek sa ponecháva na okamžik a môže dosiahnuť len veľmi krátkodobé ciele a natrvalo nepriniesť zmysel.

Sloboda človeka je tým väčšia, čím viac je v stave rozhodovať nielen o okamžiku prítomnosti, ale o dlhších časových úsekoch svojho života. Preto miera a radikálnosť slobodného rozhodnutia sa pozná podľa toho, či určuje človeka len v okamžiku alebo či prináša do jeho života dlhší vydržiateľný smer. Len kde sa slobodné rozhodnutie stane trvalým, kde sa stále potvrdzuje znova v konaní, jadro osoby vošlo do tohto slobodného rozhodnutia.

Iba kto má silu uskutočňovať predsaľvzatia, len kto sa vie vlastným rozhodnutím viazať na dlhší čas, je skutočne slobodný. Nestály človek naproti tomu, ktorý chce v každom okamžiku niečo iné a nevie vnieť do svojho života pevný smer, bol by, pravda, neviazaný, ale nie slobodný. Svoje konanie by neurčoval skôr v slobode, ale ponechal by ho určovať rozličným vplyvom okolia a svojím náladám. Sloboda neznamená v prvom rade neviazanosť, ale silu vôle dávať si sám sebe ciele a tak disponovať so svojím životom.

Osobitne jasné príklady pre túto vec sa nachádzajú v rozhodovaniach o povolani. Voľba určitého povolania znamená, že si zvolíme jednu možnosť a tým veľa ostatných vylúčime. Vo svojom povolaní možno dosiahnuť iba niečo, ak sa na to plánovite pripravujeme a ďalej vzdelávame. Ak by sme kvôli zachovaniu slobody chceli toto rozhodnutie stále meniť, nedospeli by sme k ničomu ani v jednom povolaní.

Symeon mladšího, banského
VÝZVANIE DUCHA SVÄTEHO

Ó Svetlo pravé, príď!
Ó Život večný, príď!
Ó Tajomstvo skryté, príď!
Ó Vec bez mene, príď!
Ó Osoba, ktorá uniká ľudskému poznaniu, príď!
Bedlenie neúnavné, príď!
Svetlo, čo nikdy nezapadá, príď!
Mocný, čo čírym svojím zihnutím tvoríš, meníš a obnovuješ
všetko nepreسته, príď!
Vonkoncom nezbadateľný a nedotknuteľný, príď!
Ty, večne nehybný, čo se vždy kýbeš a prichádzaš k nám,
ktorí ležíme v priepesti, hoci sám prebývaš vysoko v nebesách
nad ostatnými, príď!
Meno, čo vyzývame najviac a po ktorom túžime najviac,
no o ktorom nevieme vyriešiť, čo si a kto si a odkiaľ si, príď!
Ó, Radosť večná, príď!
Ó Veniec nevädnucci, príď!
Purpur veľkého Boha a Pána nášho, príď!
Plášť priesvitný a kryštál, zdobený jagavými kameňami, príď!

Útočisko nedostupné, ó príď!
Kráľovský plášť z purpuru a pravica veľby najsvätejšej, príď!
Moje duša túžila a túži po Tebe, ó príď!
Hľaď, sám som, teda Ty Samotný ku mne samotnému príď!
Oddelil si ma a urobil si, aby som tu na zemi ja bol sám, nuž
príď!
Ty si sa mojou túžbou stal a urobil si, aby som túžil po Tebe,
ktorého nik nemôže dosiahnuť, nuž príď!
Ty dych a život môj, ó príď!
Útecha mojej nehodnej duše, príď!
Moja radosť, sláva a večná rozkoš, príď!

Vďaka Ti vzdávam,
lebo si tuná,
uprostred zmltku, premeny a vírov,
zjednotil sa mnou
a hoci ostávaš Bohom, čo povýšený nad všetko je,
predsa si sa mi všetkým stal vo všetkom!

Ó Nápoj nevýslovný, ktorý mi ničako nemožno vziať,
Ty sa neprestajne do perí mojej duše vlievaš
a bohato v studni môjho srdca prameníš!

Ó Rúcho ligotavé, ktoré páli démonov!

Obete očisťujúca!

Svätými slzami, ktoré prítomnosť Tvoja prehojne dáva všetkým,
ku ktorým prichádzaš, ma neprestajne umývaš!

Nejväčšie vďaka Ti vzdávam za to, že si se mi stal
dnom bezvečerným a slnkom nezapadajúcim!

Nikde sa nemôžeš ukryť, lebo svojou slávou napínaš svety:

ani si se nikdy pre nikým neskrýval,

ale my sa vždy skrývame pred Tebou,

pretože nechceme prísť ku Tebe!

Veď, kde by si sa mohol skryť Ty,

ktorý nemôžeš odpočívať na jednom mieste?

Alebo, prečo by si sa mal skrývať Ty,

ktorý nikým neopovrhuješ a nikoho sa nebojíš?

Môj milý Bože,

postav teraz vo mne svoj stan

a bývaj vo mne až do mojej smrti,

neopušť nikdy ma, neoddeľ sa odo mňa, sluhu svojho,

aby som aj je zostal v Tebe, keď budem umierať, i po mojej
smrti,

a tak kráľoval s Tebou, ktorý si Boh nad všetkým!

Zostaň so mnou, Bože,

a neopúšťaj ma samotného,

aby,

keď prídu nepriatelia moji,

ktorí vždy chcú zhltnúť dušu moju,

aj Teba našli vo mne

a museli navždy a bez stopy zmiznúť

a nezmýšľali nado mnou,

keď nájdú bývať v mojej úbohej duši

Teba, ktorý si nad všetkých mocnejší!

Môj Bože,
ako si nikdy na mňa nezabúdal,
keď som žil ešte vo svete,
a ako si ma bez môjho vedomia
vyvolil a z tohto sveta vytrhol
a postavil tu pred tvár Tvojej slávy,
tak chráň ma mocou svojho prebývania vo mne,
mňa, ktorý neochvejne zostávam v dokonalej pripravenosti,
aby som ja, smrteľný, žil v ustavičnom nazeraní na Teba,
ja žobrák, vlastnil Teba, ktorý si vždy bohatý!
Tek sa stenem najmocnejší zo všetkých kráľov zeme
a, okusujúc i pijúc Teba,
večne budem požívať nevýslovné radosti blaženosti!

Ty si všetko dobro, všetka krása, všetka slasť,
Tebe patrí všetka sláva,
Tebe,
svätej a v podstate rovnnej Trojici,
ktorú v Otcovi, a v Synovi a v Duchu Svätom
ctia si a uznávajú a ktorej sa klaňajú
všetci veriaci
teraz i vždy, až na veky vekov.
Amen!

DŮFAJME, PÁN JE S NAMI I DNES

Cirkev vo svojej liturgii často vyslovuje želanie, aby Boh bol s nami. Dôrazné prienie Cirkvi iste Boh vyslyší. Veď svojich verných nikdy neopúšťa a vždy je prameňom ich radosti, šťastia, sily.

Cenu a hodnotu človeka určuje okolnosť, či a nakoľko je ľudská osobnosť prežieraná Bohom. Po tom túžime na každom kroku.

Aké krásne sú naše zvraty, dnes už také bežné, že sa premenili na kresťanský pozdrav: Choď s Bohom! S Bohom ostávajúte! S Bohom sa majte! S Bohom!

S krížikom ne čelo vypravádza slovenské matka svoje drahé dieťa do sveta, s krížikom ho víta. Ako by chcela vtlačiť do milovanej osoby Pána, krížikom symbolizovaného. Ba i predmety, pokrmy, chlieb označujeme krížom, aby sme ich zapojili do prúdu ovplyvňovaného Bohom.

Aj my sa často pretehnávame a tým si pripomíname Ukrižovaného, priznávame sa k Nemu, vyjadrujeme túžbu, aby bol pri našej modlitbe, práci a podnikaní. In nomine Domini - V mene Pánovom, vzdycháme si, čím naznačujeme, ako sa zaprástli s túžbou byť s Bohom.

Vieme a cítime, že Boha potrebujeme. Je náplňou, obsahom, radosťou, programom, zmyslom nášho života. Okolo Neho sa všetko točí. Keď sa hádam aj venujeme svojim zamestnaniam, takže nás naoko celkom pohlcujú, predsa žije v nás živelné vedomie, že to nie je celý život. Za viditeľným, neraz takým strhujúcim a nás celkom ovládajúcim, je Ktośi, On, alfa a omega, začiatok a koniec všetkého. Viditeľné, makateľné, strhujúce nevyčerpáva celé bytie. Je všade, ale nikdy Ho nevidíme. Všetko riadi, ale sa neukazuje. Všetko robí, a je nenápadný. Všetce je, ale nestotožňuje sa s ničím, ďaleko presahuje všetky viditeľné a stvorené krásy, dokonalosti.

Posledné raison d'être vecí, ktoré existujú a sú tu pre Neho.

Tajomný a jasný spolu!

Veľký a malý spolu!

Viditeľný a neviditeľný odrazu!

On - najpodivnejšie zlúčenie všetkých protiv!

Toho Čudného chceme vždy vlastniť, držať, a vždy nám uniká. Keď si myslíme, že Ho máme - vyšmykne sa nám. A keď sa nám zdá, že je ďaleko, najďalej, nedostupný - stojí pri nás, je v nás. Právom Ho môžeme nazvať a volať Záhadný.

Ale i takto je nám potrebný. Ba práve preto najpotrebnejší. Realita vždy bola záhadnou. Posledná realita - Ten, Ktorý je - je spolu i najtajomnejšou hádankou.

Chceme, aby Boh bol s nami, lebo ho najviac potrebujeme. Bez Neho je celý svet prázdny, a Ním zas posledná maličkosť stáva sa najväčším bohatstvom.

Keď už hmotný svet ukazuje Jeho zázračnosť, ako by sa duch obíšiel bez Neho?

Keď už hmotný svet vyplňuje svojou skutočnosťou, ako by duch mohol existovať bez Neho?

Keď už hmotný svet prezrádza Jeho myšlienky, čo môže povedať o duchovnej duši, subjekte vlastných myšlienok?

Je naozaj obrazom, podobizňou Nestváriteľného.

Volá po Bohu naše telo, žiada si Ho naše duchovné duše, no najviac Ho potrebuje mravný poriadok. Ten je rovnako nemožný bez Boha, lebo presahuje obyčajné skutočnosti hmotné a duchovné, a zaraďuje všetko do prúdu smerujúceho rovnako k Bohu, k Cieľu. Mravnosť ľudských činov určená je zákonitosťou, ktorej základom zo strany Božej je Najvyššia Svätosť, Poriadok, Právo; zo strany človeka však rozum a slobodná vôľa schopná formálne sa zamerať na Boha - dokonalosti i u Boha i u človeka najvznešenejšie.

Mravný poriadok postuluje Boha najviac. Vlastne len mravný človek má Boha formálne, len s mravným človekom je Boh v pravom zmysle. Na človeka mravne zvrhľého povieme, že je človekom bez Boha. A právom! A keby aj ostatné dokonalosti vlastnil je v našich očiach predsa len chudáčikom úbohým.

Mravná bieda je najväčšia bieda, ako aj mravná sila, čnosť najvyššia sila; tu sídli sám Nepremožiteľný.

Preto mravný poriadok presahuje akýkoľvek fyzický poriadok a hodno, ba treba zisťovať mravnosť aj za cenu veľkých fyzických obiet /napríklad: i za cenu vlastného života/, čo nijako nezeráča tých, ktorí pripúšťajú existenciu duchovných hodnôt, prevyšujúcich akékoľvek hodnoty iné. Transcendentnosť mravnosti je dôsledkom transcendentnosti a nepominuteľnosti ducha.

V nadprirodzenom poriadku je naša nemohúcnosť ešte priezračnejšia a naša odkázanosť na Boha ešte potrebnjšia. Tu je Boh ešte viac s nami ako v mravnom poriadku, lebo dostávame podiel na vlastnom božom živote. Boh vštepuje nás do svojho života, prijíma za svoje dieťky, do svojej rodiny, zbožstvuje nás, je natoľko s nami, že sa akosi stotožňuje s nami.

Pravda, v tomto živote naše zbožstvenie nie je viditeľné. Máme ho len v zárodku. V semene nekoluje plný a rozvíja sa.

vet. Ale začiatok toho života v sebere nesporne je. Tunejší náš život a posmrtný v nebi je v podstate ten istý. Naše nebo se začína už na zemi, ak vlietl Boh do našej duše svoje dery, hlavne posväcujúcu milosť. Boh si nás ňou privlastnil, pritiahol, za svojich prijal. "Tým však, čo ho prijali, dal schopnosť stať sa dieťkami božími..." /Ján 1, 12/.

Kolko nekalenej radosti by sme zažili, keby sme si dostatočne uvedomili svoje nadprirodzené vyvolenie a obohatenie, keby sme hlbšie prežívali blízkosť Boha! Vidíme to na svätých. Žijú tu na zemi, ale ako by neboli na zemi, úplne ich zaujme skutočnosť božieho života v nás. Len naša slabá viera nám hatí vzniesť sa do zázrakov nadprirody a povzniesť sa nad úbohosti tohto života.

Nadprirodzený život prúdi k nám pomocou Cirkvi, prostredníctvom Cirkvi. Aj s ňou je Boh, je Kristus. Ba ona je Kristus. Kristus medzi nami a s nami až do skončenia a naplnenia všetkého. Mystické telo Kristovo, stmelujúce všetkých kresťanov ako bunky v jeden organizmus.

Je ako Kristus, božská i ľudská.

Je ako Kristus, duchovná i hmotná, neviditeľná i viditeľná.

Je ako Kristus bytostne svätá, bez škvrny, a rozdáva bytostnú svätosť ľuďom a pomáha im k mravnej svätosti.

Nie je z tohto sveta, ako nebol ani jej Majster, ale hlboko zasahuje do diania tohto sveta. Nedovšetko a hlavne usiluje sa tento svet usmerniť a nariadiť k Bohu, k poslednému Cieľu a k nadprirodzenému Koncu všetkého.

Preto aj posudzuje všetko sub specie aeternitatis, pod zorným uhľom večnosti.

Akou pýchou by nás malo naplniť, že sme živými údmi takejto božskej spoločnosti! Kolko sily by nám dodala Cirkev, ak by sme sa neozaj sterali o oživovanie Kristom sídliacim v nej!

Cirkev je Kristus. To však neznamená, že je preto oslobodená od toho, čo bolo údelom Kristovým na zemi, od utrpenia.

Teda krušné časy, ktoré Cirkev prežila, nedokazujú, že by Pán nebol s ňou. Neopiek!

Kristus len preto trpel mnoho a vládol trpieť, že bol Boh, že sila božia v ňom sídlila. Najväčší zázrak sveta je Bohočlovek nesúci križ a umierajúci na Golgote. Najväčší zázrak sveta

je Ukrižovaný. Tu vyvrcholuje ľudské prirodzenosť posilnená božskou. Ukrižovaného nik neprekona, neprevýši.

Podobne aj bojujúca Cirkev je najlepším dôkazom toho, že je s ňou Kristus. Nikaké čisto ľudské inštitúcie by neprežila všetky nápor, čo stihali Cirkev i zvonku i zvnútra. Nepremohla ju ani kultúra grécke a rímske, ani surovosť barbarská. Nezničili ju bohatstvo, sláva, svetská moc, kultúrna prevaha, ktorú nadobúda v stredoveku. Nepolcičil ju na lopatky nový vek ani svojou zvrátenosťou, ani zlsicizovanosťou a bezbožnosťou, ani nadvládou politickou, ani zbraňou či vojenskou či duchovnou. Cirkev všetko zvládla; dobré zesimulovala, zlé premohla. Zvíťazila. Je tu, pomaly už dvetisícročná, no svieža, zdravá a ešte vždy mladá.

Je tu, lebo je s ňou Pán!

To sú však viac vonkajšie víťazstvá. Cirkev sa môže preukázať ešte významnejšími vo vlastných radoch, v dosahovaní cieľa, pre ktorý ju Pán založil. Posväcuje ľudí, privádza k Bohu, ukezuje neomylnú cestu spásy, radí, napomína, karhá, rozdáva milosť a pomoc. Vychováva z krehkých ľudí hrdinov. Je odrezným mostíkom k Bohu.

Koľko svätých vychovale si Cirkev! Koľko veľikášov darovala svetu a nebu! Len vo večnosti spoznáme všetky tieto zázračné výsledky Cirkvi. Ale aj tieto vlastné víťazstvá ďakuje Cirkev Pánovi, ktorý je s ňou.

Čo urobil a čo robí Kristus v Cirkvi vo veľkom, to pôsobí aj v nás v malom. Volí si našu krehkú prirodzenosť, aby v nej a na nej dokumentoval zázraky svojej moci, aby v nej sídlil.

Pán je s nami so všetkými dôsledkami, čo z toho plynú.

I v nás premieňa ľudské a božské. Viditeľnému konaniu dáva duchovnú hodnotu. Zapojuje časné do večného. Takto sa v nás prejavuje.

Ale robí nás účastným aj na utrpení, a to je najdokonalejší Jeho prejav v nás. My sa osobne môžeme ponášať na Ukrižovaného. Dať Mu príležitosť, aby aj v nás zrobil zázrak niest kríž aspoň trpezlivo a odovzdate, keď už nedosiahneme dokonalosť svätých, čo trpeli s radosťou. Trpeli a tešili sa, že nasledujú Pána trpiaceho, a zrobili si zásadou: alebo trpieť, alebo umrieť. V ich očiach nemal život ceny, ak netrpel. Naoko zvrátenosť, v skutočnosti najdokonalejší stupeň lásky k Ukrižovanému, napo-

dobňujúci Krista vo všetkom a tešiaci sa utrpeniu preto, že pripodobňuje nás ku Kristovi.

Opekujem, len Kristus si mohol vychovať takýchto hrdinov! To presahuje ľudské sily, ponechané na seba. I keď vieme, že utrpenie má obrovské výhody; že je ako injekcia, ktorá pichá, ale vstrekuje nový život; i keď vieme, že človeka oslobodzuje od nedobrych nánosov egoizmu; že nás dvíha do duchovného poriadku - predsa sa ho živelné bojíme, hrozíme. Tento pudový strach pred utrpením semí nevládzeze premôcť a nerez nevyvážia nám ho nijaké rozumom uznané výhody. Z jeho zajatia vie nás oslobodiť len božská moc. Človek trpiaci je božský. V kríži je Pán s nami osobitným spôsobom. Aj nás poučuje, aj nás povzbudzuje, aj nás posilňuje, nierni, aby sme nerevoltovali. V kríži si nás Boh osobitným spôsobom k Sebe púta, lebo zabúdame na seba. Skladáme skúšku viery, najmä v posmrtný život, v božiu dobrotu. Vyvažujeme si terajšie utrpenie nekonečnou odmenou. Veríme v kontinuitu tohto života s posmrtným, ktorú nám znázornil Ukrižovaný, keď vstal slávne zmŕtvych. Ale nedovšetko dokazujeme svoju lásku k Bohu.

Utrpenie je reč lásky Boha k nám, utrpenie je reč lásky našej k Bohu, ktorú by sme prejavovali, aj keby sme osobne nemali nijaké výhody z toho.

Preto na zemi niet dokonalejšej lásky, ako prejavenej v znášaní utrpenia. To je vrchol všetkého.

A preto, keď trpíme, najdokonalejšie môžeme povedať, že Pán je s nami.

-ŠTEBU-

PÁPEŽSTVO, SKALA JEJNOTY CIRKVI

V onen sviatočný deň pri Filipovej Cézareji, keď Ježiš sľuboval skalú za základ svojej neporušiteľnej Cirkvi, nik z apoštolov netušil, že tá skala sa stane kameňom úrazu, pre ktorý sa mnohí odštiepia od jednoty. Čo najviac delí kresťanské cirkvi od katolíckej cirkvi, čo najviac znemožňuje

návrat Východnej cirkvi, je pápežstvo, poddanie sa príkazom svätej Stolicy rímskej. Es môže povedať, že pápežský príkaz je dnes jedinou príčinou odluky medzi cirkvami Východu a Rímom. V tejto ríznici sa sústreďujú všetky rozdiely teologické, cirkevné, národnostné a politické, spoznenie zinených krívd a obev pre budúcnosť. Celú horkosť pravoslavia ako samozrejmosť formuluje Chomjakov v jednej vete: pápežstvo je "jedinou naozajstnou ranou ľudstva". Preto sa Východ tak náruživlo háji proti pápežovi, ako by celý svoj dôraz kládol do výkriku: Nechceme, aby tento človek pancoval nad nami.

Jednako všetci kresťania cítia ako skutočnú ranu Cirkvi Kristovej v nejednotnosti kresťanských cirkví. Všetci sa hlásia ku Kristovi, a vidia, že nie sú spolu v jednom Jeho cvičení, ako si to Kristus toľko prial. Túžia po jednote, po spoločnom živote Kristovej rodiny, a namiesto toho za tele Cirkvi Kristovej vidno rany po odčesnutých konároch a vŕdnutie života v oddelených častiach. Aké krásne však by bolo bratské spolužitie v jednote, obohacujúce všetkých vzájomným dopínaním sa. Preto tak bolí trhanie tej jednoty.

Túto jednotu chce mať Boh nie len v sasej hĺbke srdca, v tej istej viere v Krista, ale chce mať Cirkev ako spoločnosť viditeľnú, a vonkajšími mekateľnými zväzkami. Vnúterné zväzky medzi ľuďmi neostanú bez toho, že by sa neprejavili navonok; spoločné zásady, ten istý cieľ, spoja ľudí vonkajším zväzkom. Tým viac tá istá viera, ktorá usmerňuje celý život človeka a dáva mu jediný zmysel, vyjde na povrch a spája veriacich vo viditeľnú jednotu. Tým, že sa podáva od jedného k druhému, z pokolenia na pokolenie, aby ostala v čistote slova Kristovho, potrebuje inštitúcie kazateľské, učiace, usmerňujúce život v autentickej tradícii apoštolského hlásenia. A to sú už vonkajšie zväzky zo štruktúry Cirkvi. Kristus chcel viditeľný vstup do Cirkvi, keď ho ustanovil, aby sa konal viditeľný krstom. Duchovný pokrm dáva pod viditeľným zjavom v Eucharistii. Pavol a Ján predpokladajú tiež viditeľnosť Cirkvi, keď kážu zachovať jednotu viery /Eph. 4,5/, čo v neviditeľnej Cirkvi by bolo nemožno, a keď kážu vyhýbať sa heretikom, ktorých od veriacich len tak možno rozpoznať, keď veriaci majú jasny spoločný

sobor nevanok určený ráz náboženského života.

Čistý dôvod viditeľnosti Cirkvi je vo vtelení Božieho slova. Tým, že Syn Boží si vzal ľudské telo, prišiel k nám ľudským spôsobom, hovoril k nám ako človek k človekovi, trpel a pôsobil na zemi ako ľudia. Chcel, aby aj po Jeho odchode sa tak isto pokračovalo v Jeho diele, a preto ho zveril ľuďom konajúcim ľudským, viditeľným spôsobom. A ako medzi ľuďmi všetko veľké sa darí len v spoločnosti, preto Kristus zriadil spoločnosť, Cirkev, do ktorej vliel svoju lásku, aby v nej srdcia tak živo spájala, že to každému do očí bilo. Naozaj bolo v nej badať, že On v nej ďalej žije, Jeho Duch ďalej pôsobí, a Jeho slovo večne zvučí. Z tohto hľadiska viditeľná Cirkev je Synom Božím stále vystupujúcim v ľudskej podobe, vždy sa obnovujúcim, večne omladzujúcim, zotrvávajúcim Jeho vtelením, takže aj veriaci v sv. Písme sa nazývajú Telom Kristovým.

V Cirkvi hneď od začiatku vidieť organizáciu od Krista založenej hierarchie, ako vládu sociálneho života Cirkvi a tak kosť jej jednoty. Predstavení a podriadení, každý má svoje miesto, a tak sa zachováva harmónia celku. Sociálny život kresťanskej spoločnosti aj v hmotných veciach sa grupuje okolo apoštolov /srv. Sk 4, 35/. Apoštolom pomáhajú presbyteri /Sk 11, 30/, ktorých sv. Pavol nazýva episkopmi a jednoducho ich identifikuje s predstavenými Cirkvi /Sk 20, 28-31/. No vedúce miesto zaujímajú sami apoštoli a ich zástupci v cirkvách /ako napr. Titus a Timotej/, ktorí majú moc jurisdikcie a moc svätiť aj kňazov a diakonov /teda s plnou mocou apoštolského kňazstva/, a ktorí si neskôr tiež majú určiť svojich nástupcov v správe Cirkvi.

Ale aký je už rozdiel medzi apoštolmi a týmito ich nástupcami! Každý z apoštolov bol neomýlny. Až po smrť apoštolov sa depozit viery obohacoval /srv. Ef 3, 4n/. Ich smrťou to prestalo. Apoštoli mali jurisdikciu nad celkom kresťanských obcí, aj ktoré oni nezaložili, alebo nesprevodili. Ich nástupcovia ju majú už obmedzenú na cirkev, ktorú mali zverenú.

Jednako, ako okolo apoštolov, tak aj okolo týchto ich nástupcov sa jednotí Cirkev. Veď oni sú nástupci apoštolov z vôle Kristovej. Svätý Klement, biskup rímsky, tretí nástupca

sv. Petra, a žiek sv. Petra a Pavla, to píše okolo r. 96 korintským kresťanom. Kristus poslaný od Boha prichádza od Boha. Apoštoli prichádzajú od Krista. Poslaní od Krista a sprevádzaní Duchom Svätým ohlasujú evanjelium. Pri svojich misiách ustanovovali biskupov a diakonov /hl 42/. Vedeli však od Pána Ježiša, že povstanú hádky ohľadom biskupov, preto z poučenia Kristovho sami ustanovili svojich nástupcov a zriadili, aby aj tí si ustanovili nástupcov /hl. 44, 1 - 3/. Pôvodcom voľby biskupa je sám Ježiš Kristus, píše sv. Ignác, biskup antiochijský, učeník svätého Jána apoštola /Philad. inscr. 1, 1/. Teda autorita biskupa, úrad apoštolský aj u biskupov, pochádza od samého Krista.

Pre túto autoritu biskupov, ako nástupcov apoštolov z vôle Kristovej, Cirkvi sa im musí poddať a s nimi tvoriť jednotu. Svätý Ignác veľmi prízvukuje túto jednotu. Veriaci sa musia zjednotiť okolo biskupa. Musia to isté myslieť, čo on, musia byť s ním v súlade, ako struny na citare, aby to bol akord spevu na slávu Kristovu /Ephes. 4, 1; 5, 2/. Nech nik nič nerobí bez biskupa. Aj manželstvo nech uzavrieť len s jeho súhlasom /Polyc. 5,2/. Všetde treba ísť za biskupom /Trall. 7, 1n; Philad. 2, 1n/. On svojim veriacim reprezentuje Pána Ježiša /Trall. 2,1/, je reprezentantom božím /Magn. 3,2/. Tak kresťania okolo biskupa tvoria jednu rodinu a biskup je výrazom ich jednoty a vzájomnej lásky.

Dejiny prvej, ešte apoštolskej Cirkvi, skutky apoštolské, naozaj ukazujú, že Peter tou hlavou bol. Všetde vystupuje ako hlavný pastier kresťanskej komunity, konajúci zodpovedne slovám Kristovým: Pesce oves meas..., či už pri voľbe Mateja za apoštola, ktorú začal a viedol /1, 15-26/, či už keď treba vystúpiť pred jeruzalemskú verejnosť /2, 14-41/ alebo viesť cirkevný koncil /15, 6-11/. Skutky apoštolské ho osobitne vyzdvihujú, akoby hlavu ostatných: Peter a jedenásti, Peter a ostatní apoštoli /2, 14; 5, 29/.

Toto miesto najvyššieho pastiera v Cirkvi, tá Cathedra Petri, ostáva jeho nástupcom v rímskom biskupstve.

Herézy a schizmy vynášiel diabol, aby ruinoval vieru, skazil pravdu a roztrhal jednotu. Oblieka sa do rúcha svetla. Aby sme mu mohli odporovať, stačí vrátiť sa k prameňu pravdy a silnejšie sa primknúť k jednote Cirkvi.

Hneď od začiatku v Cirkvi sa modlili, najmä pri eucharistickej obete, aby Otec upevnil v Cirkvi tú jednotu: "Pri eucharistii tekto ďakujte... pri lámaní chleba: Ľakujeme ti, Otče náš, že život a poznanie, ktoré si nám ukázal skrz Ježiša, tvoje pachoľa: sláve ti na veki. Ako tento rozlomený chlieb bol roztrúsený po vršoch, a zozbieraný stal sa jedným, tak nech sa zozbiera tvoja Cirkev od končín zeme, do tvojho Kráľovstva... Rozpomeň sa, Pane, na tvoju Cirkev, aby si ju vyslobodil od každého zlého a dovŕšil v tvojej láske, a zozbierať ju zo štyroch svetových strán, posvätenú, do tvojho Kráľovstva, ktoré si jej pripravil, lebo tvoja je moc a sláva naveky." /Lideché 9, 1-4; 10, 5/. Ich srdce bilo za jednotu Cirkvi, lebo kto ju trhal, trhal Krista. Upevnenie tej jednoty hľadali na skale Petrovej.

Aj nám, keď Krista milujeme, keď milujeme Jeho tajomné Telo, Cirkev, jej neporušenosť v jednote musí na srdci ležať. Jeden Kristus, jedna Jeho Cirkev, od Neho na skale vystavená. A nielenže sami sa od skaly neodmrvíme, ale nedopustíme ani, aby našich bratov víchor z nej strhol, ba budeme sa namáhať, aby aj tí od nej odtrhnutí bratia, ktorí už cítia potrebu pevnej opory v zmietaní života, sa na ňu dostali. Cestu im máme urovať tým, že odstránime tie svoje slabosti, ktoré ich od Cirkvi odstrašujú, a v modlitbe k Otcovi sa spojíme s Kristom prosiac, aby všetci boli jedno, aby bol jeden cvičinec a jeden pastier.

-ALIT-

Prenesledovanie

„Krušné časy, ktoré Cirkev prežíva, prežíja a bude prežívať, nedokazuju, že by Pán nebol s ňou. Naopak!“

SVIATOSTNÝ ŽIVOT CIRKVI

Pokánie

Tendencie k všeobecnej obnove Cirkvi, ba aj jej štruktúr i sviatostného života sa nevyhli ani náuke o pokání. Táto sviatosť sa stretáva s mnohými výhradami veriacich. Je to pochopiteľné - veď v kruhoch, kde slabne alebo zaniká vedomie hriechu v spojení s oslabením presvedčenia o existencii Boha, stráca sviatosť pokánia svoju hodnotu. Kto hovorí o mravnosti bez hriechu a navyše si mysľí, že presvedčenie o vedomí viny voči Bohu je psychickou úchylkou, ten úplne odmieta potrebu pokánia. Veď mravnosť sa nedá vybudovať, ak sa pritom vylúči úsilie bojovať s hriechom a otupí sa pocit ľútosti.

Okrem uvedených prípadov nebezpečenstva sarti možno sviatostne rozhrešiť viac veriacich naraz len po výzve ku pokániu a ľútosti a iba tam, kde niet dost' svedčiek - ako je to v misijných krajinách alebo na iných miestach a v spoločenstvách osôb, ktoré sú v takej potrebe a biede. V nijakom prípade sa to nemôže realizovať pri nejakých veľkých slávnostiach alebo pitiach. O týchto podmienkach vždy rozhodnú ordinári.

Už aj zbežný popis pokánia nás uvádza do samotnej podstaty kresťanského života a udivuje bohatstvom i neobyčajnosťou svojho obsahu. - Sviatosť pokánia obsahuje spolu s krstom ideu stvorenia celého človeka: veď pri oboch týchto sviatostiach vzniká nový človek. Sväté Písmo, cirkevní Otcovia a neskorší teológovia nazývajú tento proces novým stvorením. "Božia všemohúcnosť sa najväčším prejavuje v darovaní a milosrdenstve buď preto, že Boh zo svojej slobodnej vôle odpúšťa, buď z toho dôvodu, že Boh v takejto chvíli privádza k účasti na nekonečnom dobrot, a to predstavuje posledné dielo Božej všemohúcnosti." /Sum. teol., I., 25.3 ad 3/.

- Sviatosť pokánia / a krstu / je veľmi úzko spojená s ideou vyslobodenia z hriechu, ktoré sa uskutočnilo

v Kristovej obete na kríži a tak sa stáva mimoriadnym víťazstvom nad fyzikálnym a biologickým zákonom príčin a následkov. Rozvoj zla /hriechom/ je nielen zadržaný, ale zaniká aj sám hriech, a to, čo v ňom bolo pozitívne, začína rozkvikávať v dobro. /Brahmanisti a budhisti veria v železný zákon karmy - očisťovaním sa prostredníctvom preminutého prevetelovanie prichádza k jednote s božstvom. Grécky polyteizmus a sčasti aj mohamedáni sú zatežovaní tragizmom - "osudom". To je zase nevicra v obrozenie človeka zvnútra/.

Sviatosť pokánia je najoriginálnejšou sviatosťou, lebo v nej musí mať sekundárny udeľovateľ sviatosti juridickú moc a tak môže súdiť všetky najtajnejšie veci - jednoducho je sudcom. V ostatných sviatosťoch táto skutočnosť neexistuje. Kňaz je tu sudcom, lekárom-psychanalytikom, psychiatrom a pedagógom.

Sviatosť pokánia predstavuje najmocnejšiu ľudsko-božskú zbraň v boji o človeka. Niká iná spoločnosť - iba Cirkev pracuje v pochmúrnych tajomstvách ľudských svedomí, aby viedla a riadila človeka k vnútornej spokojnosti, vyrovnanosti a šťastiu. Tu sa buduje mravné ľudstvo prostredníctvom najaktívnejšieho nástroja Božieho milosrdenstva.

Sviatosť pokánia má sociálny charakter aj v tom, že zmieruje hriešnika s Cirkvou, a to účinným znamením nášho zmierenia s Bohom. Lepšie pochopenie idey pokánia nás napomáha v úsilí skonfrontovať ju s katolíckym životom a uvádzať do plnejšej a vedomej praxe.

PANNA MÁRIA A DRUHÝ Vatikánsky snem

ROKOVANIA O PANNE MÁRII

Na konci tretieho zasadania Druhého vatikánskeho snemu dňa 21. novembra 1964 Otcovia snemu odhlasovali s konečnou platnosťou predlohu /schému/ o Cirkvi. Bezprostredne nato pápež Pavol VI. potvrdil odhlasovanú predlohu a promulgoval ju ako Konštitúciu o Cirkvi. Táto dogmatická konštitúcia má osem hláv. Posledná /ôsma/ hlava konštitúcie pojednáva o Panne Márii, Matke Božej, v tajomstve Krista a Cirkvi.

Schéma o Panne Márii bola pôvodne vypracovaná a predložená Otcom snemu ako samostatná predloha. Rokovalo sa o nej už na prvom zasadaní snemu /1962/. Pri rokovaníach viacerí Otcovia snemu vyjadrili svoje námietky najmä s tou častou textu, kde sa pojednávalo o účasti Panny Márie na všeobecnom vykupiteľskom diele. Títo biskupi, majúci na zreteli zblíženie katolíkov a protestantov, usilovali sa v téme o Panne Márii vyhnúť takým bodom, proti ktorým protestanti majú vyhradené námietky. Išlo najmä o výrazy ako Panna Mária - "spoluvykupiteľka" a "sprostredkovateľka všetkých milostí". Niektorí biskupi ďalej žiadali, aby celá náuka o Panne Márii bola formovaná viacej na textoch Písma svätého. Panna Mária podľa tohto zamerania má svoje miesto uprostred Ľudu Božieho v Cirkvi Kristovej, a preto náuka o Panne Márii nemala by sa pretriasať oddelene od náuky o Cirkvi. V tomto poňatí mariológie Panna Mária sa predstavuje ako obraz a vzor /typ/ Cirkvi Kristovej.

Predloha o Panne Márii, upravená podľa požiadaviek biskupov, prišla znovu na pretras pri druhom zasadaní snemu /1963/. Po rušných debatách hľasovalo sa dňa 29. októbra 1963 o zadení schémy o Panne Márii. Väčšina Otcov /1,147/ hľasovalo pre zadelenie schémy do traktátu o Cirkvi, kým 1,114 hľasovalo pre samostatný traktát o Panne Márii. Takzvaní "minimalisti" zvíťazili 33 hlasmi.

NÁUKA SNEMU O PANNE MÁRII

Traktát o Panne Márii, ako bol s konečnou platnosťou schválený a zaraďený do Konštitúcie o Cirkvi, má tri hlavné

- a/ o zástoji Panny Márie v poriadku spásy
- b/ o vzťahu Panny Márie k Cirkvi
- c/ o úcte Panny Márie v Cirkvi

Úvod traktátu vyzdvihuje Materstvo Božie ako základ veľkosti a jedinečnej hodnoty Panny Márie. "Panna Mária, ktorá pri anjelskom zvestovaní prijala Slovo Božie do svojho srdca i tela a dala svetu život, je uznávaná a ctená ako opredielená Matka Syna Božieho a Vykupiteľa. Vykúpená vznešenejšími spôsobom zásluhami svojho Syna a zjednotená s ním úzkym a nerozlúčnym putom, má to najvyššie poslanie a postavenie, že je Matkou Syna Božieho, a tak milovencu dcérou Otca a chrámom Duha Svätého... No zároveň so všetkými ľuďmi, ktorí majú byť spasení, patrí do zväzku pokolenia Adámovho... Preto ju pozdravujeme ako najvznešenejšiu a celkom jedinečnú členku Cirkvi a ako jej obraz a obdivuhodný vzor vo viere a láske, a katolícke Cirkvi, poučovaná Duchom Svätým, si ju s citom detského nábožnosti ctí ako najmilovanejšiu matku" /53/.⁺⁺

- a/ Zástoj Panny Márie v poriadku spásy je zjavný z textov Svätého Písma Starého i Nového Zákona. Otcovia anežu zvlášť zdôrazňujú súhlas, ktorý Panna Mária dala ku vteleniu Slova Božieho pri anjelskom zvestovaní. Vtelenie Syna Božieho v istom zmysle záležalo na súhlase Nazaretskej Devy. Panna Mária dala ochotne tento súhlas a vyjadrila tak svoju vieru a poslušnosť v protive s neposlušnosťou a neverou pramatky Evy. Ako Eva mala účasť na páde ľudstva do hriechu a tým i do sarti, tak Panna Mária mala účasť na povstaní z hriechu a na novom živote ľudstva. "Keď obľahla s plným srdcom a bez prekážky hriechu Božiu spásnu vôľu, stala sa Matkou Božou a venovala sa ako dievka Pánova úplne osobe a dielu svojho Syna, vždy jemu podriadená a spolu s ním, milosťou všemohúceho Boha, s ľúž i s tajomstvom vykúpenia. Preto svätí Otcovia právom na ňu pozerejú ako na nástroj Boží, a to nielen v trpkom zmysle, lež dobrovoľne spoluúčinkujúci v diele ľudského spásenia vierou a poslušnosťou" /56/. "Táto jednota Matky so Synom pri diele vykúpenia je zjavná od okamihu panenského počatia Kristovho až po jeho smrť" /57/.

Z hodnosti Panny Márie ako Matky Božej vyplýva i jej oslobodenie od každej poškvrny hriechu, dedičného i osobného, ako i plnosť milosti, ktorou ju Boh zo svojej milosrdenstva obdaril. Podobne i jej telesné nanebovzatie a oslávenie v nebi má tu svoj základ.

b/ Stať o Panne Márii a Cirkvi začína sa zdôraznením textu Svätého Písma, že je len "jeden Sprostredkovateľ medzi Bohom a ľuďmi, človek Kristus Ježiš" /I Tim. 2, 5-6/. Je len jeden Sprostredkovateľ a Vykupiteľ v plnom slove zmysle. Každé iné sprostredkovateľstvo alebo spoluúčinkovanie na diele spasenia je iba odvodené a druhoradé. No ako ne kňazstve Kriste-Vel'kňaze majú účasť vysvätení služobníci oltára i veriaci, tak i na vykupiteľskom diele Kristovom spoluúčinkujú aj iné osoby, najmä Panna Mária. V tomto zmysle treba rozumieť podľa slov konštitúcie podiel Panny Márie na spásе ľudstva, alebo jej úlohu sprostredkovateľky a našej matky v poriadku milosti.

Toto poslanie Panny Márie má svoj prameň v Božom zaľúbení a v prehojnosti zásluh Kristových, "spočíva na ňom /Kristovom/ sprostredkovateľstve, úplne na ňom závisí a odvodzuje všetkú moc od neho; niže ako neprekáža, leš skôr upevňuje bezprostredné spojenie veriacich s Kristom" /60/. "Toto materstvo Márie v poriadku milosti trvá nepretržite od okamihu súhlasu, ktorý dala vierou pri Zvestovaní a v ňom pokračovala bez váhania pod krížom, až kým se nedovŕši počet vyvolených od večnosti" /62/.

Hlavným prínosom mariologického traktátu je náuka o Panne Márii ako obraze a vzore Cirkvi Kristovej.

Panna Mária je pre Cirkev predovšetkým obrazom a vzorom dokonalej panny a matky. Plná viery a poslušnosti počala a porodila ako Panna a stala sa Matkou Vykupiteľa i vykúpeného ľudstva. Cirkev, ktorá je tiež matkou a pannou, nasleduje Pannu Máriu, keď plní vôľu Otca, prijíma slovo Božie s vierou a krstom svätým rodí detky pre život večný. Cirkev je panenskou nevestou Kristovou, ktorá zachováva neporušenú a čisto vernosť svojmu Ženíchovi.

Panna Mária ďalej je ideálom, ku ktorému spať Cirkev Kristova. V Panne Márii Cirkev už dosiahla plnej dokonalosti.

"Kresťanie sa usilujú rásť vo svätosti premenením hriechu; a preto sa obrecajú svojej oči k Márii, ktorá žiarí celému spoločenstvu veriacich ako vzor čnosti. Cirkvi, keď rozjíma a uvažuje o nej vo svetle Slova, ktoré sa stalo telom, vychádza s úctou hlbšie do najvyššieho tajomstva vtelenie a pripodobňuje sa vždy viac a viac svojmu Ženichovi" /65/.

- c/ Tretia časť traktátu zaoberá sa úctou Penny Márie v Cirkvi. Panna Mária bola v Cirkvi uctievaná od najstarších čias ako Matka Božia. Veriaci vždy hľadali u nej pomoc a ochranu. Mariánske úcte však "se podstatne líši od poklony, ktoré sa vzdáva vtelenému Slovu, ako i Otcovi a Svätému Duchu, a v najvyššej miere k nej /tejto poklone/ prispieva" /66/.

Vatikánsky snem v dokumente o Panne Márii odporúča správnu mariánsku úctu a tie pobožnosti, ktoré cez storočia schválil učiteľský úrad Cirkvi. Varuje bohovedcov a kazateľov slova Božieho, aby sa chránili pred falošným prehánaním ako i pred úzkoprstosťou, keď uvažujú o jedinečnej hodnosti Matky Božej. "Nech sa vyhýbajú všetkému, či v slovách alebo v konaní, čo by mohlo viesť odľúčených bratov alebo kohokoľvek iného do bludu ohľadne pravej náuky Cirkvi. Ďalej nech veriaci pamätajú, že pravá úcta nepozostáva v jalovej a pominuteľnej citovosti, ani v prázdnej dôverčivosti, lež vychádza z pravej viery, ktorou sme vedení k poznaniu vznešenosti Matky Božej a pohýnení k synovskej láske k našej Matke a nasledovaniu jej čnosti" /67/.

Traktát sa končí vrelos výzvou k veriacim, aby prosili Matku Božiu a Matku ľudstva, že by tak, ako pomáhala pri počiatkoch Cirkvi svojim modlitbami, teraz orodovala u svojho Syna za šťastné zjednotenie kresťanov i nekresťanov ako Ľudu Božieho.

ZHODNOTENIE

Pri celkovom hodnotení traktátu o Panne Márii treba mať na zreteli predne okolnosť, ktorú jasne vyjadrili Otcovia snemu na počiatku dokumentu, že nemienia podať úplnú náuku o Panne Márii, ani nechcú vyniesť konečný úsudok o mario-

teologických otázkach, ktoré teológovia dosiaľ dostatočne neobjasnili. Mariológom sa ponecháva voľnosť pridržať sa v náuke o Panne Márii rozličných mienok, ktoré sa pretriasajú v katolíckych školách a tieto mienky ďalej objasňovať a zdôvodňovať.

Trektát o Panne Márii prijatý do Konštitúcie o Cirkvi podáva solídnu náuku o Panne Márii, založený na textoch Svätého Písma a na svätých Otcov. Otcovia snemu usilovali sa vyhnúť kontroverzným otázkam a výrazom ako i novým titulom Panny Márie. No z použitých textov Svätého Písma a ich rozboru jasne vyplýva aktívna účasť Panny Márie na vykúpení ľudstva. Výraz "spoluvykupiteľka" sa n e v y s k y t u j e v texte trektátu, no vyplýva z celého kontextu. Nevyskytuje sa ani výraz "sprostredkovateľka všetkých milostí", ktorý Otcovia snemu použili, má v podstate ten istý význam. Pápež Pavol VI. pri zakľúčení tretieho zasadania snemu a pred promulgovaním Konštitúcie o Cirkvi svojou autoritou dal Panne Márii nový titul "Matky Cirkvi". I tento titul jasne vyplýva z kontextu trektátu o Panne Márii.

Novosťou mariánskeho dokumentu je predstavenie Panny Márie ako typu, čiže obrazu a vzoru Kristovej Cirkvi. Na tomto základe trektát o Panne Márii stáva sa časťou náuky o Cirkvi. Týmto bodom sa mariológia účinne obohacuje. Katolícki teológovia budú sa ekziste týmto novým zorným uhlom mariológie ešte veľa zaoberať, rozvádzať ho a aplikovať.

Trektát o Panne Márii v y v r á t i l očakávanie niektorých jednotlivcov, že na Vatikánskom sneme bude celá mariológia zmenená a že liturgická úcta k Panne Márii bude podstatne zredukovaná. Nič takého sa nestalo. Ba možno povedať, že na Vatikánskom sneme sa náuka o Panne Márii zaskvela v novej kráse. Na žiadnom cirkevnom sneme nepredjednávala sa náuka o Panne Márii tak systematicky, v takom rozsahu a hĺbke ako na Druhom vatikánskom sneme. Ôsma hlava Konštitúcie o Cirkvi odstraňuje predpoklady pre akékoľvek degradovanie Panny Márie v katolíckej Cirkvi. Vatikánsky snem dáva mariológii nové zdôvodnenie a mariánskej úcte ďalšie prehĺbenie. Nový rozvoj mariológie a mariánskej úcty je na obzore.

+/ Rozdelenie Otcov snemu na "maximalistov" a "minimalistov" užívali zväčša svetskí novinári referujúci o pretriasaní

schémy o Panne Márii. Názov "maximalisti" vzťahoval sa na tých Otcov snemu, ktorí sa usilovali vyjadriť čím jasnejšie účasť Panny Márie na vykúpení ľudstva a nezdreli sa pripísať jej titul "spoluvykupiteľky" a "sprostredkovateľky všetkých milostí". "Minimalisti" boli nazvaní tí biskupi, ktorí vzhľadom na protestantov zazlievali tieto názvy a podiel Panny Márie na vykúpení vyjadrovali veľmi obozretnými výrazmi. Otcovia snemu rozdelenie na "minimalistov" a "maximalistov" nemali radi a proti nemu ohrozovali.

++/ Texty sú preložené z úradného latinského vydania Konštitúcie o Cirkvi, vytlačenej tlačiarňou Polyglotte Vaticane v Ríme r. 1964 pod názvom CONSTITUTIO DOGMATICA DE ECCLESIA. Konštitúcia o Cirkvi má 69 článkov; na Pannu Máriu sa vzťahujú články 52-69.

PANNE

František Slza

/Úryvok/

Tým oknom, ktorým ranená je zvnútra
odbleskom žiary krypta katedrály
chváli ju slnko; aká je len múdra
Kráľovna panien - Chváli ju aj králi.
A ja ju chválím tiež - básnik samotár.

Ach nestalo sa toto bez jej vôle,
že ruža sna poranila moju tvár.
Úžasné hĺbke v čejši epištole

v odorve nesie archanjelský hlas
a roneš špalier kvetných slavobrán
vznáša sa, uniká metamorfózou krás.

Deti prišli zo všetkých štyroch strán
pomodliť sa za obeť vojny.
Mladé matky opakujú práve
zbitej zeme odkaz bohabojný:

od kolísk odriekajú Ave,
Ave Mária

AKO SA ČÍTA PÍSMO SVÄTÉ?

Je pravdou, že časy, kedy sa Písmo sväté všeobecne považovalo za absolútnu normu ľudského konania a poznania, kedy sa sväté knihy citovali všade - vhod i nevhod - už dávno prešli. Dnes žijeme v čase poznačenom tuhou kritičnosťou a úsilím človeka po rozumovom zdôvodnení skutočnosti. Ako dnes čítať Písmo sväté? Druhý Vatikánsky koncil hovorí: "Cirkve vždy mala v úcte Písmo sväté priam ako samo Telo Pánovo, pretože - najmä v posvätnnej liturgii - neprestáva prijímať Chlieb života zo stola tak slova Božieho, ako aj Tela Kristovho a podáva ho aj veriacim. /DV 21/.

Ponechajme teraz liturgické použitie textov Písma svätého tak trochu bokom - v tejto oblasti sú vypracované mnohé duchaplné teórie ako riešiť problém vzťahu medzi terajším svetom a životom v ňom a biblickými udalosťami. Budeme sa zaoberať len postojom, aký má zaujať dnešný človek k biblickým textom, aby bolo čítanie Písma svätého preň čo najviac duchovne osočné, poučné a záslužné. Zásady a návod ako čítať sformul dr. Herbert Madinger do dvanástich bodov. Uvádzam ich tu takmer v doslovnom znení.

Hneď na úvod treba však pripomenúť, ako píše autor, je to iba jeden návrh, jedna z mnohých ciest, ktoré vedú na Pánov vrch. Pridržiame sa najprv jednej cesty. Duch Boží nám neakôr odhalí aj ostatné.

1. Denne čítaj časť zo svätého Písma. Toto pravidlo ti prinesie požehnanie. Boh verných miluje.

- Bože môj, pomôž mi denne byť pri Tebe.

2. Z prečítaného úryvku si vyhladať vetu, ktorá ťa osobitne zasiahla, najviac osvietila, alebo ktorá ti je nepríjemná.

Podčiarkni si ju a rozmyšľaj o nej. Buď presvedčený, že ti táto veta chce čosi dať, chce ti niečo povedať. Nebuď malomyselný, že ťa Boh neosvietil.

- Bože môj, osviet ma.

3. Čo znamená toto slovo pre môj život? Srdcom čítania Písma má byť pozorovanie a premýšľanie. Čo mi chce Boh tým pove-

dať?

- Bože môj, odpovedz mi!

4. Nájdí si čas a rozjímaj nad Božím slovom! Každý máme čas - je však otázka na čo. Boh má byť na prvom mieste. Ostatné príde na rad neskôr.

- Bože, daruj mi ticho a vnútorný pokoj, aby som mohol rozumiť Tvojím slovám.

5. Ináč ako svet! Božie slovo ti ukazuje tesnú cestu a vedie ťa úzkou bránou. Mnohí nejdú po tejto ceste, ale práve ona vedie nahor. Nečuduj sa, že musíš plávať proti prúdu.

- Pane, varím, pomôž mojej nevere.

6. Božie slovo je často zahmlené. "Boh prebýva v neprístupnom svetle." Len keď sa ti On zjaví - ukáže, nebudeš viac slepý a spadnú ti akoby šupiny z očí.

- Bože, daj, mi svoje svetlo, ukáž sa mi!

7. Uakutočňovať Božie slovo! Ak to, čo si spoznal, uskutočniš vo svojom živote, budeš pokračovať aj ďalej v čítaní Písma s úžitkom. Nasleduj Božie slovo - aj keď to niekedy stojí obeť.

- Pane, posilňuj ma.

8. Radosť z prvých vlastných objavov. Bude to zlom, keď prvýkrát spozoruješ vlastný nový objav. Je to svetlo zhora. Prinesie ti vnútornú radosť, impulz k láske a vnútorný pokoj. Vtedy spoznáš: To je pravda. Jeden jediný takýto pohľad je viac ako 1000 naučených právd.

-Pane, nechaj ma porozumieť Ti.

9. Božie slovo hovorí v protirečeniach, ktoré ti nejdú spočiatku dohromady ako napr. Jeho spravodlivosť a milosrdenstvo; strach pred Bohom a láska k nemu; radosť a križ. Buď trpezlivý, kým nevytúšiš Nekonečno z vlastného zážitku. Potom pochopíš tieto protirečenia ako Jednotu. Lebo nekonečné sa dá vyjadriť len v kontrastoch.

- Môj Bože, stvor vo mne veľké srdce, aby som Ťa - nekonečne - mohol do seba prijať.

10. Cirkiev vykladá Božie slovo. O čo väčšmi sa budeš snažiť uskutočňovať Božie slovo vo vlastnom živote, o to hlbšie ho pochopíš. Najhlbšie ho pochopili svätí, ktorí obetovali Bohu celý svoj život. Boh zveril vysvetľovanie Písma svätého Cirkvi, ktorá pozná skúsenosti mnohých svätých. Preto pri nejasných miestach obráť sa na poznámky a vysvetlenia Cirkvi, ktoré sú na každej strane Písma. Ukážu ti veľkú súvislosť medzi dogmami a príkazmi Cirkvi.

- Bože môj, pomôž mi stať sa pokorným.

11. Každý musí prejsť ohňom pokušení. Aj Pána Ježiša pokúšal satan. Ježiš vie o tvojej noci, temnote, o tvojom pokušení. Zostane ti verný, stojí pri tebe a neopustí ťa ani vtedy, keď budeš unavený a bez síl. Skúmaj, či sa tvoje temnoty nezakladajú na твоjich vlastných hriechoch. Kto sa protiví Bohu, nemôže byť nadchnutý jeho hĺbkou. Prijmi sviatosť smiarenia. Vráti sa ti svetlo, ono zažiarí v tebe ako nové slnko.

- Pane, odpusť mi.

12. Buď presvedčený, že Boh sám hovorí k tvojemu srdcu, keď počúvaš Božie slovo. V ňom nie je nič banálne, nič len vonkajšie, len náhodne povedané. Všetko je hlboké, životne dôležité aj na zdanlivo bezvýznamných miestach. Najbohatšie pramene ležia dnes pod niekdajšími piesočnými púšťami.

- Ježišu, daj mi aj prostredníctvom zrejmých obrazov pochopiť veci neobyčajné a večné.

- Kto nepozná Písmo sväté - nepozná Krista.

- Kto nepozná Božie slovo - nepozná Boha.

- Kto nerozumie Božiemu slovu - ten nerozumie ani seba samému.

- Božie slovo ti ukazuje skryté hĺbky a výšky tvojho života.

- Ľudské slová sú ako list vo vetre - preto buduj na Božom slove. Ono ťa ochráni pred mnohými pohlúdeniami, pomôže ti v boji medzi dobrom a zlom.
- Nebo a zem sa pomínú, ale Božie slovo sa nepomíne.
- ČÍTAJ HO KAŽDÝ DEŇ!

Konštitúcia Dei Verbum nám dodáva: "A tak čítaním a štúdiom Svätého Písma nech sa "slovo Pánovo rýchle šíri a oslávi"
/2 Sol 3,1/ a Cirkvi zverený poklad zjavenia nech čoraz viac prenikne do ľudských srdiec." /DV 26/.

/Sva/

NAPOKON

Nepokon - keď vzdychnem po oblohe
a srdce sa zmocní večná tíš,
zeiste mi s láskou odpustiš,
že som spomínal te v každej slohe.

Nepokon - keď budem po úlohe,
ako tvoj žiak ešte zovriem kríž
a ty za mňa Krista uprosíš,
aby odpustil mi viny mnohé.

Keď sa na skon prichystám ste k sviatku,
v zreku azda slzy zabľšťia,
ale viere, že mám v tebe Matku,

obleží me na smrteľnom loži
a zviem pri odchode z bojišťa,
ŽE SOM NIČÍ - IBA TVOJ A BOŽÍ.

Manželstvo

Žena vo všetkom hľadá osobu a nie vec. Viac sa zaujíma o živého človeka ako o ľudské dielo. Miluje nie svet, ale domov. Je citová. Právo sa volá srdcom rodiny. Chce druhému slúžiť. Toto prejavuje nielen vtedy, keď sa vydá, ale keď aj zostane slobodná či vo svete, alebo v kláštore.

Muž domov definuje len ako štyri steny. Keď sa mu to zdá byť ešte prázdne, postaví tam nejaký primitívny nábytok. Ale niet v tom dome ešte kúsla domácnosti. Až keď žena postaví kvety na stôl, zavesí na stenu nejaký obraz a na okná záclony, až potom je to dokonalá domácnosť. To je domov a žena je dušou domova.

Druhá vlastnosť, ktorá patrí k prirodzenosti ženy, je túžba po dieťati. Tá túžba je niekedy väčšia než túžba po mužovi.

Manželstvo má splniť zákonite tieto prirodzené túžby ženy. V manželstve muž a žena sa biologicky a psychologicky dopĺňajú. Je to dvojité jednota pohlaví. Ako cisár Oto III. povedal, že Cirkev a štát majú byť dvoma ohniskami v elipse, tak isto to má byť aj v manželstve. Tam sa už nehovorí ja a ty, ale my. Je to jednota nielen telesná, ale aj duševná.

Štát, alebo právnik túto vec necháva stranou a si jej príliš nevšima. A predsa tento moment má nesmierny význam pre harmonickú jednotu v manželstve. Lebo manželstvo nie je iba právnou otázkou. Tak sa dívalo na manželstvo staré rímsko-byzantské právo, ktoré definovalo manželstvo ako právnú spoločnosť k rodiniu detí. Manželstvo diriguje láska a najintímnejšie otázky sú otázkami lásky a nie práva. Je to síce láska erotická, ale spojená a duševnými silami. "Tam, kde sa škriepia o práva, plače láska."

Žena má byť mužovi priateľkou a vernou družkou. Má byť slnkom šťastia. Musí zmierňovať mužov egoizmus. Najmilším svetlom žene musí byť jej domácnosť. Žena musí byť nábožencky založená, lebo ináč by bola iba karikatúrou. Bola by zlomeninou v manželstve by hrala hru beští a démonov.

Krízu dnešného manželstva zaviniť fakt, že sa duchovná stránka manželstva vôbec neberie do úvahy a že to, čo v manželstve má slúžiť ako prostriedok, berie sa ako cieľ. A pravý cieľ sa z manželského života úplne vylučuje.

Žena a muž v manželstve nie sú iba biologické jednotky. Sexuálne spojenie v manželstve nie je proces čiste fyziologický, ale má na ňom účasť aj duša. Veď na každom životnom procese v človekovi sa zúčastňuje duša. Duša robí v manželstve dokonalú jednotu. Kde je iba eros a duchovná stránka sa z neho úplne vylúči, tam potom možno hovoriť o mechanickom spojení, ale nie o duševnej jednote. A mnohí moderní manželia tak chápu. Čiste biologicky. Potom niet sa čomu diviť, že po dokonalom nasýtení, odchádza jeden od druhého, lebo nerozlučiteľnosť manželstva je pre nich nepochopiteľným jarmom.

Druhá príčina nešťastných manželstiev je to, že sa vylúči dieťa ako cieľ manželstva a za cieľ sa povýši rozkoš, ktorá má byť len prostriedkom. Také chápanie vecí je proti prírode, ale aj proti pozitívnemu ustanoveniu božiemu. Praktizovanie takých náhľadov sa vždy musí skončiť katastrofou manželstva, lebo decku sa vyhnúť v manželstve prakticky značí zneužívať manželstvo.

Pre toto zneužitie ústupku Cirkev musí vždy povedať svoje kategorické: nie. Cirkev tu má pred očami zdravú ľudskú prírodu a tiež to, že pohlavné sily často človeka prekvapujú a klamú, ak nie sú vedené vyššou normou. Život vlastne žiada obete od každého. I od manželov. Nemožno vždy ísť za osobnými chútkami. A že daktorým, alebo mnohým zdržanlivosť sa tu vidí byť nedostatočným prostriedkom, to ešte neznamená, že treba zlomiť zásadu. Horu nemôžeme povaliť len preto, že mnohí na ňu nevykročia.

Kresťanovi vôbec nemá záležať na tom, či sa mu ohlasuje kríž Kristov z paláca, alebo z nejakej chatrče. Preto nemá sa pýtať, či ten, kto kríž hlása, sám z neho dačo nesie, alebo či sa spod jeho ťarchy vymkne. Za to bude sám každý pred Bohom zodpovedný. Najhlavnejšie je to, že poznáme správnu zásadu a či nám ju ohlasuje Peter v okovách, alebo Peter v mramorovom chráme, to je už vec vedľajšia.

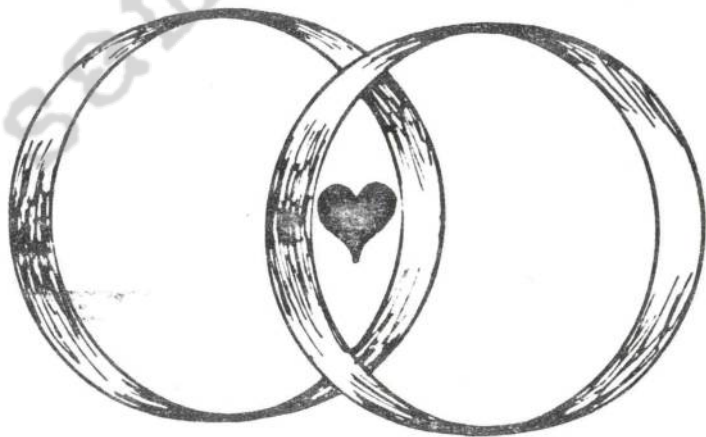
Preto sú manželia vyzývaní k heroizmu. Kresťanstvo je náboženstvom kríža. Ide v ňom aj o to, aby sme boli ukrižovaní

Životu nemožno všetko povoliť a sám ten život sa skladá zo samých obetí. Z tých on žije. A z tých obetí nemôžu byť vylúčení ani manželia. A netreba

tu zabúdať ani na milosť Božiu. Veď manželstvo je sviatosť. Je teda založené na milosti. Zdŕžanlivosť prirodzenými silami by bolo ťažko zachovať, ale s milosťou Božou relatívne ľahko. Tam, kde rodina pristupuje spoločne k sv. prijímaniu, kde odbávajú spoločné modlitby, tam aj zdŕžanlivosť nebude nedosiadnuteľným ideálom.

Sv. Augustín hovorí: Keď Pán Boh nám ľuďom dačo rozkazuje, napomína nás, aby sme robili, čo môžeme a prosili o to, čo nemôžeme a potom nám pomáha, aby sme mohli. V tom je mystérium Božej milosti; veď celý Nový zákon je vybudovaný na milosti. A manželstvo ako sviatosť je tiež zahrnuté do tej sféry.

Manželským zväzkom sa viažeme na svojho partnera. Tým sme sa vzdali ostatných možností zvoliť si iného. Ale práve v tom sa zvýrazní sloboda, nakoľko hlbšie možnosti šťastného manželstva sa môžu uskutočniť iba vo vernosti k rozhodnutiu, ktoré sme s nezvratiteľnou platnosťou urobili. Vernosť partnerovi neznamená vzdať sa slobody, ale úplnú odovzdanosť druhému. Až v nej sa môže uskutočniť najhlbší zmysel manželského spoločenstva.

Recept na trvalé manželstvo

Podľa výskumu dr. E. Sternberga, psychológa z Yalekej univerzity, treba na vytvorenie manželského vzťahu tri zložky:

oddanosť, dôveru a citovosť. V priebehu dlhoročných výskumov zistil, že v dobrom manželstve oddanosť a dôvera rastú pomaly, ale isto - zatiaľ, čo citová stránka sa naplno a rýchlo rozvíja, na druhej strane s pribúdajúcimi rokmi hrá v manželstve stále klesajúcu úlohu /ZD, 4-87/.

ZA PENIAZE SI MOŽEŠ ...

urobiť nádhernú svadbu	-	ale nie šťastné manželstvo
kúpiť dom	-	ale nekúpiš si domov
nakúpiť potravín	-	ale nie chuť na jedlo
sakúpiť luxusnú posteľ	-	ale nekúpiš si spánok
nakúpiť šaty	-	ale nekúpiš si charakter
získať preveľa vecí	-	ale nezískaš spokojnosť
dosiahnuť, že ti polichotia	-	ale nezískaš si ich dôveru
získať, mať spoločnosť	-	ale nie priateľov
20 rokov študovať	-	ale napriek tomu ostať bláznom

To všetko usnávame, je nám to úplne jasné, ale napriek tomu vidíme ako preveľká časť ľudí okolo nás túži po peniazoch. Stali sa im zmyslom života. Nadarmo nás apoštol nena-pomína /1 Tim 6, 10 - 12/.

"Rozvodom sa problém lásky nevyrieši, ale vycstruje"

Manželaké desatoro

1. Nebuď diktátorom - keď budeš partnera k niečomu nútiť a vnucovať mu svoju vôľu, oslabíš jeho sebahodnotenie a z Teba sa čoskoro stane sebec;
2. Nepokúšaj partnera usvedčiť - keď sa partner vyhýba rozhovoru a odmieta priznať svoju chybu, nepokúšaj sa ho zahnať do slepej uličky;
3. Nepripomínaj to, čo už je dávno preč - ak chceš partnera upozorniť na chybu, ktorú urobil, urob to čím skôr, ale potom sa už k tomu nevracaj;
4. Nebuď "neporaziteľný" - manželstvo znamená: dávať a brať. Tvoja prehra pri slovnej hádke spravidla je Tvojou výhrou v prospech manželstva;
5. Nezabúďaj na svoje sľuby - Pamätaj na to, čo si sľúbil: musí to byť pre Teba sväté;
6. Nerob zo svojho manželstva divadlo - uchovaj v súkromí veci svojho manželstva;
7. Nebuď proti dohode - naučiť sa ustúpiť a prijať stanovisko partnera pomáha vo vzájomnej dôvere;
8. Neponižuj svojho partnera - vzájomná úcta nesmie vymiznúť z Vašich vzťahov ani pri riešení problémov a nezhôd
9. Zhodujte sa vo viere - zhoda v duševnej a duchovnej oblasti pomáha riešiť všetky problémy. Manželia potom vystupujú naozaj "ako jeden";
10. Buď láskavý - láska, láskavosť a dôvera sú základom, na ktorom môžete vybudovať šťastné a úspešné manželstvo

L Á S K A

Láska je vášňou všetkých: veľkých i vznešených ľudí.

/Iacordaire/

Láska sa pričasto zamieňa za príťažlivosť sexu. Láska je pravým priateľstvom. Sexuálna príťažlivosť je náklonnosťou zmyslov. Z toho vyplýva, že láska sa neimprovizuje. Nsvzní-
ká len tak, ale vyžaduje si prípravu a hlboké poznanie mi-
loveanej osoby.

Láska je skôr darom toho, čím človek je, ako toho, čo človek má. Je to vzájomná výmena vlastných citov, vlastného ja. Je to osmóza vôle, splynutie srdie spútaných tým istým ideá-
lom.

Prehĺbené poznanie milovanej osoby nepripúšťa, ba priamo vy-
lučuje trýzeň milujúceho, aj keď nevie, či je jeho láska
opätovaná.

Láska pramení jedine z vnútornej sily. Príčina citového
vzrušenia väzí skôr vo vyhľadávaní zovňajšku ako vo vyhľa-
dávaní pravdy, skôr v hľadaní toho, čo je na povrchu ako
toho, čo je podstatné.

Láska mnohých snúbencov je ako prepych niektorých bytov:
nájdeš ho jedine v predsieni.

Láska je z určitého hľadiska synonymom smrti. Kde sa rodí
láska, tam umiera sebaláska. Egoizmus je najhorším predpokla-
dom pre založenie rodinného kozuba, pretože život v dvoj-
ci je ustavičným odovzdávaním sa.

Láska je synonymom vzájomného dopĺňania: jeden hľadá v dru-
hom to, čo chýba jeho vlastnému ja.

Cieľom lásky nie je podrobiť si milovanú osobu, ale povýšiť
jej dôstojnosť.

Láska - pri svojom zrode taká žiarivá - môže vyústiť do
konfliktu medzi snahou po výškach a sklonom k temným oblastiam
zmyslov. Túto krízu snúbenci prekonajú do takej miery, akou
sa každý z nich čo najväčšmi prekoná - vylepší.

LÁSKA A NÁBOŽENSTVO

Veľkú lásku možno nájsť jedine v tieni veľkého Sna.

/E. Rostand/

Boh prebýva v intenzívne prežívanej láske ako splynutie duší.

Keď sa muž a žena milujú s pohľadom upretým na Boha, zachraňujú svoju lásku.

Nedostatok náboženstva býva hlavnou príčinou rodinných nedorozumení. Sam rozum ich bez viery nevie rozriešiť.

Náboženstvo je v protiklade s láskou, ktorá sa chápe jedine ako sex.

Kospor medzi náboženstvom a láskou chápanou ako sex cíti väčší muž ako žena. Veď muž väčšie pociťuje protikladmi krásu medzi túžbou po kráse a vznešenosti a prvotným pudovým hnutím.

Manželstvo ako trvalá ustanovizeň nachádza v náboženstve nenahradiiteľnú silu na prekonanie strasov, ktoré by mohli ohroziť jeho šťastie.

Láska, ktorá prechádza filtrom zachovávanie Božích zákonov, je najistejšou zárukou proti opotrebovaniu, pretože Božie prikázania chránia človeka aj jeho lásku i jeho život.

Jedine náboženský pohľad na manželstvo ako sviatostnú dohodu povznáša citové hnutia, rozehrieva ich keď ochabujú a zapáľuje, keď hasnú.

Zmyselný pôžitok, keď je cieľom sám pre seba, vedie k nepochopeniu vecí Božích.

Láska, očistená sviatostnou milosťou, je stupienkom na ceste k LÁSKE.

Rozvodom sa problém lásky nevyrieši, ale vyostreje.

ÚPRIMNOSŤ A LÁSKA

Pravá láska je úprimná.

/Racine/

V oblasti lásky slovo je často maskou pretvácky.

Zneužívanie strategických ťahov často zmarí úprimnosť vzťahov medzi snúbencami, lebo redukuje lásku na neustálu hru na skrývačku.

Za slizkou zdvarilosťou sa často skrýva osnova podvodu. Snúbenci by mali využiť čas hlboko sa poznávať a ne strácať ho vo vzájomných lichôtkach. Zaľúbení, ktorí si vzájomne hovoria "dokonalý, fantastický, ohromný, bezva ...", nikdy nebudú dobrými manželmi.

Slovo "ohromný" v ústach zaľúbencov znie často ako detská naivnosť.

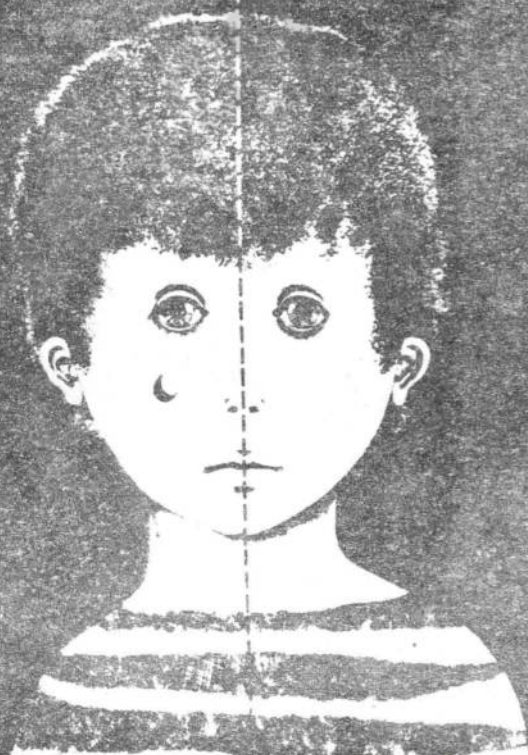
Hovoriť hneď o láske "večnej" je znakom lásky, ktorá sa zakladá skôr na zevňajšku ako na solídnom poznaní milovanej osoby. Najklamnejším zo všetkých umení je umenie chytračiť so slovom, prekrúcať slová.

Žena dáva prednosť zdržanlivosti pred prejavovaním svojho vnútra, pretože slová nie sú schopné vyjadriť premenlivosť jej citov. Na rozdiel od muža sa rada skrýva za múrom mlčania, a tak jej mlčanie je výrečnejšie ako samo slovo.

Vymieňať si city telefonicky je škodlivé. Má to opačný účinok, láska sa tým snižuje na čosi obchodného. Telefónne drôty sa často chvejú najfalošnejšími prejavmi lásky. Kto hovorí na diaľku to, čo by nepovedal medzi štyrmi očami, hrá s láskou falošmi hru.

Listy preplnené prehnanými prejavmi lásky bývajú väčšinou neúprimné. Úprimnosť vo vzťahoch medzi snúbencami je zárukou skutočného splynutia srdca, ktoré sa času nepodarí nahloďať.

SLOVENSKÝ KARDINÁL

Pontifikát Sv. Otca Jána Pavla II. zostane v histórii Slovákov ako najvýznamnejšie obdobie vzťahov Slovenska s Vatikánom. Zrejme má na to zasluhu aj slovenský klérus v slobodnom svete, ktorý sa vedel svojím vzdelaním, svojou pracovitosťou a oddanosťou Cirkvi prepracovať v Kúrii, na univerzitách a v pastorácii na významné miesta. Majú na tom zasluhu aj významní leici, medzi ktorými na popredné miesto patrí kanadský Slovák, Štefan B. Roman a pričínili sa o túto veľkú zmenu postoja Vatikánu k Slovákom aj osobnosti ako o. biskup Grutka a slovensko-americké organizácie a ich vedúci. Vďaka veľkej priazni Sv. Otca k Slovákom doma i v zahraničí po storočiach Slovensko dostalo provinciu, slovenský klérus v exile arcibiskupa, biskupov a monsignorov a celý rad významných pozícií v správe Vatikánu. Kanadskí Slováci dostali od Sv. Otca Jána Pavla II. gréckokatolícku diecézu a posvätenie katedrály Sv. Otcov ako osobitnú pozornosť Sv. Otca Slovákom pri jeho návšteve Kanady v septembri 1984.

Ak si spomeniete, že veľkú udalosť Slováci pokladali, keď pápežský nuncius v Prahe povedal v r. 1929 slová "gens generosa slovae", alebo keď pri nástupnej audiencii vyslanca Slovenskej republiky K. Sidora pápež Pius XII. povedal po slovensky: "Nech Boh žehná slovenský národ", vyššie spomenuté veci sú udalosťami, ktoré postavili Slovákov na úroveň iných národov a za ktoré Slováci v slobodnom svete i národ doma musia byť zaviazaní Sv. Otcovi Jánovi Pavlovi II. trvalou vďakou.

K týmto prejavom mimoriadnej priazne voči Slovákom na jar 1985 prišla ďalšia vzácna udalosť. Prvý raz v dejinách sa stal kardinál s vysokým úradom v správe Cirkvi Slovák, o. arcibiskup Jozef Tomko, rodák z Udevského pri Humennom, ktorý prišiel do Ríma po vojne ako študent teológie a skončil svoje štúdiá trocha doktorátmi a svoju službu Cirkvi v hodnosti kardinála.

Toto povýšenie Slováka a k tomu emulencia, do zboru kardinálov a zároveň vyznamenanie na čelo najvýznamnejšej Konšegregácie je historickou udalosťou, ktorá potešila Slovákov po celom svete a preto kardinála a kardinála za

Spojených štátov a Európy pripojili sa aj kanadskí Slováci. Slovenský národ dal kardinálov Chorváta aj Maďara, ale okrem kardinála Rudnaya, J.E. kardinál Jozef Tomko je prvým kardinálom Slovákom, ktorý je hrdý na svoj pôvod a s láskou a obetavosťou hľadá aj na svojej rodné Slovensko.

Preto je to historicky významná udalosť najmä v dobe, keď na Slovensku niet náboženskej slobody a marxistický režim podniká všetko, aby zateizoval to Slovensko, ktoré zostalo slovenským a cez storočie vysoko kultúrnou zemou s univerzitami a vyspelým školstvom, predovšetkým zásluhou Cirkvi a kléru, katolíckeho aj evanjelického.

Napriek veľkej vzdialenosti medzi Rímom a Kanadou a krátkym časom medzi dobou, čo sa radostná správa o povýšení o. arcibiskupa Tomku do zboru kardinálov rozbehla svetom, rozhodlo sa aj niekoľko kanadských Slovákov zúčastniť sa na tejto historickej udalosti. Boli tam predstavitelia slovenskej grécko-katolíckej Cirkvi, o. biskup M. Rusnák a Msgr. Andrej Šinál, viceprovinciál slovenských otcov jezuitov, o. Jozef Javorka, o. Š. Senčík, a o. Félix Litva, manželka predsedu SKS, pani Betke Romanová s dcérou Aničkou, výkonný podpredseda SKS dr. J.M. Kirschbaum s manželkou, prvý slovenský federálny poslanec v Kanade, Anton Roman s manželkou a generálny tajomník SKS, rev. Dušan Tóth.

Budú to pre mnohých Slovákov najkrajšie svätodušné sviatky, lebo povýšenie o. arcibiskupa Tomku do zboru kardinálov spolu s 27 cirkevnými hodnosťami iných národov a kontinentov, sa konalo v období svätodušných sviatkov, v dňoch 25. a 26. mája. Stalo sa tak podľa protokolu najprv v krásnych sálach pápežského paláca, v tajnom zasadnutí Konzistórie a potom na námestí sv. Petra za účasti diplomatov, delegácií vlád /okrem slovenskej/, pútnikov a priateľov nových kardinálov z celého sveta.

V sobotu 25. mája noví kardináli dostali od kardinála Casaroliho menovacie listiny a od Sv. Otca kardinálske insignie /berette rose a zucchetti/ a v nedeľu počas krásnej sv. omše slúženej Sv. Ocom na námestí sv. Petra, dostali kardinálske prstene. Povýšením 28 hodnostárov do zboru kardinálov sú v kardinálskom zbore teraz reprezentanti 58 krajín z piatich kontinentov: z Európy 81 kardinálov, z Južnej Ame-

rizy 24, z Afriky 18, zo Severnej Ameriky 15 a z Ocieďnie 3. Farpurové farba habitu e kardinálskeho klobúka znarenda, že sú odhodlení slúžiť Bohu a Cirkvi "až po prelilie krví". Prsteň je znakom zvláštneho zaviazania kardinálov so sv. Stolicou, ktorej majú slúžiť ako senát, ako hlavní spolupracovníci Sv. Otca a voliči jeho nástupcu. Je to veľká česť a povýšenie v hierarchii Cirkvi, ale neznamená nové sviatostné povýšenie.

Druhá časť konzistórie sa konala prvý raz na námestí sv. Petra. Sv. Otec chcel dať tejto významennej udalosti róz všeobecnosti a prístup príbuzným, priateľom, pútnikom. Konala sa na sviatok Sv. Ducha, aby pripomínala zostúpenie Sv. Ducha na apoštolov. Aj noví kardináli hovorili v mnohých jazykoch: taliansky, slovensky, francúzsky, španielsky, anglicky, poľsky, holandsky, ukrajinsky, temilsky, ba aj po etiúpsky. Sv. Otec pri tejto príležitosti povedal po slovensky:

"S láskou pozdravujem všetkých Slovákov a Slovenky. Zo srdca Váš ďakujem, že ste pri tejto slávnostnej príležitosti prišli do Ríme. Úprimne sa s Vami radujem a všetkých Vás i Vašich krajanov na Slovensku i v zahraničí otcovsky požehnávam."

Aj v nedeľu 26. mája za účasti tisícov pútnikov, delegácií a diplomatov počas sv. omše znova odznali časti pobožnosti vo viacerých jazykoch. Delegáti slovenských fraternalistických organizácií ako aj kanadskí a európski slovenskí účastníci mali miesta vo vyhradenej časti vedľa oltára a tak celú krásnu ceremóniu mohli pozorovať zblízka.

Prvého Slováka-kardinála vo vatikánskej kúrii slovenskí účastníci tejto historickej udalosti mali možnosť pozdraviť na veľkej recepcii v hoteli Columbus v sobotu večer, o. biskupi Andrej Grutka a Michel Rusnák, o. Anton Hlinka a zástupcovie slovenských organizácií z USA, Európy a Kanady, a znova v nedeľu v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda, ako aj na recepcii v záhrade Kongregácie pre šírenie viery, ktorej sa stal J. E. kerdinál Jozef Tomko novým predstaveným.

Zvlášť pamätihodnou zostane pre slovenských účastníkov audiencia u Sv. Otca v pondelok o 17. hodine v sále sv. Klementa, na ktorej sa zúčastnilo vyše 200 Slovákov a Sloveniek. Precítene a "z plných hrdiel" vítali Sv. Otca hymnickou piesňou "V sedmobrešnom kruhu Ríme", na čo Sv. Otec prešiel celý

krúh prítomných, mnohým podal ruku a viacerí mu boli predstavení kardinálom Tomkom. Počas celého víťania zneli slovenské náboženské piesne a zvlášť dojemne znela pieseň "Ó, Márie bolestivá, naša ochrana."

Ne pôdiu okolo Sv. Otca stáli slovenskí biskupi, s ktorými sa Sv. Otec srdečne zvitel a po predčítanom pozdrave J.E. kardinálom Jozefom Tomkom "v mene slovenských pútnikov, ktorí prišli do večného mesta" Sv. Otec privítal prítomných svojim otcovským spôsobom v slovenskom prejave.

J.E. kardinál Jozef Tomko oslovil Sv. Otca týmito slovami:

Predrahý náš Svätý Otče!

V mene slovenských pútnikov, ktorí prišli do Večného mesta pri príležitosti menovania nových kardinálov, Vás zo srdca pozdravujem. Dovoľte mi, aby som sa Vám poďakoval za udelenie kardinálskej hodnosti a to tak v mene svojom, ako i v mene slovenských veriacich z vlasti a z celého sveta.

V tomto jubilejnom roku, zasvätenom sv. Metodovi, celý náš národ vidí v tomto menovaní prejav osobitnej láskavosti a otcovskej dobroty, ktorú ste nám vždy preukazovali. Mám na to jedinú odpoveď, čo nás učili naše matky od nepamäti: Pán Boh zaplať!

Keby to bolo možné, iste by tu bol dnes veľký zástup pútnikov z rodného Slovenska. Odtiaľ Vám však môžem predstaviť iba svoju matku, ktorá tektó duchovne zastupuje celé Slovensko, počnúc našou rodinou. Sú tu slovenskí biskupi zo zahraničia, sú tu zástupcovia Združenia slovenských katolíkov zo Spojených štátov a Kanady, sú tu predstavitelia slovenských spolkov z Ameriky a rôznych štátov Európy, prišli jednotliví pútnici z rôznych kútov sveta.

Svätý Otče, všetci Vám spoločne vyjadrujeme svoju vďačnosť a synovskú oddanosť. Uistujeme Vás, že záležitosť šírenia viery podľa príkladov našich svätých vierozvestcov nám všetkým leží a bude ležať na srdci, lebo v novej úlohe, zverenej slovenskému kardinálovi, sa cítíme všetci nielen pectení, ale aj zaviazaní k väčšej horlivosti v zveľaďovaní misijného úsilia na šírení evanjelia.

V tomto duchu Vás z celého srdca prosíme o apoštolské požehnanie aj pre našich drahých, ktorí sa dnes nechli pridať k nášmu zástupu.

Pán Boh Vám zaplať!

Svätý Otec po slovensky odpovedal:

"Drahý otec kardinál, drahí bratia biskupi, milí bratia a sestry, Slováci a Slovenky:

Zo srdca Vás všetkých vítam a pozdravujem na tejto krátkej encii, ktorá je naplnená vzájomnou radosťou a vďečnosťou k ľanu Bohu za to, čo sme po tieto dni spoločne tu v Ríme prežívali.

Prišli ste do Večného mesta pri príležitosti udelenia kardinálskej hodnosti jednému zo synov Vášho národa. Zastupujete tu rôzne slovenské spoločenstvá z Ameriky a Európy. Zo Slovenska prišla len mamička nového kardinála. Pozdravujem ju srdečne a ďakujem jej, že dáva svätej Cirkvi takého Syna. Moje srdce je však spojené aj s tými, ktorí prežívali slávnosti týchto dní doma na Slovensku a roztratení po cudzine. Cítim ich duchovnú prítomnosť a na všetkých s láskou myslím.

V roku výročia smrti svätého Metoda toto menovanie má osobitný význam. Veši vierozvestcovia, sv. Cyril a Metod boli misionármi slovenských národov, medzi ktorými ohlasovali evanjelium Ježiša Krista. Ťloha, ktorú som zveril otcovi kardinálovi Tomkovi na čele Kongregácie pre evangelizáciu národov, je akoby pokračovaním poslaňa, ktoré mali svätí solúnski bratia. Buďte mu všetci blízki myslou, srdcom, duchovnou i hmotnou pomocou, aby svoje poslanie v Cirkvi dobre plnil podľa príkladu sv. Cyrila a Metoda, na príhovor Sedembolestnej Patrónky Slovenska.

S mojím otcovským požehnaním pre neho, pre jeho prácu, pre Vás všetkých synov a dcéry Vášho národa!

Po skončení prejavu, ktorý mnohým vtisol do očí slzy, Sv. Otec spolu s kardinálom J. Tomkom a s o. biskupmi Grutkom, Hrušovským, Hnilicom a Husnákom, udelil prítomným pápežské požehnanie. Bolo to najkrajšie zakončenie týchto pamätných dní nielen pre tých čo tam boli, ale aj pre celý slovenský národ.

PRENIKANIE ČLOVEKA DO VESMÍRU

Keď dňa 4. októbra 1957 ruský Sputnik úspešne obletel za 96 minút zemeguľu, ľudstvo si uvedomilo, že sa mu otvárajú úplne nové obzory, že nastáva doba prenikania človeka do vesmíru. Ďalšie satelity, vystrelené Rusmi a potom i Američanmi, akúmali priestor okolo Zeme, Mesiaca a iných planét Slnecnej sústavy. Od roku 1961 prichádzajú lety kozmických lodí s ruskými kozmonautmi a americkými astronautmi. Napokon dňa 20. júla 1969 pristáli dvaja americkí astronauti na Mesiaci. Niet pochybností, že v pomerne krátkej dobe príde k pristátiu človeka na iných planétach našej Slnecnej sústavy a k prenikaniu do vesmíru i poza našu Slnecnú sústavu. Za krátkych desať rokov intenzívnej vedeckej práce a technologickej zručnosti odpútal sa človek čiastočne od Zeme a začal prenikať do vesmíru. I keď sme na počiatku tejto "vesmírovej" éry, výhľady sú skutočne nedohľadné.

Pristátie človeka na Mesiaci alebo podrobné fotografovanie povrchu Marsu stalo sa skutočnosťou pričinením vedcov, ktorí v posledných rokoch vytvorili úplne nové vedecké odbory, ktoré vyústili v nové odvetvia technológie. Kozmická éra začína ovplyvňovať život človeka vo všetkých jeho oblastiach, navynímajúc oblasť čisto duchovnú. I súčasná filozofia a teológia musí sa vyrovnávať s novými skutočnosťami vesmírnej éry.

Sú ľudia, ktorí si kladú otázku, či sa to zrovnáva s božím poriadkom, aby sa človek odpútal od Zeme a zvedavo sa vtieral do tajomstiev vesmíru a tak do tajomstiev božích. Takýto postoj je detaký a naivný. Boh nám dal rozum a chce, aby ho človek užíval a rozvíjal. Ľudský rozum je odbleakom mysle božej. V procese ľudského rozumového bádania sa odráža čistý akt božej mysle. Svojím rozumom je človek uschopený na to, aby postupne odhaľoval zákony prírody a rozširoval okruh svojich záujmov a výdobytkov. Čím viac zákonov prírody človek odhalí, čím viac tajomstiev prírody rozrieši, tým lepšie pozná i Boha, ktorý je tvorcom a udržiavateľom prírody i celého vesmíru.

Kedysi sa človek cítil stredobodom vesmíru. Zem pod nohami mu bola nielen prirodzeným domovom, ale i centrom kozmu,

najväčším nebeským telesom, ktorému Slnko, Mesiac i hviezdy boli ozdobou a poslušne sa okolo nej točili. I v teologickom chápaní bol človek aj jeho Zem stredobodom božej starostlivosti. Dnes vieme, že Zem je iba nepatrným práškom v oceáne vesmíru. Je jednou z deviatich planét Slnčnej sústavy, ani najmenšou, ani najväčšou z nich. Naše Slnko je iba jedno z miliárd hviezd Mliečnej dráhy, našej galaxie hviezd. Najbližšia hviezda Mliečnej dráhy je od nás vzdialená na 43 svetelných rokov. A svetlo prejde za sekundu 299 860 km. Celá Mliečna dráha sa rozlieha v priestore širokom na 100 000 svetelných rokov. Moderní astronómi odhadujú, že vo vesmíre je na miliardu galaxií podobných našej Mliečnej dráhe. Nemernosť vesmíru je nedohľadná; svojou myslou si ju nevieme dostatočne predstaviť. No pri tom všetkom vesmír má svoje hranice, nie je nekonečný. Len Boh je nekonečný. Boh nemá hraníc. Veľkosť, nekonečnosť Boha si vonkajšom nevieme predstaviť. Boh je nad vesmírom i priestorom.

Pri takýchto úvahách človek cíti svoju osobnú nepatrnosť i nepatrnosť našej zemegule. Cíti ju vo vzťahu k nekonečnému Bohu. Túto svoju nepatrnosť a osiחותenosť si naplno uvedomovali americkí astronauti, keď sa vzdalovali od Zeme a približovali k Mesiacu. A Mesiac je iba na krôčik od Zeme v maradle kozmických dialav.

Boli sme zvyknutí uvažovať o Bohu ako o našom Otcovi, ktorý si nás akoby splodil za svoje dievky pre svoju osobitnú službu a na svoju slávu, udržiava nás pri živote, stará sa o naše najmenšie potreby, akúma naše myseľ a srdcia. Po páde do hriechu dokonca poslal svojho jednorodeného Syna na zem, na vykúpenie padlého pokolenia ľudského. Dnes vieme, že celá naša zemegula je sotvaže zrnkom piesku vo vesmíre a jednotlivý človek akore neviditeľnou bodkou na tvári zemegule. Možno i naďalej trvať na našom tradičnom pojme Boha a na našom vzťahu k Nemu? Odpoveď je kladná. Boh je nekonečný nielen šírkou, lež hĺbkou svojej mysele.

Pozná dokonale vesmír, ktorý stvoril a udržiava v jestvovaní; pozná každý z atómov, z ktorých je vesmír zložený; pozná každú živú bytosť, ktorú udržiava pri živote podľa zákonov, ktoré vložil do jej prirodzenosti. Do podrobnosti pozná i každé ľudské stvorenie, najmä v jeho bytostnom a morálnom vzťahu

k Bohu. Boh vesmíru je Bohom Abrahámovým, Izákovým a Jakubovým a Bohom i Otcem Bohočloveka Ježiša Krista i každého človeka. V dejinách ľudstva zjavoval sa Boh človekovi postupne ako Bo-človek bol schopný chápať. Na slovách svojho zjavenia nič nemení, lebo ich dopĺňa. Lepšie povedané, dáva človekovi lepšie ich porozumieť. Dnes, v kozmickej ére, dáva nám lepšie porozumenie svojej veľkosti, svojej nekonečnosti a svojej všeobsahujúcej hĺbke. Božia myseľ je nevyčerpateľná, božia múdrosť nekonečná, božia добрota bezhraničná. I pri nezmernosti vesmíru a našej nepatrnosti je v myslí Božej ešte vždy dost miesta pre jednotlivého človeka a výslovnosti božej dost tepla pre naše potreby a záujmy. I keď akosi stratení v nezmernosti vesmíru, nie sme stratení v očiach nášho Boha.

Pravdaže, dnes už si nemôžeme nárokovať, že sme vedľa anjelov, o ktorých jestvovaní vieme, že jestvujú miliardy hviezd viac-menej podobných nášmu Slnku. Možno predpokladať, že jestvujú milióny planét podobných našej Zemi, na ktorých by bol možný život. Zjavenie božie mlčí o živote na iných planétach. Zjavenie božie, ktoré poznáme, je pre ľudí na Zemi, pre naše potreby, pre naše spasenie. No mlčanlivosť Písma o živote na iných nebeských telesách takúto možnosť nevylučuje.

Vedci pokladajú za celkom možné, ba i pravdepodobné, že život jestvuje na mnohých planétach vesmíru. Nevylučujú ani možnosť rozumných bytostí s vysokou kultúrou. Niektoré hviezdárne dokonca nastavili citlivé rádioteleskopy na zachytenie a prípadne rozlúštenie rádiových signálov vesmírnych rozumných bytostí. Ak akutečne jestvujú takéto bytosti, v akom vzťahu by boli k Bohu, prípadne k nám, ľuďom? Ak nie sú potomci Adama a Evy, čo sa vidí samozrejým, nie sú členmi ľudského pokolenia. Svojím fyzickým vzťahom sa akiste značne odlišujú od nás, keďže telesný vzťah je určený fyzickými podmienkami planéty, na ktorej žijú. Pri pravdepodobnej odlišnosti týchto podmienok od podmienok našej zemegule je pravdepodobná i značná odlišnosť týchto tvorov od nás, ľudí.

Ne vo vzťahu k Bohu boli by tieto bytosti podobné nám aspoň v tom, že sú podriadené Bohu Stvoriteľovi, ktorý im dal

život, ich pri živote udržuje a je ich posledným cieľom. Život sa nemôže vyvinúť z neživej hmoty bez zvláštného božieho zásahu, podobne ako sa nemôže vyvinúť bez takého istého zásahu rozumová schopnosť u naručinného živočicha. Či sa Boh zjavil a ako sa zjavil takýmto rozumovým bytostiam, je len vecou špekulácie. Mohol by sa im zjaviť prirodzene, v postupnom čoraz dokonalejšom sebaspoznávaní a poznávaní ostatného stvorenstva, v zostupnom usatváraní z dôsledkov na prvú príčinu. Mohol by, pravda, k takýmto stvoreniam i priamo hovoriť, ako začal hovoriť k človekovi hneď po jeho stvorení. Z teologického hľadiska je to celý rad ďalších možností o vzťahu týchto bytostí k Bohu. Aký deľ pre nich Boh určil, prirodzený alebo nadprirodzený? Nechal ich Boh v prirodzenom stave alebo ich svojou milosťou pozdvihol za svojich zvláštnych priateľov a synov, ako to urobil s človekom? V porovnaní ku stavu človeka vyskytuje sa ďalšia otázka, či Boh postavil takéto bytosti pred mravnú akúšku, ako postavil človeka pred akúšku poslušnosti? Čo sa s nimi stalo, ak padli ako človek? Odpustil im Boh ich vinu zo svojho milosrdenstva, alebo ich ponechal v ich hriechu a potrestal ich alebo dočasne alebo naveky? Poslal im Vykupiteľa, ak Ho potrebovali, a v akej podobe? Toto sú úvahy, na ktoré dnes nemáme odpovede. Pravda, ak by žili rozmanité skupiny rozumných bytostí na rozličných planétach, mohol by sa ich stav líšiť z miesta na miesto a ekonómia ich spásy by mohla byť na rozličných miestach vesmíru rozdielna. Ak sa človek raz stretne s takouto rozumnou vesmírovou bytosťou a bude vedieť sa s ňou dorozumieť, bude iste zaujímavé nadviazať s ňou dialóg i o týchto veciach.

Pri prenikaní človeka do vesmíru hovorí sa ešte o jednej možnosti. Ak človek nájde planétu s vhodnými životnými podmienkami, či nebude preňho logické, aby sa tam usadil? Ak by sa chcel človek usadiť na Mesiaci alebo na Marse, musel by si tam preniesť svoje pozemské prostredie, aby tam mohol dýchať a žiť. Pri dômyselnosti človeka nie je vylúčené, že si toto prostredie bude vedieť v nejakej forme a v primeranom meradle naozaj preniesť na inú planétu a tam sa natrvale usadiť. Ak by človek prestal byť obyvateľom zemegule, prestal by byť členom ľudskej rasy? Vonkoncom nie. Bytosť človek zostane človekom,

nech by sa presťahoval kamkoľvek. Tá istá ekonómia spásy, ktorá sa naň vzťahuje na Zem, bude sa naň vzťahovať na každom mieste vesmíru. No pojem času a priestoru, ktorý súvisí s naším životom na Zemi, pre kolonistov iných planét sa istotne radikálne zmení. Podobne sa postupom času pravdepodobne zmení i jeho sociálne a kultúrne prostredie. Zmenia sa postupne i jeho mravné zásady a náboženské názory? Nemali by sa. No niet záruky, že postupom času i v tomto smere mohlo by prísť k istým úchylkám.

Rus Jurij Gagarin, keď ako prvý kozmonaut obletel dňa 12. apríla 1961 Zem, sarkasticky sa vyslovil, že na svojej ceste vesmírom nestretol sa ani s Bohom ani s anjelmi. Chcel tým povedať, keby jestvovali, že by sa s nimi stretol. Taká poznámka je naozaj naivná, ba hlúpa. Hľadať ľudskými očami alebo ďalekohľadom neviditeľného a nekonečného Boha v kozme je nezmyslom. Boh je čistý duch a je nekonečný, preto je všadeprítomný, no ľudskými zmyslami nepostihnuteľný. Americký astronaut James McDevitt vyslovil túto pravdu, keď riekol, že Boh je ďaleko nad dosahom našich rakiet a kozmických letov, no je prítomný aj pri riadení kozmickej lode. Astronauti Frank Borman a James Lovell, keď na Vianoce 1968 leteli okolo Mesiaca, modlili sa a čítali stať z Biblie o stvorení sveta.

Ľudstvo je dnes roztrieštené na nepriateľské tábory. Najväčšie položky štátnych rozpočtov mnohých krajín idú na zbrojenie, na prípravy na vojny. Nová éra prenikania človeka do vesmíru mala by konečne odstrániť malichernú roztrieštenosť ľudstva a začnúť ho do pokojného spolunažívania.

Otvárajú sa nové obzory pre budúcnosť ľudského pokolenia pre neamierny rozmach ľudského poznania a pokroku. Ľudia by mali aspoň teraz zabudnúť na svoje nezmyselné spory a chytiť sa svorne a jednotne nových možností. Koľko námah a výdavkov by sa ušetrilo a o koľko viacej úspechov by sa dosiahlo, keby sa vesmírne podnikanie dialo za spolupráce celého ľudstva namiesto zarytej rivality a nedôvery i na tomto poli.

Na prahu kozmickej éry by si človek mal uvedomiť svoju nepatrnosť v porovnaní k vesmírnym dialavám, ktoré človek môže aspoň čiastočne zdolať, iba ak má pokoj v sázemí, na svojej rodnej zemeguli. Človek by si mal napokon uvedomiť svoju podriadenosť voči nekonečnému a všadeprítomnému Bohu a dať sa na svojich kozmických podujatiach pod Jeho egidu a pracovať i svojimi kozmickými aktivitami na väčšiu česť a slávu božiu.

Vzdelanie so sebou prináša nebezpečenstvo "zmúdenia"
- ale nepodliehuje ho."

~~James B. Irwin: VIAC AKO POZEMŠŤAN~~

James B. Irwin: VIAC AKO POZEMŠŤAN

Úvod

Chodil som po Mesiaci, takže som viac ako pozemšťan. Prítomnosť na Mesiaci mala na môj život silný duchovný vplyv. Než som vstúpil do kozmu pri lete Apolla 15 v júli 1971, bol som, mierne povedané: vlažným kresťanom - ale mám pocit, že Pán ma poslal na Mesiac, aby som sa mohol vrátiť na Zem a byť svedkom jeho Syna Ježiša Krista.

Všetky kozmické úspechy nadobúdajú svoj správny význam keď si uvedomíme, že ten fakt, že Boh chodil po Zemi je dôležitejší ako to, že človek chodil po Mesiaci. Verím, že pred 2.000 rokmi chodil po Zemi Boh v osobe Ježiša Krista. Svoj život som úplne odovzdal do služby Pánovi, aby som všade hovoril ľuďom o Kristovom posolstve meniacom život.

Pán Boh si želá pokračovať vo svojom chodení po Zemi, a to prostredníctvom tvojho aj môjho života. Volá každého z nás za svojho sluhu. Boh ťa miluje a chce aby si vstúpil do toho najcennejšieho vzťahu a spoločenstva s ním.

Môžeš byť "viac ako pozemšťan" nie lietанím do kozmu, ale podriadením sa Pánovi. Priznaj si svoje hriechy, uznaj, že ho potrebuješ, otvor svoj život dokonalému Božiemu odpusteniu a prijmi Ježiša Krista do svojho života ako svojho Pána a Spasiteľa. To je prvý krok k novému životu - životu s nadprirodzenou mocou v celej jeho plnosti. Pán Ježiš prehlásil: "Ja som prišiel, aby mali život a aby ho mali v hojnosti" /Ján 10, 10/.

Dostojevskij si všimol, že každý človek strávi celý svoj život hľadaním komu alebo čomu by mohol veriť. Niektorí nachádzajú odpoveď, mnohí nie. Ja verím, že Ježiš Kristus je odpoveďou pre každého a pre všetkých.

Počas prechádzky po Mesiaci sme našli iba jeden čistý biely kameň, ktorý sme z Mesiaca priniesli. Novinári v Houstone ho hneď nazvali kameňom "Genesis." Písmo sväté hovorí o bielom kameni v Zjavení sv. Jána 2, 17: "Kto zvíťazí, tomu dám akrytej manny a dám mu biely kameň a na kamienku napísané nové meno, ktoré nikto nepozná, iba ten, čo ho dostane."

Veľmi sa modlím za všetkých nás pozemšťanov, aby sme mohli spoznať radosť z nového života s Kristom, aby každý mohol mať nové meno, znamenajúce začiatok nového života, a aby tak bol každý viac než pozemšťanom. Aj ty môžeš mať podiel na najväčšej zvesti, aká sa má roznieť po tejto modrej planéte.

Pri hľadaní svetla a pravdy som prešiel veľmi dlhú cestu a stále mám ešte veľa predsebou, no na stránkach tejto knihy by som sa rád s vami podelil o najväčší zo všetkých objavov - o nový život v Kristu! Môžete byť viac ako pozemšťania!

Táto kniha hovorí o duchovných princípoch kresťanského života za pomoci analógií s kozmou. Keď sme leteli viac ako pol milióna míľ /jedna míľa je 1.609,3 km/ na Mesiac a späť, bol to "vysoký let", ale všetci sa môžeme na takomto "vysokom lete" zúčastniť tu na Zemi, a to ako muži a ženy zasvätení životu pre Krista. To nám dá úplnú istotu pre náš najvyšší let, keď opustíme túto Zem.

1. Ako zvládnuť popularitu

Bol to ohromný šok vrátiť sa z Mesiaca a zrazu byť slávny, hrdina, superman. Keď som sa manželky opýtal, čo očakáva od novej prvej knihy "Aby vládol noci", bez zaváhania odpovedala: "Chcem, aby v očiach ľudí zrútila mýtus neomylnosti kozmonautov. Nie sú bohmi. Sú to ľudia. Sú súčasťou rodín, majú manželky a deti. Majú také isté emócie, rovnaké potreby a rovnaké pocity, ako hocikto iný."

Kresťan môže získať rôzny stupeň popularity, od získania výhry v školacom behu, až po získanie nejakej veľkej profesionálnej ceny, ale vplyv na ľudského ducha je rovnaký - pýcha. Ako zvládnuť túto pýchu? Dôležité je, čo urobí, keď si ho každý bude všimnúť a obdivovať. "Lebo kto ťa robí rozdielnym od iného? Čo máš, čo by si nebol dostal? A keď si to dostal, prečo sa vysa-

tuješ, ako by si nebol dostal?" /1. Kor. 4, 7/:

Namyslenosť tá ešte narebí väčším v Božích očiach. On hľadá u teba pokoru. Pán Ježiš učí: "Kto sa povýši bude ponížený, a kto sa poníži bude povýšený" /Mat. 23, 12/. Človek sa nestane veľkým tým, že povie: "Pozrite sa na mňa, čo som dokázal!" Pre kresťana platí opak: "Pokorte sa pred Pánom, a povýši vás!" /Jakub 4, 10/.

Musím sa priznať, že zvládnuť takú náhlu popularitu bolo pre mňa veľmi ťažké, ale počas slávnostného privítania v New Yorku, keď major John Lindsay sedel pri mojich nohách, aby som nevypadol z limuzíny, uvedomil som si, že sa musím stať sluhom všetkých týchto ľudí, v Amerike a po celom svete. Musím sa stať sluhom všetkých, lebo som mal to privilégium letieť v kozme a vidieť Zem z novej perspektívy. Povedal som: "Pane, tu je môj život. Použi ma ako svojho sluhu, aby som mohol pomôcť tomuto hladnému svetu". Teraz má môj život väčší zmysel ako kedysi predtým a ja som začal môj najstrategickejší let - zvestovať posmeštanom spasenie v Kristu.
/Str. 1 - 10 zo slov. prekladu/

Kto chce riadiť - musí sa radiť!

"Boh sa sám postaral o to, aby neboli narez zatvorené brány, ktorými vstupuje dobro do sveta. Solženicyn

ZNAMENIA A SYMBOLY V BOHOSLUŽBE

Kto sa pozorne zahľadí na televízne vysielanie reklám, bude môcť ťažko tvrdiť, že žijeme vo svete chuľobnom na znamenia: obrazovka sa hemží znameniami a signálmi. Nevýzerá to ináč ani na tribúnach futbalových ihrísk, vo výkladoch a na plagátových stenách. Ak chce niekto upozorniť na seba v tejto zátope znamení, musí riskovať neslýchané: šok, prevrat zaužívaného. A čo majú robiť kresťania, čo má robiť Cirkev? Majú iných ešte prekričať alebo mlčať?

Existuje tretia cesta: cesta k usporiadajúcemu strediu, do hĺbky, k priesevitnosti vyčerpávajúceho tvaru významu. Trhovisko znamení a signálov, ktoré preplňuje naše dni dráždením, sa riadi zákonmi psychologicky vypočítanej reklamnej účinnosti, alebo - nanajvýš neistého - vkusu usporiadateľov a konzumentov. Od nich sa nedá očakávať iné než lichotivá alebo vypočítavá povrchnosť. Znamená, ktoré nič viac nevyžadujú a k ničomu viac nepovzbudzujú než kúpiť istý tovar.

Vlajky a zástavy vo farbách športového klubu, ktoré majú nahraďovať vyznanie viery; revolučný pátos na javiskách podporovaných štátom v politických bohoslužbách alebo v prevratových akčných skupinách. Sviečkové svetlo a dymiaci prútik vo vlastných štyroch stenách, ktoré nepôsobia nič iné než "náladu"; Toto všetko nemôže a nebude nikomu natrvalo stačiť.

Tu je šanca a úloha kresťanských symbolov, bohoslužby, ktorá predstavuje v celku ako aj v dielčom uskutočňovaní a v jednotlivých prvkoch hlbšiu, lepšiu skutočnosť, áno, skutočnosťou naplnené znamenie: sviatosť. Tu existujú znamenia, ktoré dávajú všetko: Boha a spásu ako základ a cieľ sveta a dejín a znamenia, čo vyžadujú všetko: variáciu odovzdanosť, poklonu, úctu, základ slobody. Tu sa stáva svet zo svojho strediu priesevitným a nadobúda zmysel ako stvorenie a ako javisko pre drámu dejín spásy. Tu je prúdiaca voda nielen znamením ale je sprostredkujúcim znamením života medzi svetom zmyslov a významom sveta. Tak prichádzajú veci tohto sveta a človek sám k sebe.

Prvý tanec

Na počiatku bol chaos. "Zem bola pustá a prázdna.

A Duch Boží sa vznášal nad priepasťou."

... pohyboval sa,

Boh sa pohyboval,

Boh tančil.

Boh vo svojej radosť z Boha tančil. Na počiatku bola radosť Božia, táto láska, tento tanec, tento rytmus.

A rytmus bol tak silný, že chaos sa dal do pohybu, bezformé hľadalo formu. Atómy začali tiež tančiť.

Nastúpte k tancu,

viďte, ako sa tančí.

A podľa Božieho pohybu, poslúchajúci zapalujúci rozkaz jeho hudby, sa postavili, zostavili, zlúčili, usporiadali, zhudobnili. Vytvorili obrazy, postavy, bytosti; stali sa svetlom, hviezdami, svetami, zvieratami, človekom. Tak stvoril Boh nebo a zem.

Boh tančí.

A stále trvá, rozširuje sa veľký rytmus začiatku, ktorý usporaduje, buduje a nazýva sa večným životom.

[Marie Noel]

Pre náboženaký kult nemajú však takéto pomyselné obrazy, ale preobrazy so svojím symbolickým obsahom, osobitný význam. Individuálna nábožnosť sa tu musí zaradiť do oficiálneho výkonu bohoslužby podľa pevne určených obradov. Tak prichádza k uplatneniu predovšetkým spoločenstvo vytvárajúca a spoločenstvo udržiavajúca sila symbolov. Príklad pre to, ako skupina ľudí, ktorých spája viera a nádej, sa usiluje o odpoveď na zvesť sprostredkovanú jej kozmickými znameniami, je táto modlitba Siouxov Indiánov:

"Ó Veľký Duch, ktorého hlas počúvam vo vetre, a ktorého dych udeľuje celému svetu život, vypočuj ma. Predstupujem pred Teba ako jedno z Tvojich premnohých detí.

Som malý a slabý. Potrebujem Tvoju silu a múdrosť.

Dovoľ mi žiť v kráse

a mojím očiam pozerat sa na purpurovo červený zárad slnka.

Dovoľ mojím rukám uctievať veci, ktoré si určili a mójim ušiam počúvať Tvoj hlas.

Daj mi múdrosť, aby som porozumel náuke, ktorú si skryl v každom liste a v každej skale."

/Podľa Jörge Zinka/

K r e s t a n s k ý s y m b o l

V kozme, vo svete stvorenom Bohom, je všetko symbolom, všetko poukazuje na božského ducha, prapríčinu všetkého životu. "Všetko pominuteľné je iba podobenstvom" /Goethe/, v ktorom sa prejavuje nepominuteľné, lebo "všetko poznateľné neukazuje ani úplnú neprítomnosť ani otvorenú prítomnosť božského, skutočne však prítomnosť Boha, ktorý ostáva v skrytosti. Všetko nesie tento charakter" /Pascal/. Všetko poznateľné zmyslami je vo vnútornom vzťahu k transcendentnej skutočnosti a poukazuje na ňu.

Výrečná sila rozličných symbolov, ich duchovná hustota, je však podľa stupňov rozličná. "Keď pozeráme na neprehľadne široký svet symbolov, zistíme rozličné odbory spočívajúce navzájom na sebe a zasahujúce do seba a ... v klesajúcej línii pokračujúce: Základ tvorí prirodzená symbolika kozmu, akurát ktorú každý človek môže poznať Boha. Táto sa naplňuje následne biblickým zjavením a jeho typy zmyslom novej spásodejinnnej symboliky, aby dosiahla svoj vrchol v tajomstve Krista, ktoré pokračuje a pôsobí v Cirkvi a jej sviatostiach a v aláve dosiahne dokonalosť."

V symbole sa schádzajú rozličné roviny bytia. Priestorovo-časová poznateľná podoba je nositeľom nadčasovej skrytej pravdy. Podobu si nemožno voliť ľubovoľne, nie je náhodná, ale s tým, čo vyjadruje, je vo vnútornom súvisi. Práve tak nemožno ľubovoľne vysvetľovať ani symbol. Ako v človekovi telo a duša tvoria vo vzájomnom vzťahu jednotu, tak aj pri symbole sa vyjadruje jeho duchovná podstata v jej primeranej forme. Preto nečudo,

ke v pohanstve v nekresťanských náboženstvách ako aj v kresťanstve nachádzame plnosť rozličných znamení a symbolov. Kritikmi proti Cirkvi často používaný argument, že kresťanstvo sa zmocnilo nájdenných foriem a dalo im nový význam, sa nedá udržať. Zjavením Boha v Ježišovi Kristovi sa stala prirodzená symbolika kozmu človekovi opravdu zrozumiteľnejšou, otvorila sa mu v takej hĺbke, ku ktorej nemal pred vtelením Boha prístup. Tiež v inom smere kresťanstvo prinieslo nové pochopenie symbolu. V tom, že Kristus odmietol falošné rozoznávanie svetakého a božakého ako nezodpovedajúce skutočnosti, celý svet sa mohol poznať ako symbol Boha. V ňom je z hmoty a z ducha stvorený človek sám symbolickou bytosťou, ktorá poukazuje svojím pôvodom a svojím povolaním na existenciu a pôsobenie svojho tvoreu. Najvýrečnejším a najvyšším zo všetkých symbolov však, ktorý nemožno ničím nahradiť a prekonať, je Bohočlovek Ježiš Kristus. On je skutočnosťou naplnený obraz /reálny symbol/ prítomnosti Boha v jeho tvorstve: "On je obraz neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo v ňom bolo stvorené všetko, čo je na nebesiach a čo je na zemi: viditeľné i neviditeľné, tróny, panstvá, kniežatstvá a mocnosti. Všetko je stvorené prostredníctvom neho a pre neho. On bol predovšetkým a všetko má v ňom svoje bytie."

/Apoštol Pavol/

**J e s v e t s y m b o l o v I u d o m
d n e š k a n e p r í s t u p n ý ?**

Moderný človek nachápe, ako veľmi ho jeho racionalizmus - ktorý zničil jeho schopnosť reagovať na božie symboly a idey - vydal psychickému podsvetiu. Sám sa oslobodil od povery - aspoň si to myslí - ale pri tomto postupe stratil svoje duchovné hodnoty v odstrašujúco vysokej miere. Jeho morálna a duchovno-duševná tradícia sa rozpadla a teraz platí cenu za toto oslobodenie širokou dezorientáciou a rozkladom. Náš prítomný život ovláda "boh rozumu", ktorý je našou najväčšou a najtragickejšou ilúziou. Bohovia a démoni dnešného

Človeka dostali iba nové mená.

[C. G. Jung]

H r a n i c e r o z u m u

Jednostranným prehodnocovaním rozumu je človek v nebezpečenstve viac a viac strácať vzťah k svetu zmyslov. Skutočnosť chápe dnes predovšetkým rozumom: žije dôsledne a rozumne a nedôveruje svojím zmyslovým dojmom. Stal sa azda sebakritickejšim, ale práve preto, že seba a svoje okolie posudzuje príliš rozumovo, len ťažko chápe svoju vzrastajúcu jednostrannosť, svoj nedostatok. Fantázia, cit končekov prstov, intuícia, schopnosť vniknúť do citov a utopizmus i povery ukazujú biedu človečenstva, ktoré ostalo bez domova a cieľa."

Táto etapa však nie je, ako poniektorí falošne sa domnievajú, konečným štádiom, po ktorom viac nič nenasleduje, ale poukazuje - ako iné etapy dejinného vývoja - na prechod k novému chápaniu sveta. Tiež posväcovanie svetského, takmer náboženaké uctievanie idolov, dáva poznať, že človek hľadá ďalej dokonalosť. Iba ak si nevie urobiť viac predstavu o tom, kto je Boh, ak stratil k nemu osobný vzťah, uspokojuje sa s polobóžikmi. Úlohou Cirkvi je strhnúť masku takýmto idolom v ich bezvýznamnosti. To sa môže stať len tak, že nebude hovoriť len jediná a príliš veľa o Bohu, ale všetkými možnými prostriedkami sa pokúsi urobiť ho znova poznateľným. Cestou k tomu je oživenie chápania symbolu, privedie k znameniam, ktoré poukazujú na živého Boha. Lebo kto našiel Boha ako pojem dokonalosti, neuspokojí sa a nemôže sa uspokojiť viac s polobohmi.

S ú k o z m i c k é s y m b o l y v o b d o b í
t e c h n i k y n e z r o z u m i t e ! I n é ?

Môže sa zdať, že vedecko-technický vývoj vytvoril človeka - "človeka technického veku", ktorý stratil so stroskotaním starého kozmického svetového obrazu medziiným aj pochopenie pre kozmické znamenia. Dôvodí sa, že sa stal neschopným chápať symbolický charakter kozmických znamení, nielen zmeneným chá-

paním sveta, ale tiež svojím vedome objektivizujúcim a kriticky pozorujúcim spôsobom videnia a myslenia. Už bola nadhodená a diskutovaná otázka, či sa nemá vytvoriť pre človeka prírodovedecky "osvieteneho" radikálne nová liturgia s úplne novými symbolmi primeranými jeho prírodovedeckému chápaniu. Tak sa tvrdí, že mesiac stratil svoj význam ako znamenie od tej doby, čo sa podarilo človekovi naň vystúpiť a skúmať ho. Alebo že voda nemá viac hodnotu symbolu, lebo konečne akoro každý o nej vie, že je spojením vodíka a kyslíka. Prišlo sa k záveru, že je nezmyselné hovoriť o Bohu náznakovne na nebi "nad nami", lebo je už jasné, že v kozme neexistuje ani "hore" ani "dole".

Takéto úvahy vychádzajú však z nevhodného predpokladu, že prírodovedecká forma poznania je jediná a identická s duchovno-duševným chápaním sveta človekovi vlastným. V tejto širšej forme poznávania však mesiac ostáva symbolom pre každú cyklickú zmenu a predobrazom Cirkvi, ktorá dostáva svoje svetlo od Krista, ktorého predstavuje slnko. Na duchovno-duševnej úrovni je celkom bezvýznamné, že na družici zeme bola vztyčená medzičasom americká vlajka a že v laboratóriách sa skúma hmota z mesiaca. Na tejto úrovni možno chápať známkovosť prvkov aj dnes i v budúcnosti bez ohľadu na skutočnosť, že chemici sa naučili medzičasom ich analyzovať, rozkladať na molekuly a znova spájať iným spôsobom. Podstata a hmota symbolu spočíva práve v tom, že cez svoju hmotnú skutočnosť poukazuje na skutočnosť duchovnú: konečne na skutočnosť Boha, ktorý je mysliteľným dávaúcim základným tajomstvom všetkého života.

Tu treba tiež uvážiť, že s technickým obdobím nezačalo niečo radikálne nového, ale že tiež jemu primerané chápanie sveta je výsledkom dejinného vývoja, ktorý má svoje korene hlboko v minulosti. Tento vývoj sa nesporne v niektorom ohľade urýchlil, ale aj človek dneška ako dejinná bytosť žije z veľkej časti z poznatkov včerajška. Neslobodno zabúdať, že človek dnešných čias tak úspešný na vedecko-technickom poli, sa stáva bohatší na poznatkoch len v tej miere, nakoľko sa mu podarí tradičné a nové poznanie zosúladiť, keď sa mu podarí vytvoriť pravú integráciu. Radikálny odklon od tradičného umenia znamená vždy ochudobnenie, lebo pokroky v istom vednom odbore

nie sú možné nikdy bez aspoň momentálneho zanechania iných očí-
rov alebo rovín. Pretože naše duchovné kapacity sú raz obmedzené,
zdá sa byť veľmi povážlivé prv nadodhadnúť hodnoty - názory odzie-
tať paušálne len preto, lebo ich nevieme ešte správne vyložiť
a zaradiť do nového systému myslenia.

Naryslenosť prírodovedeckého osvietenca, ktorý sa cíti po-
výšeným nad chápaním symbolov našich predkov, je už dôkazom je-
ho jednostrannosti. Primeranejšie by bolo uznať, že prvšie ge-
nerácie boli v mnohých smeroch pred nami: "Čo sa usiluje dneš-
ná psychológia zistiť pracne pokusmi, starí oštili vo svojom
vrúcnom prirodzenom cite intuitívne ako samozrejme. Intuícia
im poskytovala druh psychosofie, ktorá ich uschopňovala vidieť
za konkrétnom duchovné. Boli /v niektorých vzťahoch/ omnoho
bližší prirodzenému a božskému v človekovi než dnešný svet."

Práve preto, že nám dnešným pripadá skôr obťažným pre-
kuknúť cez popredné konkrétne a objaviť duchovnú akutočnosť,
bolo by celkom nesprávne staré vedomosti hádzať ako prebytočný
balast cez palubu. Skôr by sme sa mali usilovať ich znova získať
a poznať ich význam pre ľudí všetkých čias. Iba spojením starých
a nových poznatkov dosiahneme akutočne vhodnejší a úplnejší sve-
tový obraz. Len ak sme ochotní zachovať a ďalej odovzdať, čo sme
na cenných názoroch dostali, môžeme hovoriť oprávnené o pokroku.
Radikálna skepsa voči tradícii svedčí o príliš úzkom horizonte,
o úzkom rozhlade.

Skutočne ani pre človeka technického veku kozmické pra-
symboly nestratili nič na význame svojich znamení. Stratilo
sa iba porozumenie pre to, čo nám oznakujú. I keď, dívajúc
sa vedecky, vo vesmíre neexistuje ani hore ani dole, moderný
človek pociťuje práve tak výšku i hĺbku, nebo i smer ich pri-
torových protikladoch ako dainosti, ktoré práve tak, ako v pr-
časoch, poukazujú na duchovné akutočnosti, ktoré pozná zo skú-
senosti. Lebo v "prírode" je každý smer určený pre seba. Hore
je hocaký smer, ale kam sa nesie plameň a ľahké veci. Práve tak
ani dolu nie je hocaký smer, ale miesto, na ktorom sa nachádza
zem a veci ťažké. Teda smery sa nerozlišujú len podľa polohy,
ale aj svojím pôsobením." V tomto spočíva príčina toho, že "hore"
i "dole" v náboženskej oblasti majú symbolický význam, ktorý je

nezávislý na prírodovedeckom chápaní priestoru. Výška a hĺbka sú smery, ktoré určuje človek na základe svojho vlastného postavenia v priestore "vo svojom priamom stave na zemi. Tým sa zdôrazňuje vertikálna os. Túto určuje smer priťažlivosti a je teda daná v tomto zmysle objektívne. Hore a dole, smer vstávania a padania, vystupovania a zostupovania. Tento smer je pre človeka natolko základný, že môže platiť pre neho ako symbol pre jeho celú životnú situáciu. Človek túži po tom, aby bol vo všetkých životných situáciách hore." "Priestor, v ktorom sa žije," nie je totožný s "priestorom matematickým." V tom nie je rozpor, že o tom istom jave sa môže vyjadrovať rozlične na rovine duchovnej a prírodovedeckej.

Ani svetlo, voda, vzduch, oheň a iné kozmické zjavy nestratili nič na význame svojich znamení, ale sprostredkujú človekovi dnes a budú to robiť aj v budúcnosti, názory, pre ktoré chemické zloženie prvkov alebo fyzikálne zákonitosti, ktorým podliehajú súhvezdia alebo iné prírodné zjavy, sú nepodstatné. Tu sa kladú prírodovedeckému mysleniu relatívne úzke hranice: "Technický svet nepozná na základe svojich predpokladov ani význam vecí ani celkový zmysel, jeho ťažisko vŕtí jedine v domítení funkcionálnych odtokov, uskutočňujúcich sa na človekovi ako personálnej totožnosti" /A. Mirgeler/. Pre ľudské samopochopenie, pre otázku po zmysle a ciele ľudskej existencie je podstatnejšie, čo nám majú zjavy a veci povedať. Takto chápané je otázka, ako fungujú, iba druhotného významu.

Pre svoju ľudskú bytosť a pre svoje šťastie, ktoré môže existovať vždy iba v živote naplnenom zmyslami, má preto rozhodujúci význam, aby sme si ostali vedomí, že v technickom myslení sa nemôžeme stratiť bez toho, aby sme sa samotní nestratili. Tvrdenie, že kozmické symboly nemajú viac človekovi technického veku čo povedať, je nepriliehavé. Správny je opak: moderný, navonok orientovaný človek nemá k nim viac žiadny bezprostredný spontánny prístup a musí sa usilovať o pochopenie toho, čo bolo ostatným generáciám samozrejmé. Tu a tam sa však ukazuje, že sa tento nedostatok spozná a že by sa stratené chcelo znova nadobudnúť. Fascinácia zbudovateľného na prírodovedeckej báze nepochybne popúšťa. Ľudia sa nepýtajú viac výlučne alebo predovšetkým po tom, čo je človekovi možné, ale viac a viac po tom,

k čomu smerujú konečne jeho úsilia. Samotné vnútrosvetské neuspokojuje viac, pýtame sa po vzťahoch transcendentálnych. Svet zostrojiteľný podľa ľudských predstáv a mier neuspokojuje do neho kladené nádeje. Ešte neurčito, ale zreteľne rastie túžba po dokonalšej skutočnosti a hľadajú sa znamenia, ktoré na ňu poukazujú.

Dôsledky pre bohoslužbu

Všetky formy bohoslužby sa uskutočňujú v znameniach a bez nich sa nevedia zaobiš. Znameniami sa umožní poznať, čo nevedia slová viac vyjadriť: v symbolických formách a tvaroch sa nám otvára skrytý duch a nás oslovuje. V znameniach sa pokúšame dať odpoveď. Aby sa v liturgii vysnačovalo a uskutočňovalo posvätenie človeka viditeľnými znameniami, liturgická konštitúcia Druhého vatikánskeho koncilu vyžaduje a navyše poukazuje sa v nej na význam Kristom založených a Cirkvou zvolených viditeľných znamení. A tie poukazujú na neviditeľnú božskú skutočnosť. "Liturgia je svet vytvoreného tvaru sväte-skrytého diania."

Používajú sa symboly v liturgii prítomnosti dostatočne? Už sa poukázalo na to, že naše bohoslužby prevahou slova a zanedbávaním ostatných výtvarných prvkov stratili veľa z onej svätečne-slávnostnej atmosféry, ktorá bývala osobitným znamením katolíckej nábožnosti. Zmizla veľkoleposť, ktorou sa cez storočia utieval Boh a variáci sa pozdvíhovali so všednej, často obťažnej každodennosti a sprostredkovávala sa im domnienka, čo znamená "život v plnosti." Veľký počet horiacich sviec, vôňa kadidla, slávnostné liturgické odevy nielen celebranta, ale aj jeho veľkej asistencie, chórová a organová hudba - v skutočnom zmysle slova - povznášajúci súzvuk farieb, tónov, tvarov a pohybov, pôsobiaci na zmysly a poukazujúci nám bezprostrednejšie, než samotné slová, na veľkosť, krásu a dokonalosť Boha, sa stali dnes v našich kostoloch sriedkavejšie. Bohoslužby sú akoro puritánske, zato však rozumnovo náročné. Dávajú pre mnohým variáciám menej, požadujú však od nich viacej. Sústreďenie sa na všetko to, čo sa podáva, aktívna účasť na iba príliš často prebohatom programe,

ktorý knží neabsolvujú bez medzery, od ktorého sa však bez pocitu vlastného zlyhania vedia ťažko odlúčiť a nie kriedka majú o ňom dojem, že ich neprivádza k Bohu bližšie, ale je prekážkou zakušania Boha.

Možno sa preto čudovať, ak sa kresťania vzdalujú od cirkevných bohoslužieb, ktorými sa cítia na jednej strane vysývanými a na druhej strane nespĺňajú ich legitímne očakávanie? Stačí to, ak katolíci prichádzajú nie z vnútornej potreby, ale iba z vedomia povinnosti, ak nezakúšajú bohoslužbu ako svoju vlastnú slávnosť, na ktorej sa účastnia len ako "návštevníci bohoslužby?"

Úlohou Druhého vatikánskeho snemu bolo reformou liturgie uvoľniť cestu pre bohoslužby, v ktorých možno zažiť, ako "je ľudské priradené k božakému a tomuto podriadené, viditeľné k neviditeľnému, činnosť k rozjímaniu." A že sa ten cieľ ešte nijako nedosiahol, o tom niet pochybnosti. Nemožno poprieť, že slávenie obnovennej liturgie vykazuje nedostatky, ktoré majú svoje príčiny predovšetkým v neospravedlnenom prispôbení časovým prúdom, v tendencii, ktorá všetko vysvetľuje a rešerbará a robí nás neschopnými prísť od činnosti k rozjímaniu, poznávať vo viditeľnom neviditeľné. Určite liturgia má a musí zostúpiť k človekovi, musí sa prispôobiť, musí sa pripraviť na silu chápania a zaujatie oslovených, ale má aj základnú úlohu vzdelávať, formovať, viesť hore. Neamieme zaznávať z čírej objektivity vernosť tradícii a supranaturalizmu, ohľad na subjekt, potreby prítomnosti a nárok súčasnej mentality, ale musíme sa chrániť aj toho, aby sme neupadli do druhého extrému, ohcieť čerpať všetko so subjektu, so situácie alebo problematiky prítomnosti."

Nespokojnosť nad "svojhlavými" jednotvárnymi bohoslužbami - ktoré svádzajú k rozptyľovaniu a odvádzajú od uzobranosti - - narastá, keďže človek aj v technickom období akusuje, že nevládne len rozumom. Preto a dožaduje oslovenia vo všetkých svojich možnostiach a dimenzách. Znova hľadá príležitosť vysloviť nevysloviteľné symbolmi. Aj mlčať pred Bohom je hovoriaci symbol. Nealobodno, pravda, znehodnocovať význam slova. Musí nám byť jasné, že stále potrebuje dopĺňanie, rozširovanie a prehľbovanie výraznými symbolmi, ktoré vedia povedať nevysloviteľné. Sväté tajomstvá nealobodno zahovárať, ale robiť ich zisťiteľnými

všetkým, čo na ne poukazuje.

Je iste správne, že človek dneška nemá viac bez ďalšieho ten vnútorný vzťah k svetu symbolov ako jeho predkovia. To však nehovorí nič proti významu znamení a symbolov, bez ktorých sa nemôžeme zaobiť, ak chceme byť a ostať nielen rozumnými, ale nad to aj duchovnými ľuďmi. Možno, že existujú symboly už prekonané a viac "sa neprihovárajú". Takých sa treba vzdať. Nie však bez vyvinutia nových znamení, giest a symbolických konaní, ktoré nastúpia na ich miesto. Ináč hrozí nebezpečná vyprahlosť, ktorá by mohla byť pre bohoslužbu a pre náboženaský život celkove smrteľnou. Nemožno sa preto vzdať znamení a symbolev len preto, že mnohí nemajú k nim spontánny prístup, tým väčšmi Cirkvi musí záležať na tom, aby sa vytvárali predpoklady na nové chápanie symbolov. To sa môže stať v rámci bohoslužieb a katechézou.

Pretože svet symbolov je mnohým ľuďom našich čias ťažko prístupný, neslobodno to chápať ako nezmeniteľnú skutočnosť. Stratené môžu vždy znovu nadobudnúť.

Svätci

Svätci - kanonizovaní i nekanonizovaní - stali sa veľkými preto, lebo mali jasnú a pevnú kresťanskú orientáciu.

"Ich prvé meno je NOSITEĽ KRISTA a ich druhé meno je všetko, ČO JE SVETLO, ČO JE DUCH, ČO MÁ KRÍDLA".

/P. Chaudce/

Nepochopíme rany, pod ktorými trpíme, dokiaľ nepochopíme, že platíme felošnú filozofiu života, ktorá skompromitovala najlepšie pokroky našej civilizácie, a ktorá prevrátila obraz človeka v nás.

J. Merklein

/Posol'stvá/

IDEÁL SÚČASNÉHO KOSTOLNÉHO STAVITEĽSTVA A MALIARSTVA

Jedno z najväčších konštatovaní, ktoré sme vyvodili z histórie cirkevného umenia je, že si každá doba, uzavretá, zaokrúhlená do seba, vytvorí i vlastnú formu svojho cirkevného umenia. Pri rozobraní okolností, v ktorých sa kostolné maliarstvo rozvíja, videli sme, že architektonický základ stavby kresťanského kostola je najväčším činiteľom pri rozvoji kostolného maliarstva. Vývoj totiž ide od kresťanskej architektúry cez dekoratívnu, maliarsky akrašlenú architektúru do vyšších foriem figurálneho kostolného maliarstva poučného obsahu a k modlitbe, liturgicky a vôbec nábožensky zladeného kostolného maliarstva. Zistili sme tiež, že celý minulý rozvoj kostolného maliarstva niesla v základoch jednotná forma kostolnej budovy, o ktorej sa zdá, že po rozličných stupňoch svojho vývoja v baroku a rokoku vyčerpala svoje vývojové možnosti. Pre našu dobu nestačí len nájsť správny pomer k otázke obsahu a formy kostolného maliarstva, ale musí si predovšetkým nájsť súcú súčasnú kostolnú stavbu. Možno, že sa podarí vyvolať pre historicky danú osnovu kresťanského kostola novú vývojovú možnosť nejakej hmutie, ktoré by vyhovovalo ideálom súčasnej doby, alebo sa nájde pre ne nejaká nová forma; iných možností, myslím, niet. V druhú možnosť pre podstatu kresťanstva, ktoré žije a vyvíja sa s plným uctievaním tradície, ťažko veriť. A prvá je dnes práve tak neuskutočniteľná, ako tomu bolo v každej inej dobe a zdá sa nám, že práve naša doba má najviac podmienok pre takýto prerod. Sú to podmienky vonkajšie, materiálne i vnútorné, duchovné. Totiž v stavebnom živote dneška zažívame citlivú zmenu vo vonkajšom stavebnom spôsobe, ktorú vyvolal v dobe "vedeckého" devätnásteho storočia celý rad úspechov vzhľadom na materiál a stavebné konštrukčné spôsoby, takže naša doba môže snívať o stavebných možnostiach a formách, ktorých každá predchádzajúca doba i pri najväčšom rozmachu musela zrieknuť. Tieto možnosti nám ďalej spojenie železa a betónu, čo nám v novej železobetónovej konštrukcii otvára priamo fantastické cesty vývoja architektúry. Každá kresťanská architektúra v minulosti, ako sme videli, smerovala k praktickým potrebám časovým, zdokonaľujúc formu stavby, ktorej základy dalo prvé kresťanské obdobie.

Vo veľkom probléme vývoja kresťanského kostola išlo predovšetkým o architektonické vybudovanie typu, ktorý nebol na začiatku architektonicky zharmonizovaný. Išlo i o to, sústrediť a zjednotiť zo začiatku mechanicky síce na oltár sústredený, inak však rozlične rozkúsakovaný a zostavený priestor. Pokiaľ tradičné možnosti materiálu, dreva, tehál a kameňa pripúšťali, boli obe spomínané stránky tohto vývoja uskutočnené pred našou dobou. Nové možnosti sa ukázali až dnes novým materiálom a novými spôsobmi konštrukcie. A naša doba opierajúc sa o toto, vyšla navonok so želaním a túžbou po úplnej reforme a novosti civilizovaných foriem ako i po celom novom kostole. Odôvodňovali to sociálnym zameraním našej doby a chceli kostol okradnúť o všetkú aristokratickú vznešenosť. Jeho problém, pokiaľ ide o technickú, konštruktívnu otázku, kládli často na úroveň dnešného divadla alebo železničnej stanice; mali síce pravdu, ale zabudli na duchovnú stránku novej doby, bez ktorej žiadna doba, teda ani budúcnosť, nemôže uskutočniť pravý ideál kresťanského kostola. Volanie po novom kostole, ak pozeráme na materiálnu stránku tohto problému, je nepochybne správne a prirodzené, lebo do kostola a do jeho služieb patrí celá súčasnosť s celou svojou amelou technikou i so svojím najrevolučnejším materiálom, ale po duchovnej stránke je toto volanie - neuskutočniteľné a nevyhnutne treba, aby sa riešeniu celého problému dal i nový duchovný základ.

Ak ho vo svojej dobe nájdeme, zdá sa nám, že problém nového kostola je už v princípe vyriešený. A sme presvedčení, že takéto duchovný obsah v našej dobe skutočne je. Vidíme ho v ideí tzv. liturgického kostola, hoci koniec koncom všetky kostoly všetkých časov sú v podstate liturgickými. Ideál liturgického života veriacich sa vzrába a myslíme, že práve naša doba ho znova vyzdvihla.. V umení ho vyznačili viacej než pred sto rokmi benediktíni v kláštore Beroune. Ich ideálom je - krátko povedané - liturgický kostol. Architektúra, sochárstvo, maliarstvo, spev, spôsob modlitby a sama forma liturgie, všetko nech sa vzájomne podporuje v jedinej pôsobivosti, v pôsobivosti tzv. liturgického zladenia. Súčasné liturgické hnutie, ktoré šíria najlepší súčasný kat. duchovní po celom svete, preniklo až do širokých vrstiev ľudu; nádherná liturgia minulosti ustupuje pred našimi očami intímnej liturgii, ktorá má v úzkej spolupráci pri modlitbe združiť ve-

riacich s kňazom. Ticho súkromnej modlitby má nahradiť spoločná modlitba a recitovanie, pri ktorom mystická tajomnosť modleného slova má ustúpiť prežitej, spoluvyslovovanej a jaane artikulovanej modlitbe. Tak sa stále viac a viac uskutočňuje liturgický duch a stáva sa všeobecným ideálom súčasného cirkevného umenia. Všímajúc si materiálnu stránku tohto problému, vidíme, že nový ideál sa ešte stále rieši početnými spôsobmi a že ešte nevidíme obrysy konečnej formy súčasného katolíckeho kostola. Ani sa nedá povedať, že by sa duchovná forma súčasného ideálu uspokojivo spojila s ideálom novej, lebo ešte úplne nevymizla nádeja k modernému materiálu ako i k rozličným technickým vymoženostiam.

Ani v kostolnom maliarstve niet v dnešnej dobe jednotného usmernenia, hoci sa ona dosť intenzívne zaoberá ideálom kresťanského kostola. Svedčia o tom futuristické a konštruktívne pokusy, ktoré priniesli mnoho zaujímavého. Nejde nám dnes totiž tak o umelecky zásadnú revíziu kostolného maliarstva, ako skôr o jeho obsahové usmernenie a skoncentrovanie. Rámec architektúry prináša novoty, ktoré pokladáme pre ďalší vývoj za zvlášť vážne, približujúce sa značne rámcu, ktorý uskutočnila gotika. Keď sa esteticky znovu využíva priamo holého konštruktívneho priestoru, začínajú maliarstvu chýbať nástenné plochy a vôbec pokojné architektné časti, ktoré boli vždy nositeľmi maliarskeho dekoratívneho priestoru; preto znova vystupuje do popredia problém čistého maľovania konštruktívnych častí stavby, čo mnohí propagujú priamo ako ideál farbivosti maľovanej architektúry; vyššie maliarstvo sa opäť ako v gotických katedrálach koncentruje na veľké maľované okná. Pri stavbách tradičného typu sa stanovisko k problému maliarskemu po stránke umeleckej problematiky prirodzene nezmenilo. Lenže pozorujeme v súčasnom celkovom maliarstve vážny vnútorný prerod, ktorý sa vyvíja súčasne s vývojom kostola ako stavby. Ako sme všeobecný ideál súčasnej katolíckej cirkvi označili ako liturgický, tak ideál súčasného kostolného maliarstva môžeme označiť ako christocentrický - skoncentrovaný okolo Krista. V tom sa náš ideál znova približuje ideovej sústredenosti programu, podľa ktorého maľovali kostoly v stredoveku. Za Kristom je opäť na prvom mieste Mária

a za ňou svätý - patrón. Symbolická idea kostolného priestoru, predovšetkým však liturgický význam kostola sa zasa viac rešpektuje. Historické a poučné príbehy sa opäť radšej podávajú v naivne legendárnych formách ako v patetických nedávno minulej doby. Sloh spracovania a kompozičných výjavov ustupuje od realizmu k hierarchickej prísnosti a liturgickej harmónii. Kladie sa väčší a väčší dôraz na osobné dielo, výtvor umelca, na umelecký význam ako taký a na technickú plnosť výtvoru.

Toto všetko dáva tušiť, že rozvoj kostolného maliarstva pôjde v blízkej budúcnosti v dosť priaznivom rámci, ale na základe suchopárneho remesla, čo dominovalo v posledných generáciách.

Pretože ešte niet jednotného spoločného stavebného základu, niet ani jednotného systému, ale úlohy sa riešia individuálne, často za veľmi rozličných okolností. Z neprehľadnosti najrozličnejších riešení stále jasnejšie sa vynoruje ideál kostola, ktorý by úplne uspokojil túžby súčasného človeka a zlúčil ho novým spôsobom s liturgiou a s Cirkvou. Každé svojou cestou sa blíži k tomuto cieľu - ako súčasná kostolná architektúra a stavitelstvo, tak i kostolné maliarstvo, a až utvoria, ba zlejú sa v takú jednotu, ako ju zažil stredovek alebo doba baroka, bude dosiahnutý ideál kostolného maliarstva.

S.P.

MODLITBA

"Otče náš, zeroď svätu svätcov,
prijmeme ich aj plné vozy.
Že ských?... To je Tvojou vecou.
Medrži sa mojej hlúpej diagnózy!

G.Z.

GLÓRIA

Je radostný jasný chválospev, ktorý Cirkev zhromaždená v Duchu Svätom oslavuje a vzýva Boha Otca a Krista Baránka.

Tvarí pretipól k prosebnému Kyrie, pretože v Glória vďačne vyjadruje radosť šťastných Božích detí. Takto v úvodných okradoch predstavujú Kyrie a glória dve základné myšlienky a nálady omše: potrebu vykúpenia a povedomie vykúpenia.

Glória je hymnus starokresťanského pôvodu. De omže sa dostal v 5. alebo 6. storočí ako slávnostný prvok. Svojou povahou patrí medzi najhudobnejšie omšové čiastky. Preto sa tu nezdôrazňuje až natoľko požiadavka účasti všetkých na speve. Zvlášť ak zber s prípadným inštrumentálnym sprievodom môže predniesť Glória slávnostnejšie. Hudba má stupňovať nadšenie a edufovanie, ktoré podáva text. Recitované Glória /hovoreným slovom/ je teda len múdzovým riešením.

Glória sa spieva alebo recituje v nedeľných omšiach, /okrem adventných a pôstnych/, na slávnostiach a sviatkoch a pri osobitných slávnostnejších príležitostiach.

Z hudobného hľadiska má Glória veľmú formu. Po úvodnom Lukášovom citáte je chvála Boha Otca, potom vzývanie a chvála Ježiša Krista a v úplnom závere sa chváli Duch Svätý v spjení s ostatnými dvoma božskými osobami.

Svojou povahou hymnus obsahuje prológ /"Sláva..."/, zvolanie /"Chválime ťa..."/, tituly /Pane, Bože, Kráľ nebeský..."/, litánie /"Ty si máš... smiluj sa nad nami"/ a záverečnú dextológiu /"Veď len ty si svätý... Amen."/

Je viacero možností prednesu a účasti na speve:

- a/ ideálny je spev zhromaždenia s obohacujúcou účasťou zboru a predspevák vo forme striedavého spevu, zborového nadhlasu a pod.,
- b/ vhodný je aj spev celého zhromaždenia na niektorý jednoduchší nápev,
- c/ v zmysle vyšších hudobných nástrojov je priradené ponechať celé Glória zboru, spevákom a hudobníkom
- d/ výnimočne možno použiť aj kancionálovú pieseň úradne cirkevne schválenú práve a len pre spev Glória.

Kedže Glória je stabilná čiastka omše, je správne aj v slovenskej omši používať latinaký text a gregoriánske melódie.

Členenie textu medzi zhromaždenie, zbor a spevákov môže byť buď podľa textového zmyslu, alebo na dosiahnutie účinných hudobných kontrastov.

"Ticho lieči" alebo "Aj hudba je droga"

Vela veľkých objavov sa zrodilo v tichu. Mnohí nadobudli vysoký stupeň duchovnosti až vtedy, keď sa dostali do tichej samoty. Ale "dnes je už veľa ľudí, ktorí neznašajú ticho ..." tvrdí profesor dr. Harm Willms, psychiater a neurológ. Tento vedúci lekár Psychoterapeutického oddelenia Krajskej nemocnice v Šlezvicku pozná však aj pozitívny účinok hudby. Už dvanásť rokov ho používa ako terapeutický prostriedok na liečenie psychických ochorení. Profesor Willms ďalej hovorí: "Hudba pomáha pri prekonávaní strachu. Pokiaľ účinkuje, strach mizne. Preto spievajú matky svojim deťom uspávanky: dieťa má strach pred odlúčením, pred tým, že bude samo v posteli. Pesnička tento strach odstraňuje."

O liečivom účinku jemných zvukov sa vedelo už v stredoveku. Stretávame sa však aj s hudbou ako ničivou silou. V starej Číne existoval trest smrti vykonávaný "pomocou" hudby. Pokladali ho dokonca za najhroznejší a neobávanejší trest: Nepretržitým účinkom mohutného a neznesiteľného hluku došlo nakoniec k zlomu vo vegetatívnych funkciách organizmu.

Hudobný profesor, dr. Herman Rauhe, riaditeľ Vyskej školy múzických umení v Hamburgu je zástancom nasledovného názoru: Účinok je vždy ambivalentný. Podobne ako pri povzbudzivých a liečebných prostriedkoch, napr. čaji alebo káve, ale aj alkohole a psychofarmakách, cieľavedomé a správne dávkovanie môže byť blahodarné a účinné. Avšak zneužitie alebo predávkovanie má práve opačný účinok."

A práve za takéto predávkovanie pokladá spomínaný vedec neustálu záplavu hudby. Profesor Rauhe ďalej tvrdí: "Človek sa dnes už prakticky nemôže vyhnúť nepretržitej záplave akustických vvruchov, pretože by potom nemohol vstúpiť do žiadneho supermarketu, obchodného domu, reštaurácie, hotelu, či Metadla." V súčasnosti už existujú dokonca firmy, ako napríklad frankfurtská "Muzak", ktoré sa špecializujú na produkciu hudby na podfarbovanie prostredia.

Táto strategicky vyrábaná "funkčná hudba" má poslucháča aktivovať, ako akási osviežujúca zvuková sprcha. Či už na bežiacom páse alebo pred plnými regálmi v obchodoch - všade majú

jemné zvuky ľahkých melódií tú istú funkciu. Avšak ako varuje berlínsky profesor dr. Hans Peter Reinecke - nikdy nie bez následkov: "Pretože ak sa pasívna fáza nálady človeka vyrovnáva veselou hudbou a aktívna zasa uspokojujúcou, odparuje to prirodzenému priebehu biorytmu."

Keď melódia doznie, zdanlivé vznášanie sa v oblakoch vystrieda nevyhnutne sklúčenosť a ochabnutosť. Moc hudby prispieva v tomto prípade k bezmocnosti ľudí: hudba ovláda "celé ľudstvo po duševnej aj telesnej stránke" /Rauhe/.

Skutočnosť, že sme hudbe tak bezmocne "vydaní na milosť a nemilosť", možno vysvetliť dejinami nášho vývoja. Receptory sluchu sú podstatne citlivejšie ako chuťový zmysel. Veď našim predkom slúžili na varovanie. Uši sú preto vždy nastavené na "príjem". Najmenší akustický signál alarmuje v zlomku sekundy celé telo. Náš krvný obeh, povzbudený tzv. stresovými hormónmi /adrenalinom a noradrenalinom/, dostane bleakurýchlo prostredníctvom centrálného nervového systému, hormónov a vegetatívneho nervového systému energetické zásoby vo forme mastných kyselín a uhľohydrátov. Aj za akéhokolvek pouličného ruchu, ktorý zvyšuje zvukovú hladinu, počuje matka v spánku i ten najtichší zvukový prejav svojho dieťaťa a zobudí sa. Predtým, ako sa narodila, reagujú deti na akustické vzruchy prostredníctvom tepu matkinho srdca. Niekoľkodňové dojčatá sú už schopné rozlišovať tóny rozličnej výšky - ešte skôr, ako sú schopné prvých presnejších zrakových vnemov.

Navyše ovplyvňuje hudba náš citový život a myslenie. Aby mohli analyzovať priame reakcie na hudbu, uskutočnili v polygrafickom laboratóriu Krajskej nervovej kliniky v Salzburgu klinické pokusy. K tomu profesor Rauhe hovorí: "Experimenty s pokusnými osobami ukázali, že akusticko-hudobné rytmy majú schopnosť ovplyvniť pulz srdca, a že sa aj ďalšie vegetatívne funkcie ľudského organizmu - krvný tlak, obeh, prekrvenie orgánov, tráviaci proces atď. - menia pod vplyvom hudby."

Najmä pri elektricky zosilnenej populárnej hudbe sa zistili v závislosti od sily zvuku - veľké dávky hormónov, ktoré uviedli poslucháča do stavu aký vyvoláva účinok drog. "Za určitých podmienok," tvrdí profesor Rauhe, "sa hudba môže stať takeuistou drogou ako omamný jed."

Táto "zvuková droga" môže teda viesť k závislosti, a nielen

to. Prebytočné energetické rezervy produkované prostredníctvom stresového mechanizmu zapríčiňujú postupne telesné poruchy. Profesor Rauhe: "Ak sa tieto energetické zásoby včas neodbúrajú, dochádza k usadzovaniu na stenách ciev, /arterioskleróza a /poruchám krvného obehu. Hrozí, že hudba sa stane pôvodcom chorôb prvého radu."

Už dlho sú známe poruchy sluchu, na ktoré trpia hudobníci z rockových akupín. Mnohí z nich zapínajú na koncertoch svoje zesilovače čoraz silnejšie len preto, lebo sami seba zle počujú. Pri koncerte Boba Seegera v Hamburgu duneli bubny tak silno, že spolu s nimi vibrovali aj telá fanúšikov. Tu už nepomáha ani ochranná vata do uší a preto mnohí profesionáli, ako napríklad hamburský producent Frank Dostal, na koncerty nechodia.

Avšak ani hrôzostrašné oznámenie - ako napríklad z univerzity v Izmiro, že hlasná diskotéková hudba vyvoláva "u myšlí homosexualitu a u prasiat hluchotu" - neodstrašujú diskotékových fanúšikov. Opojný účinok "trogy zvanej hudba" sa totiž dostavuje až pri "diako-sile" zvuku. Zvláštnu úlohu hrajú pri tom tóny a zvuky bubnov, ktorých účinok, privádzajúci ľudí do tranzu, je v Afrike a karibakej oblasti už oddávna známy. K tomu sa podľa profesora Willmsa pripájajú v diskotékach bežné svetelné vzruchy a akupinovo-dynamické procesy.

Podľa Willmsovho názoru ten, čo sa snaží dosiahnuť dobrú náladu týmto spôsobom, potláča len svoj strach: "Hudba totiž sprostredkúva nasledovný pocit: Svet a ja sme jedno, tak ako raz boli dieťa s matkou predtým, než ho do nej oddelil pôrod. Hudba pôsobí anxiolyticky, to znamená, že vliaže - odstraňuje strach a vracia jednotlivca do prastavu pred odlúčením."

Psychiater sa však bojí zneužitia: "Hudba je zázračný prostriedok, ktorý možno využiť na manipuláciu. Prináša nebezpečenstvo s vyhľadávania povrochnosti. Človek krazu nazna-sie ticho a veľnú chvíľu. Hudba teda ovplyvňuje osudy ľudí."

Skutočnosť, že ľudia sú presvedčení, že bez hudby nemôžu viac žiť, nie je nijakou víziou budúcnosti. Študenti, ktorí pri školských prácach potrebujú hudobný sprievod, sú rovnako závislí ako úradníci, ktorým bez prenosného rádia na písacom stole nič nepríde na um. Nejde ani o žiadny vedecko-fan-

tastický film, keď sa na uliciach veľkomiest alebo na plážach objavuje čoraz viac ľudí so slúchadlami.

Sú to symptómy spoločenskej choroby.

Profesor Rauhe vidí len jednu cestu smerujúcu k vyliečeniu:

"Mach to znie akokoľvek rozporuplne: Človek sa musí najakým spôsobom od hudby, jej masového, nevedomého a nekritického prijímania, aby k nej a k aktívnemu, vedomému a tvorivému zaobchádzaniu s ňou mohol nájsť správnu cestu."

/Podľa VITAL - Hamburg; JoEL/

POSVATNOSŤ LÁSKY

Láske je vzpruhou k vynikajúcim činom.

/Leopardi/

Radosť z bozku nie je dožičená tomu, kto žije po jeho duchovnosti. Synonymom bozku je derovanie sa.

Žena si váži bozk ako znak nežnosti, ktorú obsahuje.

Hranice medzi nežnosťou a žiadostivosťou v bozku je neviditeľná. Preto ju možno ľahko prekročiť.

Bozk je termoster, ktorý môže vystúpiť nečakane na 40 stupňov.

Bozk často nie je ničím iným ako odrezovým mostíkom pre žiadostivosť.

Stretnutie dvoch srdiec v závrate výlučne vášnivého bozku zvestuje zradu lásky.

Pred otresmi zmyselného bozku ťažko ostať imúnnym. Skoro vždy na to dopláca priezračnosť lásky.

Bozk je posvätením lásky. Opilstosť z bozku je vulgárnym vyhľadávaním seba samého. Je znesvätením samej lásky.

Bozk pred manželstvom má svoje nároky a svoje hranice.

Bozk, keď osebe indiferentný, dostáva hodnotu podľa úmyslov toho, kto ho dáva.

Neponáhľať sa s bozkom znamená často zachrániť lásku.

Bozk mnohých zľúbených skrýva zradu ako bozk Judášov.

TUDDOU DESTOU KRÁČA KÁŽEJ DEJ

1. SLOHA D

MĀRIA, NĀDEJ NĀŠA JEDINĀ, MĀRIA,

MĀRIA, O-RODUJ ZA NĀŠ U SYNA.

REFRĚN

1. CHRĀŇ NĀŠU LĀSKU K BOHU, ABY BOLA VELKĀ AKO
2. CHRĀŇ NĀŠU LĀSKU K LUDOM, ABY BOLA ČISTĀ AKO

TVOJA, ABY SNE BOLI DOBRÝMI
TVOJA, ABY SNE BOLI DOBRÝMI

DEŤMI, ABY SNE BOLI DOBRÝMI DEŤMI.
BRATHI, ABY SNE BOLI DOBRÝMI BRATHI.

2. SLOHA D

MĀRIA, LEN PRI TEBE STOJÍME, MĀRIA.

PORADOVANIE

MARIA, KAŽDÝ DEŇ ŤA PROSÍME.

NECH KAŽDÝ VIDI, ŽE TVOJIM BYŤ, TO

NIE JE IBA VRAVIET TI MAMA,

ALE TVOJOU CESTOU KRÁČAŤ KAŽDÝ DEŇ.

ALE TVOJOU CESTOU KRÁČAŤ KAŽDÝ DEŇ.

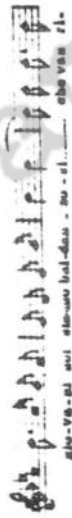
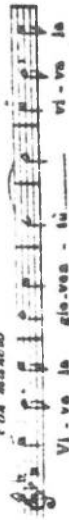
PORADIE: 1. SLOHA, REFREŇ, 2. SLOHA, REFREŇ, CODA

28

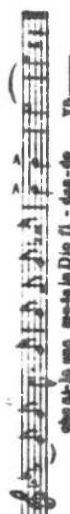
VIVA LA GIOVENTÙ

M. Garro.

V. Helles.

For the solo

29

GIOVANI... GIOVANI... GIOVANI...

*O giovani fiorenti in tutto il mondo**d'ogni paese prossimo o lontano**insieme tutti in animo giovedo**chiamo fratelli! diamoci la mano!**Viva la gioventù*

GIOVANI... GIOVANI... GIOVANI...

*Raccolto noi siamo sulla terra,**preziosi per bene a ogni conquista andate;**lungi sia l'odio e lungi sia la guerra;**regni nel mondo 'llo amore e pace!**Viva la gioventù*

Ján Pavol II.:

Človek - verný obraz Boží

Velavážené dámy a páni!

1. Naplnený radosťou z tohto stretnutia vás všetkých pozdravujem! Medzi vami osobitne pozdravujem vedcov a učiteľov rakúskych univerzít, vysokých škôl a akadémií, ako aj umelcov z rozličných odborov výtvarného umenia, hudby, literatúry a filmu. Medzi vami sú tiež prítomní aj tí, ktorí sa v rakúskej cirkvi zaslúžili o toto tvorivé stretnutie s vedou, umením a komunikačnými prostriedkami, na čele s pánom kardinálom.
2. Keby som sa nemohol s vami stretnúť, chýbal by mojej návšteve v Rakúsku dôležitý prvok. Vaša krajina po stáročia prinášala do tejto konfliktného, ne plodného priesečníka viacerých kultúr veľkolepý a nenahraditeľný príspevok k vede a umeniu a vy prinášate k tomuto bohatému dedičstvu váš vklad pre dnešok i zajtrajšek. Dejiny vedy a umenia sa v Rakúsku, ako aj v celej Európe, mnohokrakým spôsobom spájajú s dejinami viery a Cirkvi. Konflikty toto spojenie neraz sťažili, ba akore aj prerušili. Tieto konflikty by však nemali zastierať to, čo sa vďaka spoločnému úsiliu vydarilo, a nemali by ani zabráňovať novému dialógu medzi vedou, umením a Cirkvou vedeného v prospech ľudí.
3. Napokon môžeme aj stať na rozličných brehoch, predsa však stretneme v otázke človeka a jeho sveta, v starosti o neho a v jeho nádeji. A konáme tak v historickej situácii sveta, v ktorej je budúcnosť ľudstva radikálne ohrozená. Do tejto hodiny sú povolani všetci tí ľudia, ktorí sú tvoriví, hľbaví a dobrej vôle, aby viac ako kedykoľvek predtým spojili svoje sily na to, aby cesta ľudí, cesta ľudstva sa nezahatala alebo neakónčila katastrofou.

x/ Príhovor pápeža Jána Pavla II. reprezentantom vedy a umenia v kongresovom stredisku viedenského Hofburgu dňa 12. septembra 1983 /preklad z nemčiny/.

4. Pred tromi rokmi som na zasadaní UNESCa prevolať tam zhromaždeným zástupcom všetkých kultúr ľudskej rodiny: "Hľa, človek!" A dodal som k tomu: "Ľudí načas milovať, pretože On je človekom."

Tu, vo Viedni a pred vami, ktorí mne v istom zmysle predstavujete aeropág, chcel by som zopakovať tieto slová. Človek je integrálna téma každej vedy a každého umenia a komunikačné prostriedky majú za cieľ práve to, aby spájali ľudí. Človek ako jednotlivec, ako blížny i ako dieťa Božie je tiež témou Cirkvi, a to natolko, že vo svojej encyklike *Redemptor hominis* som mohol povedať: "Tento človek je prvou cestou, ktorou sa musí uberať Cirkev pri plnení svojej úlohy: cestou, ktorú predznačil sám Kristus a ktorá nezmeniteľne vedie cez tajomstvo vtelenia a vykúpenia." /čl. 14/. Cirkev vyznáva odvážnu vieru, že totiž človek je obrazom Božím a že pri Bohu má svoju večnú budúcnosť.

5. Na tomto pozadí, prosím, viďte tie presté myšlienky, ktoré vám teraz predostriem.

Každá veda sa dovršuje ako veda o človeku a ako veda pre človeka. To platí aj o teológii nakoľko sa zaoberá človekom. Ve všetkých svojich odboroch sa veda ďalekosiahle špecializovala. To bol jeden z predpokladov pre vznik tých objavov a vynálezov, ktoré nás naplňajú obdivom pre ľudského ducha a, ktoré okrem toho variacích privádzajú ku chvále Stvoriteľa tohto ducha. Technické využitie vedeckého pokroku ďalekosiahle zlepšilo podmienky ľudského života. Spomeňme si len na úspechy dosiahnuté v boji proti hladu a bolesti.

A tiež hodnota slobody a neutrality požadovaná vedou pre jej postupy pôsobila svojím asketickým odstupom k vlastnému mysleniu, založenému na želaní v istom zmysle očistne na analýzu a tak urýchlila pokrok poznania.

6. Ako každá ľudská činnosť, tak aj činnosť vedy a jej technického použitia sa nachodí v neprekonateľnej ambivalencii. Človek je ohrozený tým, že sám produkuje. Pri pohľade na katastrofu v Hirošime fyzik Jakob Robert Oppenheimer vyznal:

"Fyzici spoznali hriech."

Zoči-voči jadrovému ohrozeniu ľudstva, ale aj zoči-voči ekonomickým problémom ako následku technických revolučných premien narastá na mnohých miestach skepsa oproti vede a technike a tu i tam sa dokonca prechádza v nepriateľstvo. No zrieknutie sa vedy a technických aplikácií jej výsledkov nevyrieši problém. Problémy sa môžu riešiť len ďalším, asda aj väčším zasadením vedy a techniky, pravda v ľudskom meradle.

7. Nastal čas, aby sa človek znova stal pánom i cieľom vedy a techniky, aby dielo jeho ducha a jeho rúk nepohlcovale jeho samého i jeho prostredie. Preto si musí veda, technika a politika kľásť také otázky, ktoré práve tak smerujú k nezameniteľným jednotlivým ľuďom, ako aj k celému ľudstvu. Sú to otázky, ktorých dočasné suspendovanie spolumožňovalo súčasný vedecký pokrok; otázky filozofie a náboženstva, ktoré smerujú k smyslu, hraniciam, prioritám a ku kontrole vedeckého a technického konania, pričom samozrejme nesmie ísť o ohraničenie alebo o nepravé určenie tzv. základného výskumu a jeho hľadania pravdy. Tieto otázky sa objavujú v prvej knihe Biblie ako trvalé otázky Boha kladené človeku: "Adam, kde si?" a "Kain, kde je tvoj brat Ábel?" Senzibilita pre ne závisí vo veľkej miere aj od príspevku vied o človeku, o ktorom som hovoril v mojom príhovore na Katolíckom inštitúte v Paríži v tom zmysle, že vedy o človeku sú veľmi vloženým kapitálom našich čias: ukazujú napriek horizontom, ktoré nám otvorili, aj na priliehavé hranice.
8. Je povzbudzujúce vedieť, že narastá spojenectvo tých, ktorí si ako vedci kladú takéto otázky. Ponad hranice krajín a mocenských blokov vytvára sa svetové spoločenstvo vedcov, ktoré sa už jednoducho neuspokojuje s ohrozením človeka genetickými manipuláciami, biologickými experimentami a zdekonšтовaním chemických, bakteriologických a jadrových zbraní. Príkladom toho je 58 vedcov zo všetkých svetadielov, ktorí sa zúčastnili v septembri 1982 Pápežskej akadémie vied, odkiaľ uverejnili vyhlásenie o vyhnutí sa atómovej vojne /CZ, nemecké

vydanie, č. 26, 1. júla 1983, str. 13-14/.

9. Človeka a jeho svet - t.j. našu Zem, ktorá sa pri prvej kozmickej ceste ukázala ako hviezda v zelenom a modrom - budete musieť chrániť a rozvíjať. K tomu tiež patrí opatrné sачebchádzanie so životom, a to aj so zvieracím životom a vôbec, s celou oživenou a neoživenou prírodou. Zem v horizonte viery nie je nejaký nevyčerpateľný rezervoár, ale časť tajomstva stvorenia, s ktorou sa nealehodno stretávať len pri jej využívaní, lež ktorej treba venovať zvláštny obdiv a úctu.

10. Tento obdiv však neotvára nám len často zabudnutú cestu k prírode ako stvoreniu Božiemu, ale otvára nám aj cestu k umeniu ako dielu tvorivého človeka. Max Reinhardt, spoluzakladateľ salzburgského festivalu, nazval umenie petravou, čiže podmienkou rozvinutého ľudského života.

A básnik Reiner Maria Rilke, ktorý patrí do vášho kultúrneho priestoru, hevaril o umeleckom diele, o hudbe, ako o niečom, čo uchvacuje, utešuje, pomáha. Pomocník človeka, te je pekná definícia umenia i jeho krásna úloha. Tejto úlohe zodpovedá umenie len vtedy, keď viaže svoju alabeđu na humamum. Jednotlivý človek i ľudská spoločnosť potrebujú umenie pre objasnenie sveta a života, pre vysvetlenie debovej situácie, pre porozumenie výšky a hĺbky bytia! Potrebujú literatúru, básne: jej nežnosť i rezhorčená prorocké slovo, ktoré často dozrievajú iba v samote a v utrpení.

11. Aj Cirkev potrebuje umenie, nie však preto, aby mu zverovala svoje úlohy a tak aby jej ono prinášalo službu, ale aby sa viac a hlbšie dozvedela o "conditio humana", o leaku a biede človeka. Potrebuje umenie, aby lepšie vedela, čo je v človeku, v každam človeku, ktorému má zvestovať evanjelium.

Cirkev osobitne potrebuje umenie pre svoju liturgiu, ktorá vo svojej plnej podobe chce byť umeleckým dielom inšpirovaným vierou, pri zapojení všetkých tvorivých síl z architektúry, výtvarného umenia, hudby a z poézie. Chápaná vo svojej eschatologickej dimenzii chce mať li-

turgia účasť na lesku a zvuku večného Jeruzalema, o ktorom rozpráva Biblia v poslednej knihe umeleckou rečou. Toto mesto je tým miestom, kde krása a dobro, ktoré sa v priebehu dejín tak často a tak bolestne rozpadávali, sú zjednotené naveky.

12. Či aj umenie potrebuje Cirkev, či sa ono môže a chce aspoň vo všeobecnosti otvoriť náboženskému rozmeru človeka, to je otázka, na ktorú je napokon kompetentné dať odpoveď samo umenie.

Albert Einstein povedal, že v kolíake opravdivej vedy a opravdivého umenia spočíva tajomstvo. Do hĺbky tohto tajomstva odkazuje náboženstvo a Cirkev a spája sa takto s umením a vedou.

Niekedy sa hovorí o nastávajúcom alebo o prichádzajúcom konci umenia. Pekiaľ ide o to, je na tom umenie, no aj filozofia podobne ako Cirkev. Ja osobne varím v nevyčerpateľnosť umenia vo všetkých jeho oblastiach, lebo som presvedčený o nevyčerpateľnosti ľudského ducha a ľudskej fantázie "A stvoril Boh človeka na svoj obraz." /Gen 1, 27/.

Od pomaly opäť začínajúceho rozhovoru medzi umením a Cirkvou môžeme očakávať - aj keď možno za dlhú dobu - ako výsledok umelecké diela, ktoré variacemu a hľadajúcemu človeku stvorí novým spôsobom oči, uši a srdce.

13. Teraz sa môžeme obrátiť zvlášť na vás, ktorí ako publicisti robíte pre ľudí dôležitú službu. Vaša služba je sprostredkovanie, vaše nástroje sa preto volajú médiá. Ďakujem za váš veľký príspevok k tomu, že slovo Cirkvi práve v týchto dňoch novej návštevy sa dostalo k mnohým ľuďom.

V mene nespočetných, ktorí túto službu od vás očakávajú a potrebujú ju, vás prosím: Vytrvalo budujte mosty medzi najrozličnejšími brehmi a ponad hranice. Vaša krajina má na to osobitné možnosti. Nepozerajte sa na človeka a spoločnosť iba neúprosne diagnostifikujúcim pohľadom, ale pohľadom nádeje, predvídaným smyslom pre možné zmeny k lepšiemu. Umožnite, aby sa dobré prežívalo aspoň s takým napätím ako neradosť. A poukazujte aj v poľutovaniahodnom na dobro, ktoré je s ním spojené.

14. "Hľa, človek!" Týmito slovami zhrňam svoju zlenkovitú výpoveď k vám, k vedcom, umelcom a publicistom. Nikdy neprehliadnite a neprejdite mlčaním človeka, človeka dť-fajúceho, milujúceho, strachujúceho sa, trpiaceho a krvácajúceho. Buďte obhájcami, strážte jeho svet: tú pekmí, ohrozenú Zem.

Stretneme sa pri tom so želaním Cirkvi, ktorá ustavične pozará na toho, o ktorom Pilát povedal: "Ecce homo!"
"Hľa, človek!"

Ježiš Kristus - Syn Boží a Syn človeka - je cestou k plnej ľudskosti. Je aj cieľom. Kiež by bolo dané mnohým Ho nanovo spoznať - aj cez vás.

BRAT ROGER V PRAHE

V sobotu 12.3.1988 v podvečer zavítal do Prahy vzácny hosť, 72-ročný starec s láskavými očami, doprevádzaný dvomi mladými mužmi. Pred 48-mi rokmi, v r. 1940, založil v malej burgundskej dedinke Taizé komunitu, ktorá si dala za cieľ modliť sa a pracovať za zjednotenie kresťanov. Dnes je tento muž, pôvodom švajčiarsky kalvínsky pastor, po celom svete známy ako brat Roger. Brat medzi bratmi na ceste za zmierením kresťanov.

Dorvedeli sme sa, že príde, a tak sme sa ta vydali. Prišli sme do Prahy vlakom v sobotu popoludní. Boli sme inštruovaní, že v fýňakom chráme budú podávať informácie, kedy a kde sa dá s bratmi z Taizé stretnúť. Keď sme však prišli do chrámu, bolo všetko pozamykané. Našťastie na Staromestskom námestí sme stretli známych z Moravy a tí nám povedali o programe. Prvýkrát sme sa mohli stretnúť s bratmi o 20,30 hod. v katolíckom chráme Salvátor. Prišli sme tam asi o 20,00 hod. V chráme bolo už desť ľudí, ale nebola tam nijaká tlačienica. O 20,30 hod. zaznel orgán a začali zo sakristie prichádzať miništranti a kňazi. Rogera však medzi nimi nebolo. Prišiel potichu hlavným vchodom pomedzi ľudí. Začala pobožnosť pred vyloženou Svätosťou Oltárnou. Po uschovaní Svätosti Oltárnej pristúpil k mikrofónu kňaz a povedal, že v tejto pôstnej dobe, keď sa pripravujeme na Veľkú noc a keď aj táto pobožnosť nám mala poslúžiť na prípravu, sme veľmi radi, že medzi nás zavítal predstavený komunity v Taizé - frère Roger Schutz. Povedal, že by sme boli radi, keby nám niečo porozprával. Brat Roger zo začiatku nechcel, ale na prehovranie ľudí okolo neho, pristúpil k mikrofónu a povedal, že nebude nič hovoriť, len sa s nami pomodlí. Predniesol krátku modlitbu, ktorú jeden kňaz preložil do češtiny. Potom kňazi odišli do sakristie a brat Roger prechádzal pomaly pomedzi ľudí, aby sa aspoň niektorých dotkol, pokrel im do tváre, prehodil s nimi pár slov. Chrámom znali piesne z Taizé. Asi po polhodine sa začal kostol vyprázdňovať, brat Roger tam už nebol.

Na druhý deň, v nedeľu o 9,00 hod. sme prišli do evanjelického kostola Salvátor. Boli sme prítomní na evanjelických bohoslužbách. Po ich skončení kazateľ povedal, že je rád, že môže medzi nami privítať predstaveného komunity v Taizé brata

Rogera a bratov Dirka a Luka. Povedal, že v tejto ^{tej} komunite žije asi 70 bratov, polovica z nich je v kláštore a druhá polovica po dvoch, troch, po rôznych chudobných častiach sveta. Je to prvá komunita na svete, kde katolíci a evanjelici žijú v jednom kláštore. Keď skončil svoj príhovor v češtine, pozdravil bratov anglicky. Potom pristúpil k bratovi Rogerovi. Ten vystúpil z prvej lavice, kde celý čas sedel a navzájom sa objali. Za tým prehovoril člen synody Česko-bratskej cirkvi, ktorý tiež privítal bratov a objal sa s bratom Rogerom. Chrámom začínali znieť piesne z Taizé a brat Roger sa zvitaval s prítomnými. Zdalo sa mi, že som v týchto chrámoch zaregistroval členov troch speváckych zborev, ktorí tu boli prítomní a spievali ~~piesne~~ z Taizé. I tento drám bol plný, ale nie tak, že by sa tam nedalo pohnúť a pritom to nebol ani veľmi veľký chrám.

O 11,30 hod. sme prišli do katolíckeho kostola: Týnakeho chrámu na Staromestskom námestí. Počas svätej omše sedeli bratia v prvej lavici, všetci traja boli na sv. prijímaní. Zo sústredenia ich vyrušil len miništrant so zvončekom. Svätá omša skončila, kňaz odišiel a bratov z Taizé nikto ani nepredstavil, ani neprivilal. Bratia vstali z lavice a prechádzali pomedzi ľudí. Mnohí sa snažili dostať bližšie k nim, blikali bleaky fotoaparátov a jedna staršia pani, ktorá stála vedľa nás sa spýtala, kto je to. Vysvetlili sme jej, že je to Roger Schutz, predstavený komunity v Taizé, ktorá sa snaží o ekumenizmus. O kúsok ďalej som zasa počul pýtať sa, kto to je. Kostol bol opäť plný.

Počas týchto dvoch dní sme mali možnosť stretnúť sa s bratmi aj súkromnejšie a mohli sme sa trochu viac porozprávať. Brat Roger nám porozprával, že chcel prísť do Prahy v decembri minulého roku a z Prahy chcel ísť do Ríma na európske stretnutie, ktoré bolo na prelome roka v Ríme. Ale v novembri prišli do Taizé nejakí mladí ľudia a nahovárali ho, aby išiel do nejakej krajiny tretieho sveta. Tak sa rozhodol ísť do Etiópie. Hovoril, že Etiópia je veľmi chudobná krajina, ktorá má problémy užiť svojich obyvateľov. Najhlbší zážitok mal z jednej nemocnice na lepru. Pri tejto nemocnici je i výskumný ústav na lepru. Stretol som sa tam so ženou, ktorej kvôli lepre amputovali už obidve nohy. Mala pri sebe dve deti, lebo manžel ju opustil, keď

zistil, že má lepru. Brat Roger hovoril, že na neho urobila veľký dojem živá viera tejto ženy a jej detí.

Potom sa hc jeden z nás opýtal na dievčatko, ktoré si pred jedenástimi rokmi priviezol z Kalkaty. Brat Roger povedal, že Taizé je mužský kláštor, a preto Mária Sonaly býva teraz v jednej rodine v Taizé. Často prichádza do kláštora i do kostola Zmierenia pri kláštore a často chce byť s ním. I teraz, keď bol desať dní v Ríme mu telefonovala a hovorila asi takto: "Otecko, je mi za tebou veľmi smutno, povedz tete, aby se znovu išla za tebou do Ríma, ale nemôžem prísť, lebo musím chodiť do školy." Takto sa jednou vetou snažila vyjadriť všetky svoje pocity.

Padla tiež otázka, ako možno zmieriť rozvadených bratov v rámci jednej cirkvi. Povedal, že na to nie je recept, lebo zmierenie musí vychádzať zo srdca. Hovoril, že keď sa niektorí kresťania usatvárajú do svojej malej skupinky, mali by si uvedomiť, že táto skupinka je len jedným pólom ich duchovného života. Druhým pólom je účasť na živote celej Cirkvi. Tak isto je málo založiť svoj vzťah k Bohu len na kontakte so všeobecnou Cirkvou. Takýto kontakt narozvíja niektoré špecifiká duchovného života, ktorým sa dobre darí v malej komunite.

Potom brat Roger hovoril o novej sociálnej encyklike Svätého Otca "Sollicitudo rei socialis". Povedal, že ani ne-
tušili, že by mohla byť až tak pekná. Vraj vedeli, že to bude pekná encyklika, ale nečakali od nej až tolko. Bolo vidieť, že brat Roger má pekný vzťah k Sv. Otcovi.

Bol som prekvapený, že pozná i pemary na Slovenaku. Keď mu môj priateľ povedal, že je z Bratislavy a je grékokatolíkom, opýtal sa: "V Bratislave sú gréko-katolíci?" Môjmu priateľovi bolo ľúto, že tam nebol priestor pre to, aby mu porozprával o gréko-katolíkoch a o náboženskej situácii na Slovenaku, a na Východnom.

Brat Roger ešte povedal, že je len jedným z troch pútnikov, ktorí prišli do Prahy.

V nedeľu večer o 19,30 hod. boli bratia prítomní v evanjelickom kostole "Martina ve zdi", ale to sme už boli na ceste na Slovensko a mohli sme uvažovať o tomto stretnutí. Prvé, čo nás napadlo bolo, že pražské stretnutie sa nepodobalo stretnutiam, aké bývajú napríklad v NDR. V žiadnom kostole, na nijakej

nástenke nebolo napísané, že brat Roger príde do Prahy, kedy a kde sa s ním dá stretnúť. V žiadnom kostole nebola služba na pomoc mimopražským účastníkom stretnutia. V kostoloch neboli kvôli nemu nijaké mimoriadne zhromaždenia, kde by mohli dlhšie prehovoriť, ako to býva pri jeho cestách v iných, i socialistických krajinách. Bol som na štvrtom stretnutí s bratmi z Taizé a toto bolo rozsahom /dúfam, že nie kvalitou/ najmenšie.

Slovákov som na týchto stretnutiach v Prahe zaregistroval asi tridsať /pred štyrmi rokmi v Drážďanoch ich bolo asi 70/. Možno mnohí o tomto stretnutí nevedeli, možno čakali takéto ohnadenia. Viacerí sa s ním stretli už dva-tri razy, spoznali e že ide a keďže ich Taizé viac neovplyvnilo, netúžia po ďalších stretnutiach. Nie všetkých rovnako oslovil sv. František z Asissi, Chiara Lubichová, Charles de Foucauld, Matka Tereza, či Roger Schutz.

Tí však, ktorí komunitou v Taizé nechali ovplyvniť svoj každodenný život modlitby, ktorých vnútro vedľa naplniť meditáciou spevy z Taizé, ktorí na základe poznania bratov zmenili svoj názor na ich kresťanské cirkvi, ktorých každodenné správanie ovplyvnila spontánnosť, láska a ochota bratov z Taizé, tí boli radi i tomuto krátkemu stretnutiu, počas ktorého ľúče ich svätosti padali na nás a asda nám pomôžu na ceste k Bohu a k ľuďom.

-JN-

Človek je stvorený pre lásku
a bez lásky nemôže žiť.

Buď milujeme Boha,
buď milujeme nezriadené
sebe a svet

a - upína svoje srdce
na veci pomäté

Encyklika PACEM IN TERRIS

Neraz nás miatu články ČTK i KN, ktoré sú tak spracované, akoby Ján XXIII. nemal iný úmysel len dosiahnuť, aby mlčali zbrane.

Preto dovoľte zopár citácií:

- autorita je predovšetkým duchovného rázu
- nik nemá právo robiť vnútorný nátlak na druhého /s.24/
- verejná moc môže zaväzovať vo svedomí len vtedy, keď jej autorita je vo vnútornom vzťahu s Božou autoritou, ak má na nej podiel
- moc vládnuť je požiadavka vnútorného rázu a pochádza od Boha: ak je to v rozpore s týmto poriadkom, tak to nemá záväznosti pre občanov, keďže väčšmi treba poslúchať Boha ako ľudí
- ľudský zákon je potiaľ zákonom, pokiaľ sa zhoduje s rozumom, inak ním prestáva byť a stáva sa násilným činom /s.25/
- v dnešných časoch spoločné blaho spočíva predovšetkým v tom, aby boli zachované osobné práva a povinnosti občanov /v harmónii/ - /s.28/
- keď teda nositelia verejnej moci neuznávajú alebo porušujú práva občanov, prevíňajú sa proti povinnostiam svojho úradu a nielen to: ich rozkazy nemajú záväznú moc /s.29/
- základnou úlohou verejnej moci je riadiť a harmonicky upravovať vzťahy ľudí, združených v spoločnosti a to tak, aby jedni užívali svoje práva - neznemožňovali druhých. Po druhé, aby nik obranou svojich práv neprekážal v plnení povinností druhým. Konečne, aby práva všetkých boli uchované a neporušené a ak prišlo k porušeniu, aby sa to napravilo /s.30/
- v časti: NAPOMENUTIA A VÝZVY VERIACIM sa uvádza: všetkým ľuďom dobrej vôle pripadá složitá úloha: obnoviť vzťahy ľudského spoluzititia na základe pravdy, spravodlivosti, lásky, slobody... Isteže nie je veľa takých ľudí, ktorí si to vzali za svoju životnú úlohu a ktorí si tak získavajú akutočne veľké zásluhy o ľudskú spoločnosť. - Im patrí naša verejná pochvala a tiež sa k nim nesie naliehavá výzva, aby vytrvali vo svojej spásnej práci. Súčasne nás potešuje nádej, že ich počet porastie, a to predovšetkým z radov katolíkov. Tí sú si vedomí svojej povinnosti a dajú sa viesť láskou /s.64/

MENO RUŽA

Pred niekoľkými rokmi sa na knižnom trhu objavil román Umberta Eccu "Meno Ruža". Mnohí ho považovali za najlepšiu román desiatročia. Bole samozrejmosťou, že sa akôr či neakôr aj filmovo spracuje. Film bol vyhotovený a zodpovedajúc románu, teší sa veľkej popularite. Ale mienky o ňom sa veľmi rozchádzajú.

Auter - podľa vlastného vyhlásenia - napísal knihu pre vlastnú zábavu a nepočítal s tým, že jeho dielo, ktoré predstavuje zmiešaninu alchymistických historiiek, detektívok, dejín a filozofie, sa stane svetoznámym.

Dej sa odohráva v "temnom stredoveku" v istom talianskom benediktínskom kláštore. Tu sa odohráva reťaz zdanlivo nevysvetliteľných vražd. Hlavný hrdina, predstavujúci detektíva v habite, nakoniec zistí, že vraždy privodil rehoľník - knihovník, ktorý nechcel, aby aj ostatní sa oboznámili s knihou Aristotela o komédii a aby sa tak nenaučili smiať.

Kniha je rovnako zaujímavá pre tých, ktorí chcú čítať iba stredovekú detektívku, ale aj pre tých ktorí v knihe chcú nájsť filozofický zmysel. Podobne je to s filmom, s tým rozdielom, že režisér Jean-Jacques Annaud dal oveľa väčší dôraz na detektívne prvky.

Rehoľníci na plátne sa objavia ako živé karikatúry, perverznej maniaci, vrahovia, obludy. Zábery o inkvizícii jasne poukazujú na to, že spisovateľ a ešte viac režisér chceli stredovek predstaviť ako skutočne temný.

Hlavný odkaz románu aj filmu možno vyjadriť nasledovne: viera stavia na strachu; človek verí, keďže sa bojí pekla, satana a smrti. Len ironia a smiech ho môžu oslobodiť od tohto strachu. Benediktíni vo filme preto vyzerajú ako obludy, pretože sa nevedia smiať, ba dokonca sa boja smiechu.

Umberto Eco, bol voľakedy oduševneným kresťanom. Dokonca bol jedným z miestnych predstavených katolíckej akcie. Denne pristupoval ku sv. prijímaniu. Neakôr sa ale odoudzil viere a zapadol do vód liberálneho agnosticizmu. V jednom interview vyhlásil, že premyslene vystúpil z katolíckej Cirkvi: " ... teraz už neverím v Boha. Ale možno, že On vo mňa ešte

verí. Preto sa predsa snažím zachovať s Ním spojenie."

Stredovek nebol vo všetkých ideálnym vekom. Aj Cirkev mala omyly. Ale aj to je zrejmé - a novšie výskumy to stále viac potvrdzujú, - že stredovek, najmä pre vtedy žijúcich ľudí vôbec nebol temným. Meno Ruža je oživením mylného a protikresťanského obrazu osvieteneckej filozofie 16. - 19. storočia a podáva jednostranne zdegenerovaný obraz /slobodomurársky/.

Škoda, lebo toto tendenčné torzo snižuje hodnotu diela. Neveriacim podáva mylný obraz o stredovekom kresťanstve, veriacemu zas - ak len nie je nekonečne dobromyseľný - vo všetkom pozitívny odkaz.

Hľadajúceho pohorší a hatí v tom, aby dielo objektívne zhodnotil.

/kritik/

Marx Karol komentoval v r. 1856 počas Krymskej vojny ako londýnsky spravodajca listu New York Daily Tribune ruskú expanzívnu politiku takto:

"Ruská politika je nezmeniteľná. Meniť sa môžu len ruské metódy, spôsoby manévrovania, ale polárnou hviezdou ruskej politiky zostáva podmenenie sveta !/.

Polárka je na hviezdnom nebi stálicou. V politike Ruska niet ani jednej črty nápadnejšej ako tá, ktorá sleduje nielen svoje tradičné ciele ale aj spôsob, ako ich dosiahnuť. Nejestvuje tak v súčasnej politike, ktorej by nebolo možné nájsť v histórii. Ruský medveď bude schopný všetkého, dokiaľ vie, že ostatné zvieratá sa mu nebudú brániť. Jestvuje len jeden spôsob, ako sa správať k mocnosti, akou je Rusko - - neukázať strach!

Ak sa Európa dá na ústup, nebude to znamenať len porážku, ale bude to trvalé ujarmenie!

Sv. Alfonz

POVEDY K PANNE MÁRII

Vieš Ty, čo chcem ja,
sladké Márie,
Nádej Ty moja? -
Chcem ťa mať rád.

Chcem vždy byť s Tebou -
v blízkosti Tvojej,
Kráľovná krásy,
nezapud ma!

A potom povedz,
prekrásne Ruže,
láskavé Mati:
Čo odo mňa chceš?

Neviem viac dať Ti:
Len srdce svoje
na dlani s láskou
podávam Ti.

Ale Ty, Pani,
Tys' ho už vzala
od chvíle čo sa
milujeme.

Prečrahá Mati,
ach, neopušť ma,
kým nedospejem
v záchrany raj!

Gergely Zvonický /s. 87-95/

SAINTA MARIETTA

Zrežená srdcom večerného zvona
umiere pýcha smrťou exulante...
K hrudi sa trudí pieseň Tubotónna:
Ave, Mária!

Zďaleka letí, zádumčivo búši
do dvier a sadá k zaprášeným prahom,
kým znie hlboko kdesi na dne v duši:
Ave, Mária!

Boh prestrel závoj tmavozemstový
na celé nebo, čo chcú nám ho urvať,
dokiaľ nás anjel z tých vôd nevyloví:
Ave, Mária!

Tajomstvo bólu z horkastých plies vstanú,
sáľajú na nás ohňom ako draci,
myšlienky zhaslé iným ohňom vzplanú:
Ave, Mária!

Len hora srdce, zboj ťa neobúši!
Na cestu prijmi od nej požehnanie,
kým znie hlboko kdesi na dne v duši:
Ave, Mária!

NA ANJEL PÁNA

Nad tichou cestou biely agát vonia,
rozvité vetvy k modlitbe sa klonia,
keď v kostolíku Božej Matky zvonie
na Anjel Pána...

Pristúp k nej, ak ťa poškvrnila hlina,
odhaľ jej srdce, ak ho hryzie vina,
a ona bude prosiť svojho Syna
o zmilovanie...

Tvoj pokľad ruží nech ťej ruky chráni,
mäčový večer ťe čas zmlčovania,
keď z veže zvoní signál usúnenia
na Anjel Pána...

Ježiško z ťej rúk ustrieva sa slasne,
retolest' nelomenú neodkresne
o tvoj mŕlý kahan rozhorí sa jasne
milostou Božou...

Na tichou cestou biely egát vonie,
belavé pery veľký mesiac clonia,
kým v mariánskom kostolíku zvenia
na Anjel Pána...

NA STAPEJ JABLONI

Podvečer slnko pozlascuje
tú jablňu ze včelínom
a na nej obraz Matky Božej
v náručí s mŕtvim Synom.

Obledlé v tvári dychom času
nad Synom slzy roní,
keď včely cez mŕj sa tu pasú
vo kvetoch na jablňu.

Naši ten obraz pod rázsochy
pribili na peniatku,
aby som prejdúc popod jablňu,
vždy uzrel na nej - Matku.

ZDRAVAS

Rozospieval sa blenkyl, kvitnú stromorady,
nemôžem odolať - snímam lýru z hrdy ...

Jak potulný hudec cez plece ju veším
a svoj vrúcny pozdrev s ich pozdravom miešam.

Škovránky a kvety, keď pozerám na vás,
nemôžem nespievať: Ó, Mária, zdrevas!...

Zdrevas, ó, Mária - jak te milo zvučí,
keď sa zozochveje lýra na náručí...

Toto žriedlo hudby cením sťa kráľ berlu,
veď ním zvelebujem teba, nebies perlu.

Ako vtáčí koncert oblažuje háje,
tak dnes pre teba len moje srdce hraje.

Ako v máji kvety, žurné žité v júni,
tak dnes teba ronia pieseň moje struny.

PRED JEJ OBRAZOM

V opustenom domku, krytom slamou,
visel obraz Božej Rodičky,
pred ktorým sme nerez večer s mamou
žmolievali tvrdé pátričky,
keď tak v mrku pri útulnej peci
na pretrase boli sväté veci.

Na západe červenkasté diale
dotlievali krásnym rumencom,
keď sme svoje radosti a žiale
zväzovali svätým ružencom
a tie kytky, snehy, túžby, plány
skladali sme k nohám Čistej Penny.

Vidieval som kerez pri tom skutku,
jak sa matke oči zrosili,
keď jej pery v rokoči a srdčku
požehnanie pre nás prosili
a keď mesiac stúpal ponad ohrešie,
zo svojich sív plietla naše šťastie.

Keď večerná modlitba už stíchla,
tu nám celé bozkom blešila,
potom k Božej Matke vrúčne vzdychla,
aby naše lôžka strážila,
lež my - ešte bezstarostní, malí -
jej starosť sme vôbec nechápali ...

ITE K NÁM MÁRIA

Kráľovná mája
syre ľúbe
v dľaň nášho kraja,
do náruče.

V žiarí a sláve
z ríše spevu
schádza k nám práve
na návštevu.

K milostiam v stopách
svätej Penny
zhŕkli sa v kopách
tulipány.

Na slávu Slnku
ľúbe menia
zem na kaplnku
Vykúpenie.

Nech naše stráne
radia kvety

na oltár Panny
z Iessalety.

V žieni a sláve
z ríše spevu
schádza k nám práve
na návštevu.

OZVENA MILOSTI

Zdravas, vonná Ruže z Nazaretu!
Kytka čností, ruží Práobraz!
Rozkvitla si... Neplnil sa čas,
aby prišiel Pristúbený svet.

Nerumenej!... Neľakaj se, že tu
Boh ťa núti!... Čeká na súhlas.
Zatieni ťa najčistejší Jas
bez dotyku penenského kvetu.

Obličej sa Panny pozardel,
v biele lono sklonila zrak skromne,
keď stál pred ňou posol Archanjel.

Zvelebujem Pána za milosť.
Hľa, som jeho Ruže. Dej sa vo mne,
o čom vrevíš, nebeský mój Host!

KVAPKAJ BALZAM

Komuže ťa, Matka, pripodobním,
neukrivdiac tvojej velebe?
Viem len jedno: spievať o tebe
ešte nie som, ešte nie som hodným.

Pradsa píše básen bratom rodným,

aby v každej trýzni, potrebe
upierali zrak len ku tebe:
odním, Matke, z týchto brezien, odním!

Veď pri tebe ako pri oáze
pútnik nájde pokoj, úľavu,
chladok v spore, teplý stánok v mraze.

Aj nám, aj nám, Palma spesiteľná,
kvapkať balzen v dušu boľavú,
veď si v deroch nevyčerpatelná!

NECH MI NIKTO NEZAZLIEVA

Nech mi, prosím, nikto nezazlieva,
ani žiaden z krásnych anjelov,
Božích kniežat, mojích priateľov,
že mi srdce o Márii spieva!...

Vyhráva jej, či sa dní, či stmieva,
o jej slúžim s tvárou veselou,
privádzam jej k srdcu ctiteľov,
lebo ona je tá lepšia Eva,

ktorá pod golgotským stromom stojí
a nevernej Evy poklesky
- aj nás bolie! - ona s láskou hojí...

So Synom sa na smrť upeníši,
by sme milosť, zálech nebeský,
znovu našli pri výkupnom kríži.

OTČE NÁŠ

Nechaj nám aspoň na piasť odchýlenú
perlamí nebies vykladajú bránu,
nech pozdravíme najsvätejšiu Pannu,
Kráľovnú raja - slávou ovenčenú!

Slnce jej k nohám zlaté ruže znáša,
mesiac jej nohám slúži za podnožku,
hviezdy ju venčia - odchýľ bránu trošku,
nech uzrieme ju, veď je Matka naša!

Z hárť archanjelov hymna rozlieha sa,
chorály svätých znejú nad blankytom
a Ježiš, jej Syn, raduje sa pritom.

Tu dolu ríša pozemšťanov jasá,
vo väzoch sŕdc jej prinášame kytice:
- Zdravas, ó, Ruža Najsvätejšej Trojice!

BOLESTNÝM MATKÁM

Horkejšie, než bôľu ne poznáte
v kľamnom svete, plnom priekorí,
než bôľ, keď sa cintor otvorí,
by vzal matke syna v plnom kvete.

Osirelé matky, vy to viete,
jak sa bôľne v srdce zaborí
roznomienka - ten meď sedmory -
že viac synov živé neuzieme.

Dnes vás moja pôstna pieseň pozve:
Boľené matky, počte!... Počte
k Božej Matke pod kríž na pokute!

Baltazar jeť slov se rany zhoje,
keď sa ku vám ľudstvá ozve:
Čia je bolesť, ako bolesť matiek!...

TRŤME SPOLU

Keď duše slabá je,
schúli sa ako vtáča
v krvené šľapeje,
ktoré Kristov bôľ vtáča,

ne chodník křížový,
napnutý po návrsí,
kam pohľad slzavý
Matičky Božej prší,

keď v smutných krčoch Syna
a vo zveráku chmár
svoj bôľ mi nespomína.

Na oltár jeho bôľu
vtáča aj svoju tvár:
Matke som... Trťme spolu!

ODPROSENIE

Môj spev bol úbohý,
vyschnutý bol môj tón.
Márne som listoval
v sviatočnom hymnáriu.
Kráľovná, je som ti
chcel uviť symfóniu,
zo strún však rozliel sa
len rečakavý ston.

Chcel som ťa prekvapiť
trubačím stredovekým,

plazivec, prízemník,
čo potrebuje šteky,
a srdce v rozpakoch
ti nesúvislo žvatlá
jak žiačik, ktorého
nádherná kňažnej zmietla,
keď práve najkrajšie
slovo mu v hrdle viazne
a v zmltku čaká len
srdečný úsmev priazne
a hoci komolil
hubozvuk tvojho mena,
usmej sa - a dúfa -
vina je odpustená!

Otokar Brezina MOJA MATKA

Šla žitím moja mať - sťa kajúcnica smutná
a deň jej nemal vône, farieb kvetov, jasu:
plod žitia suchý len, čo ako popol chutná,
bez osvieženia trhala zo stromu času.

Chudoby pach ostrý jej v tvári krásu ťahal
a rezal do očí a v slzách zápal hasil,
jak sámum v závejoch si do jej cesty ťahal
a v svojich vlnách uzdlenej jej skytal azyl.

Pod ťarchou temných liet skláňala hlavu v šiji,
žeh práce zžieravý jej z nervov sviežosť leptal,
svoju smrť borkela a v ťažkej agónii
ret jej len úsmev znal a slová vďaky šeptal.

Na vlhký mramor chrámor kľakávala v sneniach,
v hrobových vôňach voskovic a pred oltármi
a vonných útech dšl - víziu vykúpenia
si^v keľich duše chytala - skvosť rosy žiernej.

Ach, mame moje, dnes už na svetlo premenená,
s' sa zletý raptárlek vystrelená do ohniska
tajomstiev večne planúcich! Zvuk tvojho mame
na našich vlnách dochvel sa, však viem - si blízka!

Ja mŕtvej krvi vychladlej som bledým kvetom,
čo vlasťou tvojich očí sa ti rozpúšťal a vzrastal.
Trpkú chuť života vbozkala si mi vrelym retom
a z tvojho dedičstva mi v duši smútok nastal.

A poľnoc zelená keď svieti nočným tichom,
ty z hrobu povstávaš, lôžkom sa so mnou delíš
a rytmus tvojho dychu je vlastným vnímaním dychom,
a vlnou môjho hlasu ty oživená kvíliš.

Mne do žíl vlieva sa teplo tvojho tela
a zraku tmavý lesk sa s mojím okom stmelil.
Plam viery mystický, - čím sa ti duša chvela,
do duše mojej s' sa oheň bôhu a krvi sa vtelil.

Tak ako tvoja rez - i moja cesta smutná:
bez vône deň je môj, bez farieb kvetov, jasu.
Plod žitia suchý len, čo ako popol chutná,
je v tieni matkinom zo stromu trhám čas.

MYŠLIENKÁREŇ

Radosť je dokonalosť.

H. de Balzac

Najväčšia životná mldrosť je dobrotá... Nádej je najmocnejšia
skrňa človeka.

P. Strauss

Hľadajú radosť vo veciach, zatiaľ čo radosť spočíva iba
v ceste čítanej skrze ná.

A. de Saint-Exupéry

Najsilnejší život je život najväčšieho množstva nádeji.

O. Březina

Keď nás nádej opustí, dríma sa trpezlivosti.

Th. Fuller

Boh postavil človeka do vzťahu k sebe. Človek má zmysel, ale
ten je nad ním - v Bohu. Na tom - od Boha k Bohu - sa zakladá
jeho bytie.

R. Quardini

Krásny je život, ak urobíš niečo dobré a spravodlivé.

P.M. Dostojevskij

Opravdivý život sa začína len vtedy, keď sa začína sebazaprenie.

Th. Carlyle

Láska je dôkazom, ktorý prevyšuje všetko ostatné argumentovanie.

C. Carrette

Existuje jeden všeobecný a hlavný rys dobrého života: snaha zdokonaľiť sa v láske.

L.N. Tolstoj

Ak nemáš silu, aby si horel a šíril svetlo, aspoň nezacľáňaj.

L.N. Tolstoj

Veľké myšlienky vznikajú v srdci.

Vauvernargues

Zámer koncilu nebol vieroučný, ale pastorálny.

Jednota je našou úlohou a Božím darom.

Žaba, ktorá sa nafukuje, praskne.

Istetne je umenie výrazom a nástrojom života, ale aj v tejto službe životu treba rozlišovať posledné ciele života a dočasné okolnosti zápasu o ne, okamžité záujmy a premeny bojovej taktiky. Posledné ciele sa neuskutočňujú, iba ak cestou čiastočných úspechov, cenných postupov a taktizovania. Ale, beda, ak sa stratí vedomie posledných cieľov života, to značí: smutného zmyslu životného zápletenia v denných rozkazoch menších, či väčších bitiek čo aj úspešných.

Václav Černý

Všetke pominuteľné je len pedobenstvo.

Goethe

Healo týždňa: Človek je korunou tvorstva.

Preto inklinuje k peniazom.

Kto nehorí, nezapaľuje.

sv. Gregor Veľký

Tam, kde sa škriepia o práva, plače láska.

O. Karer

Aj slávy žiara patrí do múzea. Bez bolesti nikdy nepadla
jej koruna.

ORIENTAČNÉ SPRÁVY

Z histórie: MODUS VIVENDI: nuncius Peter Ciriaci dojednal s vládou ČSR cirkevno-politické otázky formou konkordátu 29. 1. 1929

Denník Caservatore Romano pripomína, že v Mariánskom roku, ktorý vyhlásil Svätý Otec Ján Pavol II. na Turíce v roku 1987 a ktorý sa skončí 15. augusta 1988, konajú sa odpuštané mariánske pobožnosti a na stránkach cirkevnej tlače možno sa stretnúť nielen s drobnými mariánskymi medailónmi, ale aj so štúdiami naslovovzatých mariológov. Všetci čerpajú z mariánskej encykliky Jána Pavla II.

Ján Pavol II. ustanovil redakčný komitét pozostávajúci zo siedmich biskupov, ktorí majú na starosti prípravu tzv. Svetového katechizmu, o ktorom sa rozhodlo na mimoriadnej Biskupskej synode v roku 1985.

SVETOVÉ CIRKEVNÉ ZVÄZY SPOLOČENSTIEV

Katolícka cirkev, Ortodoxná cirkev, Svetový zväz reformovaných cirkví, Svetový lutheraký zväz.

Adventistický inštitút pre svetové misie pri Andrewsovej univerzite v USA sa usiluje pripraviť misionárov pre ich budúcu službu v cudzích kultúrach. Preto každoročne usporadúva školenia, prostredníctvom ktorých ich zoznamuje s problémami krajín, kam prídu. Navyše sa prejednávajú aj otázky svetových misií a uvádza ich do metodologickej práce.

ADVENTISTI: Na počiatku, keď ich ešte nebolo ani 100 členov, založili si svoje nakladateľstvo. Dnes je ich vyše 50.

Aby v Ázii mali šancu počuť o Ježišovi Kristovi, postavili pre nich viaceročnú vysielaciu na ostrove Guam.

ZD/85

ŽENA-BISKUPOM: Americká černoška Leontína I. Kellyová bola v roku 1984 zvolená do funkcie biskupa Zjednotených Metodistov. Dnes má 68 rokov. Je to už druhá "biskupka" medzi nimi. Počet členov v USA - vyše 9 miliónov.

ZD/85

ARCHEOLOGICKÉ MÚZEUM V TEL AVIVE /Izrael/: Má obrovské zbierky. V Hebrone sa našiel úlozok hlinenej tabuľky z doby bronzovej - z čias Abraháma. Je na ňom zoznam obetných zvierat. Najvýznamnejší objav storočia /!/.
ZD/85

JEHOVISTI: V roku 1987 vydali nový preklad Biblie. Je to falšný, zmanipulovaný preklad: povýpušané verše a zvrátené poprekladanie častí NZ. Napr.: "Ja som s Vami, až do skonania sveta". preložili - "až k záveru systému všetkých vecí".

ZD/85

ŠPIRITISTI: Ich počet prevyšuje 100 miliónov.

ZD/85

NORIMBERSKÝ PROCES: Mal 4 body obžaloby. V treťom bode je úsek s obsahom: obžalovaní sa dopustili zločinnu rušenia behoslužieb, zločinnu prenasledovania kňazov, rehoľníkov a rehoľníč, zločinnu vyvlastnenia a odcudzenia cirkevného majetku. NP. 15.12.45, s. 138, 1. odsek/

Signatármi obžalovaného spisu sú mocnosti Západu a Východu. Popri ideologických rozporech prehlasujú, že utláčanie náboženstva, prenasledovanie jeho predstaviteľov je zločinom proti ľudskej slobode ducha. Ďalej, že tento zločin treba že najúprimnejšie trestať.

Norimberk

"Vina porazených nemeckých vodcov nie je v tom, že vojnu prehrali, ale že ju začali."

sudca Jackson

OMENY ČITATEĽOV

- Úvodník - hodnotený kladne. Prosba: nezarubrikovať časopis. /zarubrikovaním môže stratiť mladého ducha/.
- Don Bosce - článok, ktorý rozsahom nezodpovedá veľkosti sviatca. Ak sa neuverejnila hlbšia úvaha, stačila správa.
- Ako meditovať - viac mienok:
1. Dobře spracovaná téma, ale či nezaberá miesto dôležitejším. /kte dostane do ruky časopis, predpokladá sa, že sa dostal do styku s návodom na meditáciu.
 2. Je užitočné pokračovať v sérii článkov o modlitbe, lebo je úplný deficit modlitby u variáciach. /treba však nájsť formu, zodpovedajúcu súčasnému životnému štýlu/.
 3. Zaktualizovať tému meditácie uverejňovaním iných návodov /pokusy prof. Vrabčeka/.
 4. Naozaj, kto bude meditovať podľa uvedeného návodu, naučí sa to.
- Príručky na meditáciu - Uvedené sú naozaj rozšírené, ale mnohým nevyhovuje taký štýl. /prosba k čitateľom o radu/.
- Hevenesi - Na čo to tam je? Radšej spracovať myšlienky /aspoň v bodoch/, ako uverejňovať /azda pre reklamu/ titulné strany.
- Vznešenosť kňazstva Vynikajúco spracované, ale vhodné skôr ako kázeň.
Téma neprináša žiadne nové pohľady.

Sociálne učenie Cirkvi

- Výborne, len tak ďalej. Konštruktívne niečo poriadné. /téma bez kritiky, škola, čo je to prebrané z RT, pozn.red./.
Chýba najnovšia soc. encykla.

Dejiny

- Treba pokračovať v poznávaní koreňov, z ktorých sme vyrástli /ajmä sa nevytvorí časopis historický/. /prvé číslo je už na svete, pozn.red./.

Ekumenizmus

- Prijaté s nadšením. /všeobecne/ Potreba informovať o rôznych kresťanských cirkvách a spoločenstvách /snáď aj nekresťanských/, ale nie formou, čo im chýba - ale formou vyzdvihnutia ich pozitívnych prvkov /čo nám chýba/.

Všeobecne - rozšíriť túto problematiku čo najviac. Zavesť uverejňovanie vyhlásení, citátov, od kresťanských autorov, ktoré by rozšírili prívelmi zúžené chápanie viery a kresťanstva, na aké sme zvyknutí.

Pravoslávie

- Dobré, potrebné /ale trochu poľudštiť red./.

"Drebníky"

- /str. 50-56/ - dobre, pokračovať.

Duchovná hudba

- Aktuálna téma. Pozor na výber /dejiny chaotického výberu/.

Slovenčina

- Dobro spracované. Nedáme prednosť článkom s tematikou morálnou, fundamentálnou, články o správnom chápaní liturgie?

Kardiogram

- Dobré, aktuálne

Básne

- Potrebne, vitane. Fozer na výber. Niet na Slovensku žost dobrých básnikov /Michal Čudna, Karol Stráža/?

Správy

- Výberna, pokračovať.

Fozer

- nezabúdať na e b a n h!

Celkové hodnotenie

Radeš, že sa čosi robí. Potreba aktualizovať!

a to - pomocou otázok čitateľov a odpovedí redakcie a uverejňovaním hodnotení čitateľov.

Vysvať k výstižnému, zrozumiteľnému, poučnému vypracovaniu konkrétnych tém: Človek a viera, Mladý človek a život, Praktický katolíck, laický apoštolát, Mladý človek a spoločenstvo, Mladý človek a zmysel pre zodpovednosť, Človek a strach, Varkománie, Rozvodovosť, Niekoľko manželstvá, Ekumenizmus a pod.

Vyhýbať sa kritike strany a štátu. /čistému je všetko čisté; krvne vo vlastnom oku/.

Služba redakcie nemá byť v tom, že predkladá "dobrú stravu" čitateľom - konzumentom, ale v tom, že pomôže z čitateľov vytvoriť autorov a spolutvorcov; redakcia má slúžiť vo výbere príspevkov a v sprostredkovaní kontaktu medzi čitateľmi z rôznych ohľadov Slovenska.

Čitatelia sa modlia a "držia palce"

RADY PRISPÍEVATEĽOM

- 1/ V textoch na konci riadku nemá ostať predložka bez slova, ku ktorému patrí.
- 2/ Sloveso zložené s predložkou a tak rozdeľte na dve, ako je zložené.
- 3/ V Slovenských pravidielch pravopisu aj vo veľkom slovníku autori uvádzajú dvojtvary. Značná časť ich tvoria šechizmy. Preto dajte prednosť našakým slovám a zvratom. Nech to má svoj eveng!

Radšej: rozličný, rozlične, rozličnosť ako rôzny, rôzne, rôznosť

- rad /zástup/ a nie rada

- a to a nie "a síce"

- úsilie, usilovný, usilovať sa a nie snaha, snažný, snažiť sa

- čo treba a nie čo je nutné

- potreba, potrebný - nie nutnosť, nutný

- treba, bolo treba, zišlo by sa, hodilo by sa, pridalo by sa /nám/ - a nie: je /bolo/ by zapotreby

- nebezpečenstvo a nie nebezpečie

- nezmernosť, nezmerateľnosť, nezmerný, nezmerateľný
a nie nesmiernosť /teda vo význame neochoty zmieriť sa s niekým alebo niečím/

- nijakej, ani jeden - a, - o a nie žiadny

- v nijakom prípade a nie v žiadnom prípade

- mnogo - veľa /častejšie ho užívajte/

- schéma /žen.rod/ a nie to schéma alebo "šémátke"
/ = návod /

- usporiadateľ, usporiadať, usporadúvať - a nie poriadat

- nevyhnutnosť, nevyhnutný a nie nutnosť, nutný

- odpovednosť a nie odpovednosť

- mať účasť, zúčastniť sa - a nie brať účasť

4. Pri statiach upotrebuje delenie textu na odseky. V riadku pred začatím odseku vynecháva 5 voľných úderov.
5. V textoch neopakujte ten istý podmet, ale ho zamieňajte synonymom alebo zámenom.
6. Píšte len 30 riadkov, aby sa nám ľahšie korigovalo a dopĺňalo.

Veríme, že toho je nateraz dosť /a nie veľa! / a nezabliavajte nám to. Ide o kultúru písaného slova - a veríme, že "sovy do Atén nonosíme".

Sloboda bez noriem /Namiesto úvodníka/	1
Vzývanie Ducha Svätého	5
Dúfajme, Pán je s nami aj dnes	7
Pépeľstvo, skala jednoty Cirkvi	12
Svietostný život Cirkvi	17
P. Mária a Druhý vatikánsky koncil	19
Panne /báseň/	24
Ako sa číta Písmo Sväté	25
Napokon /báseň/	28
Manželstvo	29
Recept na trvalé manželstvo	32
Manželské desatoro	33
Láska	34
Láska a náboženstvo	35
Úprimnosť a láske	36
Slovenský kardinál	37
Prenikanie človeka do vesmíru	42
Viac ako pozemšťan	46a
Znamená a symboly v bohoslužbe	49
Ideál súčasného kostolného stavitelstva a malierstva	60
Glória	64
"Ticho lieči"...	66
Posvätnosť lásky	69
Tvojou cestou kráčať každý deň /pieseň/	70
Viva la gioventù /italian.pieseň/	72
Človek - verný obraz boží	73
Brat Roger v Prahe	79
Encyklika PACEM IN TERRIS	83
Povzdych k P. Márii /báseň/	86
Verše Gorazda Zvonického Panne Márii	87 - 95
Moja Matka /báseň/	95
Myšlienkové	97
Ohlasy čitateľov	103
Redy prispievateľov	106

Kto žije bez Krista,
stojí vonku pred dvermi
otcovského domu,
bez strechy,
na ulici

sv. Ambróz